

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DESTEK EĞİTİM ODASI UYGULAMALARININ VE FİZİKİ
KOŞULLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Başak EKİN KOTİL

Antalya, 2019

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DESTEK EĞİTİM ODASI UYGULAMALARININ VE FİZİKİ
KOŞULLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Başak EKİN KOTİL

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nesrin SÖNMEZ

Antalya, 2019

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dūřecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakalardan gōsterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

01/11/2019

Başak EKİN KOTİL

İmzası

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Başak EKİN KOTİL'in bu çalışması 01.11.2019 tarihinde jürimiz tarafından **İlköğretim** Anabilim Dalı **Okul Öncesi Eğitim** Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

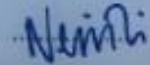
İMZA

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi **Begümhan YÜKSEL**
(Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi **Serpil ALPTEKİN**
(19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü)

Üye (Danışman) : Dr. Öğr. Üyesi **Nesrin SÖNMEZ**
(Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü)

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: **DESTEK EĞİTİM ODASI UYGULAMALARININ VE FİZİKİ KOŞULLARININ İNCELENMESİ**

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun ..... tarihli ve ..... sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ramazan KARATAŞ
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Özel eğitim genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Özel eğitim hizmetlerinin en önemli hedefi olan bütünleştirmenin sağlanması için gerekli destek eğitim hizmetleri arasında yer alan destek eğitim odası uygulamalarının niteliğine katkı sunacak bir çalışma ortaya koymak amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın gerçekteşmesindeki destek ve katkılarından dolayı danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nesrin SÖNMEZ' e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tezimin raporlaştırılmasıyla ilgili görüş ve önerilerini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Serpil ALPTEKİN ve Dr. Öğr. Üyesi Begümhan YÜKSEL hocalarıma teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince her konuda ve her koşulda yanımda olan eşim İhsan KOTİL, çalışma arkadaşlarım Pınar K.ÖZDEMİR ve Şekibe D. ÖZÇELİK ile kurum müdürüm Deniz BÜLBÜL' e sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

DESTEK EĞİTİM ODASI UYGULAMALARININ VE FİZİKİ KOŞULLARININ İNCELENMESİ

EKİN KOTİL, Başak

Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nesrin SÖNMEZ
Temmuz, 2019, 138 Sayfa

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de özel gereksinimli bireylerin eğitim hayatlarını yaşitları gibi sürdürebilmeleri için birtakım çalışmalar yapılmakta ve bireylerin topluma kazandırılmasına çalışılmaktadır. Destek eğitim hizmetleriyle birlikte sunulan kaynaştırma eğitiminin de en önemli amacı, özel gereksinimli öğrencilerin toplumla bütünleşmesidir. Türkiye’de uygulanan destek eğitim hizmetleri arasında en fazla yer verilen uygulama destek eğitim odası (DEO) uygulamasıdır. Antalya’nın Alanya İlçesi’nde yapılan bu çalışmada, DEO uygulamalarını öğretmenler ve çocuğu DEO’da eğitim alan velilerin görüşlerine göre değerlendirmek ayrıca DEO uygulamalarının fiziki koşullarını incelemek amaçlanmıştır.

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden bütüncül çoklu durum deseni kullanılmıştır. Veriler, görüşme ve gözlem yöntemleri ile toplanmıştır. Verilerin toplanması için araştırmacı tarafından bilgi formları ve görüşme formları geliştirilmiş, DEO standartları kontrol listesi hazırlanarak araştırmada kullanılmıştır. Araştırmada görüşmelerden elde edilen verilerin analizi betimsel analiz tekniği ile gerçekleştirilmiştir.

Öğretmenler DEO uygulamasını yararlı, gerekli olarak görürken, en fazla öğrenciler ve aileler açısından sorunlara değindikleri, en az ise öğretmenden kaynaklanan sorunlara değindikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sorunların çözümünde ailelerin daha ilgili olması, işbirliğini artırma, fiziki koşulların iyileştirilmesi, öğretmen ve ailelere eğitim verilmesi yönünde beklentilere vurgu yapmıştır.

Çocuğu DEO’dan yararlanan velilerin çoğunluğu, sınıf ortamında DEO hizmeti aldığını DEO uygulamalarından memnun olduğunu ve çocuğun yararlandığını, bazı veliler çocuğunun DEO’ya gitmek istememesi, öğretmen sayısının azlığı, fiziksel yetersizlik gibi sorunlar bildirmiştir.

DEO uygulamalarının yürütüldüğü DEO’ların fiziki koşullarının yetersiz, bağımsız DEO’su olmayan okullarda ise okul içindeki farklı ortamların kullanıldığı belirlenmiştir.

Çalışmada elde edilen veriler ışığında, DEO uygulamalarına hazırlık ve uygulama süreçlerinde hizmetlerin etkili ve verimli yürütülmesini sağlayacak ileri araştırmalar ve uygulamalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Destek eğitim odası, Kaynaştırma eğitimi, Özel eğitim

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE APPLICATIONS AND PHYSICAL CONDITIONS OF RESOURCE ROOM

EKİN KOTİL, Başak

Master Thesis, Department of Primary Education

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Nesrin SÖNMEZ

July, 2019, 138 page

In our country, as in the whole world, some studies are carried out in order for individuals with special needs to continue their education as their peers, and efforts are made to bring individuals into society. The main purpose of inclusive education, which is provided with support education services, is the integration of students with special needs into society. Support services include training given implementation resource room most places in Turkey implementation. In this study conducted in Alanya district of Antalya, it was aimed to evaluate the resource room implementation according to the opinions of teachers and parents who were educated in the resource room and also to examine the physical conditions of the schools that provide support training room application.

In this research, holistic multiple case design, one of the qualitative research methods, was used. Data were collected by interview and observation methods. Information forms and interview forms were developed by the researcher to collect the data. Resource room standards checklist was prepared for observation of resource room physical conditions and used in the research. In the research, descriptive analysis technique was used to analyze the data obtained from the interviews.

It was concluded that while the teachers considered the resource room application as useful and necessary, they mostly addressed the problems in terms of students and families, and the least they addressed the problems caused by the teacher. Emphasis was placed on the expectations of families to be more involved in solving these problems, increasing cooperation, improving physical conditions, and providing education to teachers and families.

The majority of parents who took advantage of the resource room reported that they received resource room service in the classroom environment, that they were satisfied with the resource room applications and that the child benefited. It was determined that the physical conditions of the resource rooms where the resource room applications were carried out were insufficient, and the different environments within the school were used in the schools without independent resource rooms.

In the light of the data obtained in the study, suggestions for advanced researches and applications that will ensure effective and efficient execution of services in the preparation and application processes of resource room applications are included.

Keywords: Resource room, Inclusive education, Special education

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	6
1.4. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI	6
1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIK LARI	7
1.6. TANIMLAR.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ÖZEL EĞİTİM	8
2.1.1. Özel Eğitimin Amaçları ve İlkeleri	9
2.1.2. Özel Gereksinimli Bireyler İçin Özel Eğitim Süreci.....	9
2.1.2.1. En Az Kısıtlayıcı Eğitim Ortamları	11
2.1.2.2. Kaynaştırma Eğitimi.....	12
2.1.2.3. Destek Eğitim Odası.....	15
2.1.2.5. BEP Birimi	20
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	22
2.2.1. Destek Eğitim Odası Uygulamalarına Yönelik Türkiye’de Yapılmış Araştırmalar 22	
2.2.2. DEO Uygulamalarına Yönelik Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar.....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.	ARAŞTIRMA MODELİ	31
3.2.	ÇALIŞMA GRUBU	31
3.3.	VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	35
3.3.1.	Bilgi Formları	35
3.3.2.	Görüşme Formları	36
3.3.2.1.	Pilot uygulama	36
3.3.2.1.1.	DEO Standartları Kontrol Listesi	38
3.4.	VERİLERİN TOPLANMA SÜRECİ	38
3.5.	VERİLERİN ANALİZİ.....	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1.	DEO UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	44
4.1.1.	Öğretmenlerin DEO Uygulaması Hakkında Bilgilerine Yönelik Bulgular	44
4.1.2.	Okullardaki DEO Uygulamaları	50
4.1.3.	Öğretmenlerin Kendi DEO Uygulamaları	58
4.1.4.	DEO uygulamasında yaşanan sorunlar	66
4.1.5.	Beklentiler	70
4.2.	ÇOCUĞU DEO'DA EĞİTİM ALAN VELİLERİN DEO UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ.....	76
4.2.2.	Velilerin Çocuğu İçin Hazırlanan Programa İlişkin Bilgisi	77
4.2.3.	Çocuğun Eğitim Aldığı Ortam	79
4.2.4.	Okul-Aile İşbirliği/İletişim	81
4.2.5.	Süreçte Alınan Destekler	83
4.2.7.	DEO Uygulamasında Sorunlar	85
4.3.	DEO UYGULAMASINA YER VEREN OKULLARA AİT BULGULAR	86

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.4.	SONUÇ VE TARTIŞMA	91
4.4.2.	ÇOCUĞU DEO'DA EĞİTİM ALAN VELİLERİN DEO UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ.....	97

5.2. Öneriler.....	100
5.2.1. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler	100
5.2.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	101
KAYNAKÇA.....	102
EKLER	113
EK 1 ARAŞTIRMACI BEYANI	113
EK 2: KATILIMCI ONAY BELGESİ.....	114
EK3: ETİK KURULU ONAYI.....	115
EK:4 ÖĞRETMEN BILGI FORMU.....	116
EK 5: DEO UYGULAMALARI ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU.....	117
EK 6: VELİ VE ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU.....	119
EK 7: DEO UYGULAMALARI VELİ GÖRÜŞME FORMU.....	120
EK 8: DEO STANDARTLARI KONTROL LİSTESİ	121
EK 9: MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ARAŞTIRMA İZNI BELGESİ.....	123
EK 10: VELİ GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI.....	124
EK 11: ÖĞRETMEN GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI.....	125
EK 12: GÖRÜŞME DÖKÜM FORMU	128
ÖZGEÇMİŞ SAYFASI.....	129
İNTİHAL RAPORU.....	130
FOTOĞRAFLAR.....	131

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3. 1: Velilerin Demografik Verileri.....	32
Tablo 3. 2: Çocukların Demografik Verileri	32
Tablo 3. 3: Öğretmenlerin Demografik Verileri.....	33
Tablo 3. 4:Alanya'daki Okulların DEO Uygulamasına Yer Verme Durumuna Göre Sayıları	34
Tablo 3. 5: Alanya'da Eğitim Kurumları, Kaynaştırma Eğitimi ve DEO'ya Dair Betimsel Veriler.....	34
Tablo 3. 6: Öğretmenlerle Görüşme Süreleri	40
Tablo 3. 7: Velilerle Görüşme Süreleri	41
Tablo 4. 1: : Öğretmenlerin DEO Tanımı.....	45
Tablo 4. 2: DEO Başlamadan Önce Öğrenci İle İlgili Yapılması Gereken Hazırlıklara İlişkin Öğretmen Görüşleri	46
Tablo 4. 3: Aile İle İlgili Yapılması Gereken Hazırlığa İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	47
Tablo 4. 4: Fiziki Ortam İle İlgili Hazırlığa İlişkin Öğretmen Görüşleri	48
Tablo 4. 5: Öğretmenlerle İlgili Hazırlığa İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	49
Tablo 4. 6: DEO Uygulaması Öncesinde Okulda Öğrenciler İçin Yapılan Hazırlıklar	51
Tablo 4. 7: DEO Uygulaması Öncesinde Okulda Aile İle İlgili Yapılan Hazırlıklar.....	51
Tablo 4. 8: Fiziki Ortam İle İlgili Yapılan Hazırlıklar	52
Tablo 4. 9: Öğretmenlerle İlgili Yapılan Hazırlık	53
Tablo 4. 10: BEP Birimi	54
Tablo 4. 11: BEP Birimi Üyeleriyle İletişim.....	55
Tablo 4. 12: Öğretmenlerin Okuldaki DEO Uygulamalarına Yönelik Düşünceleri	57
Tablo 4. 13: Öğretmenlerin DEO'da Kullandıkları Yöntemler.....	58
Tablo 4. 14: Öğretmenlerin DEO'da Kullandıkları Yöntemlerde Yaptıkları Uyarlamalar.....	59
Tablo 4. 15: Öğretmenlerin DEO'da Kullandıkları Materyaller	61
Tablo 4. 16: Öğretmenlerin DEO'da Kullandıkları Materyalleri Temin Etme Biçimi	62
Tablo 4.17:Öğretmenlerin DEO'da Kullandıkları Materyallerde Yaptıkları Uyarlamalar	63
Tablo 4. 18: Öğretmenlerin DEO'da Eğitim Verdikleri Öğrencileri İçin Yer Verdikleri Ölçme-Değerlendirme Teknikleri.....	64
Tablo 4. 19: Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Amacı.....	64
Tablo 4. 20: DEO'da Eğitim Verdikleri Öğrencilerde Görülen İlerlemeler.....	65
Tablo 4. 21:DEO Uygulamasında Öğrenci İle İlgili Sorunlar.....	66
Tablo 4. 22: DEO Uygulamasında Fiziki Koşullar İle İlgili Sorunlar.....	68

Tablo 4. 23: DEO Uygulamasında Öğretmenler İle İlgili Sorunlar	69
Tablo 4. 24: DEO Uygulamasında Aile İle İlgili Sorunlar	70
Tablo 4. 25: Okul Yönetimi İle İlgili Beklentiler	71
Tablo 4. 26:Aileler İle İlgili Beklentiler	72
Tablo 4. 27:Diğer Öğretmenler İle İlgili Beklentiler	73
Tablo 4. 28:MEB İle İlgili Beklentiler	74
Tablo 4. 29:Üniversiteler İle İlgili Beklentiler	75
Tablo 4. 30:Velilerin DEO Uygulamasından Haberdar Edilme Biçimine Dair Bulgular	77
Tablo 4. 31: Programın Hazırlanma Durumu	78
Tablo 4. 32: Program Hazırlanırken Sunulan Katkı Düzeyi	78
Tablo 4. 33:Sürece Dahil Olma Şekli	79
Tablo 4. 34:DEO'nun Okul İçindeki Yeri	80
Tablo 4. 35: DEO'nun Yerinin Uygunluğu	80
Tablo 4. 36: DEO'nun Büyüklüğü	81
Tablo 4. 37: İşbirliği Kurulan Kişiler	81
Tablo 4. 38: İletişim Zamanı	82
Tablo 4. 39:İletişim Kurulma Şekli	83
Tablo 4. 40: Destek Alınan Kişiler	83
Tablo 4. 41: Desteğin Biçimi.....	84
Tablo 4. 42: Çocuğunun DEO'dan Yararlanma Düzeyi.....	85
Tablo 4. 43: DEO Uygulamasında Yaşanan Sorunlar	86
Tablo 4. 44: Alanya'da DEO Uygulamalarına Yer Veren Okulların DEO Fiziki Koşulları.....	87
Tablo 4. 45: DEO'su olan 9 okulun DEO genel fiziki özellikleri	88
Tablo 4. 46: Alanya'da Bağımsız DEO'ların Fiziki Koşulları Karşılama Durumu	89

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2. 1: Özel Eğitim Süreci	10
Şekil 2. 2: Kısıtlayıcılığı Artan Sırada Eğitim Ortamları	12

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Bir lisede bulunan bağımsız DEO	131
Fotoğraf 2: Bir lisede bulunan bağımsız DEO	131
Fotoğraf 3: Bir Ortaokulda bulunan bağımsız DEO'da masa ve sandalye.....	132
Fotoğraf 4: Bir Ortaokulda bulunan bağımsız DEO.....	132
Fotoğraf 5: Bir İlkokulda bulunan bağımsız DEO	133
Fotoğraf 6: Bir lisenin bağımsız DEO'sundaki kitaplık	133
Fotoğraf 7: Bir lisenin bağımsız DEO'daki yazı tahtası	134
Fotoğraf 8: Bir lisede bağımsız DEO	134
Fotoğraf 9: Bir ortaokulda bağımsız DEO	135
Fotoğraf 10: Bir ortaokulda bağımsız DEO	135
Fotoğraf 11: Bir ortaokulda bağımsız DEO	136
Fotoğraf 12: Bir ortaokulda bağımsız DEO	136
Fotoğraf 13: Bir ilkokulda bağımsız DEO	137
Fotoğraf 14: Bir ilkokulda bağımsız DEO	137
Fotoğraf 15: Bir ilkokulda bağımsız DEO	138
Fotoğraf 16: Bir ilkokulda bağımsız DEO	138

KISALTMALAR LİSTESİ

DEO: Destek Eğitim Odası

ÖEHY: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

BEP: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

SÖ: Sınıf Öğretmeni

ÖEÖ: Özel Eğitim Öğretmeni

ZM: Ziraat Mezunu Sınıf Öğretmeni

İÖ: İktisat Öğretmeni

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Bireylerin toplum içerisinde uyumlu bir biçimde yaşamlarını sürdürebilmeleri için bazı beceriler edinmeleri gerekir. Bu beceriler kişinin bir başkasına bağımlı kalmadan hayatını sürdürebilmesi, doğaya ve sosyal çevresine uyum sağlayabilmesi için gerekli öz-bakım, günlük yaşam ve sosyal beceriler ile okuma yazma ve matematik gibi akademik becerileri içermektedir. Gelişimi olağan seyreden bireylerin çok az yardımla kendilerinden beklenen bu becerileri kazanabildikleri görülmektedir. Ancak bu becerileri kazanma sürecinde güçlük yaşamalarına neden olabilen bir yetersizliğe sahip bireylerin, daha sistemli ve yoğun yardıma ve desteğe ihtiyaçları doğabilmektedir (Özyürek, 1983). Bu sistemli yardım ve destekler özel eğitim hizmetleriyle sağlanabilmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin toplumla bütünleşmesini sağlamak için özel eğitim alanında sunulan hizmetler bireylerin ihtiyacına göre ayrı eğitim ve birlikte eğitim düzenlemeleri şeklinde iki şekilde uygulanabilmektedir. Tarihsel süreçte dünyada ve Türkiye’de özel gereksinimli bireylerin akranlarından ayrı ortamlarda eğitim alması düşünüldüğünden birlikte eğitim ortamlarına doğru bir gelişim sergileyen özel eğitim hizmetleri, günümüzde akranlarıyla aynı sınıfta, hiçbir ayrımcılığa uğramadan ve gereksinimleri doğrultusunda destek eğitim hizmetlerinin sunulduğu kaynaştırma eğitimi uygulamasına doğru gelişim sergilemiştir (Yazıcıoğlu, 2018). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde (ÖEHY) kaynaştırma eğitimi,

“özel gereksinimli bireylerin her tür ve kademedeki diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim”

olarak tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]; 2018).

Kaynaştırma eğitiminin başarısında önemli unsurlardan biri destek eğitim hizmetleridir (Batu, 2000; Kargın, 2004; Subaşı Yurtçu, 2019:172; Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Destek eğitim hizmetleri, “özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okuldaki diğer personele uzman personel ve gerekli araç-gereçlerle sunulan danışmanlık hizmetlerini” kapsamaktadır (MEB,

2018). Destek eğitim hizmetleri, özel eğitim danışmanlığı ya da sınıf içi yardım uygulamalarıyla sınıfta yapılabildiği gibi sınıf dışında destek eğitim odasında (DEO) sağlanabilmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Bu uygulamalardan ülkemizde en sık uygulanmakta olan destek eğitim hizmeti DEO hizmetidir.

DEO, “tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortam” şeklinde tanımlanmaktadır (MEB, 2018). Türkiye’ de okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde eğitim veren okullarda tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrenciler için il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun teklifi doğrultusunda il veya ilçe milli eğitim müdürlüklerince DEO açılabilir. Aslında DEO, öğrencilerin özel eğitim hizmetleri almak için gün içinde derslerinin bir kısmında eğitim aldıkları ayrı bir sınıf olarak algılanabileceği gibi daha da fazlasını içeren bir hizmettir (McNamara, 1989). DEO uygulamasından yararlanan öğrencinin birincil olarak yerleştirildiği ortam genel eğitim sınıfıdır ve DEO öğretmeni öğrenciye normal sınıfta başarılı olmanın yollarını ve araçlarını bu DEO’ da sağlar. Dolayısıyla DEO’da sunulan bu hizmetler, kaynaştırma eğitimlerini sürdüren öğrencilere destek eğitim hizmetleri sunulması için programlanmış eğitim-öğretim etkinliklerini içermektedir (Batu ve Kırcaali İftar, 2005).

DEO uygulamalarının farklı özel gereksinimi bulunan öğrenciler açısından önemli kazanımları bulunduğu araştırmalarda gösterilmiştir. Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere, saat okuma öğretimi ve okuma hızını artırmada (Ünal, 2008) ve yabancı dil öğretiminde (Çulha; 2010); işitme yetersizliği olan öğrencilere, okuduğunu anlama stratejilerinin kazandırılmasında (Akay, Uzuner ve Girgin; 2014) ve ilk okuma öğretiminde (Tozak, Karasu ve Girgin; 2018); kaynaştırma öğrencilerine Türkçe ve Matematik derslerinde (Kale ve Demir; 2017) verilen bireysel destek eğitimin öğrencilerin performanslarında ilerlemeler sağladığı bulunmuştur. Ayrıca yapılan çalışmalarda öğretmenlerin DEO’ nun faydalı bir uygulama olduğu ve yaygınlaşması gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir (Talas ve arkadaşları, 2016; Yılmaz ve Batu, 2016). Bu çalışmalarda öğrenciye öğretim sunma konusunda yetkin kişilerin, bire-bir ortamda hizmet sunduğu düşünüldüğünde, özel gereksinimli bireylerin DEO uygulaması ile kazanımlarının artmasında sunulan hizmetlerin niteliğini tartışma gereği doğmaktadır.

DEO’ da verilen eğitim hizmetlerinin nitelikli sürdürülebilmesi için belirli koşulların sağlanması gerektiği ifade edilmektedir. (Deshpande, 2013; McNamara, 1989). Bu koşullar arasında eğitim veren öğretmenlerin yeterliği, eğitim verilen ortamın fiziki koşulları, bu

süreçte rolü olan kişilerin iş birliği düzeyi, aile ile işbirliği ve uygulanan programlar sayılabilir (McNamara, 1989). DEO uygulamalarının başarılı olabilmesi için gerekli koşullardan biri DEO’da görev alan öğretmenlerin yeterliğidir. DEO’da görevli öğretmenlerden özel gereksinimli bireyin özelliklerine uygun, etkili ve nitelikli öğretim sunması beklenmektedir (Brawn, 1975). Yurtdışında DEO’da verilen eğitimin genellikle özel eğitim öğretmenleri tarafından sağlandığı ancak Türkiye’de, özel eğitim öğretmenlerinin destek eğitim odasında görevlendirilebileceği ÖEHY’de belirtilmekle birlikte uygulamada, öğrencinin devam ettiği genel eğitim kurumunda görevli okul öncesi öğretmenleri, sınıf ve diğer alan öğretmenlerinin görevlendirilerek hizmetin yürütüldüğü görülmektedir (MEB, 2018; 2018; Subaşı Yurtçu, 2019:186).

Araştırmalarda genel eğitim öğretmenlerinin hizmet öncesi ve hizmet sırasında özel gereksinimli bireylere öğretim sunma konusunda yeterli donanımı edinmeden bu bireylerle çalıştıkları, bilgi ve deneyim eksikliğinden kaynaklanan sorunlar yaşandığı sıklıkla belirtilmektedir (Çağlar, 2016; Moody, Vaughn, Hughes ve Fischer, 2000; Nar, 2017; Talas ve arkadaşları, 2016). Oysaki özel gereksinimli bireylerle çalışacak öğretmenlerin özel gereksinimli bireyler ve eğitimleri, kaynaştırma, bireyselleştirme, bilimsel dayanaklı uygulamalar, öğretimi farklılaştırma, davranış yönetimi, eğitimsel ve davranışsal değerlendirme, meslektaşlarla olumlu ilişki kurabilme ve idari yetenekler gibi yeterliklere sahip olması gerekmektedir (Brawn, 1975; Diken, 2010). Öğretmenlere bu yeterliklerin kazandırılması için de tercihen hizmet öncesinde gerektiğinde de hizmet içi eğitimle öğretmenlerin desteklenmesi zaruridir (Özyürek, 2008). Destek eğitim konusunda hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin DEO uygulamalarına yönelik olumlu görüşler bildirdikleri (Demir ve Avcu, 2018) dikkate alındığında, öğretmenlerin gerekli yetkinliği kazanmasında onlara, hizmet öncesinde ve hizmet içinde sağlanacak eğitim, donanım ve deneyim fırsatları tanınmasının önemi ortaya çıkmaktadır (Subaşı Yurtçu, 2019:186).

DEO uygulamalarının etkili yürütülmesinde bir diğer etken fiziki koşullardır. DEO’nun ideal fiziki koşulları konusunda alan yazında okulların mevcut imkânlarına göre düzenlemeler yapılabileceği ifade edilmektedir (Deshpande, 2013; Brawn, 1975: 6). Bu düzenlemeler arasında bilgisayar merkezi, oyun merkezi, okuma merkezi gibi farklı amaçlar için oluşturulmuş merkezler, çocuk dostu ergonomik malzemelerden oluşan dekorlar sayılabilir. Türkiye’de MEB tarafından 2016’ da yayınlanan DEO Kılavuzunda DEO’nun fiziki koşulları, DEO’ da bulunması gereken donanım ve materyaller listelenmiştir (MEB, 2016). Ancak günümüz uygulamalarına bakıldığında çoğu okulun ayrı bir DEO’su bulunmadığı, DEO olarak kütüphane, laboratuvar gibi ortamların kullanıldığı (Afat, 2017;

Nar, 2017), DEO uygulamasında materyal yetersizliği, donanım sıkıntısı çekildiği ifade edilmektedir (Çağlar, 2016; Pemik ve Levent 2019; Talas ve arkadaşları, 2016; Tunalı Erkan, 2018).

Türkiye’de DEO uygulamalarının niteliğine ilişkin alan yazın incelendiğinde DEO’ların mevcut durumlarını inceleyen iki çalışmaya rastlanmıştır. Talas ve arkadaşlarının (2016) yapmış olduğu çalışmada, DEO’ların fiziksel şartları ve derslere giren öğretmen kapasitesi bakımından yetersizliklerinin olduğu ve geliştirilmesi gerektiği belirlenmiştir. Bir diğer çalışma ise Afat’ın (2017) yapmış olduğu çalışmadır. Çalışma sonucunda İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü bünyesinde resmi okulların % 92’sinde DEO’nun bulunmadığı, DEO’su bulunan okulların % 98’inin donanımsal ihtiyaçlarının olduğu sonucu elde edilmiştir.

Yurtdışı alan yazında DEO uygulamalarına ilişkin çalışmalara da rastlanmıştır. Poon-McBrayer (2016), öğretmenlerin özel eğitim konusunda sınırlı bir deneyime sahip oldukları, yetersiz eğitim, aşırı yük ve eğitim için yetersiz zaman başlıkları altında sorunlar dile getirdikleri sonucunu elde etmiştir. Tzivnikou ve Papoutsaki (2016), kaynaştırma okullarının DEO’larında kullanılan öğretim yöntemlerinin, stratejilerinin ve en iyi uygulamaların kullanımını, uygunluklarını ve kalitelerini araştırdığı çalışmasında deneyimli özel eğitim öğretmenlerinin çocuklardaki öğrenme özelliklerini dikkate aldığı ve etkili öğretim yöntem ve stratejilerini kullandıkları, gözlemci olarak görevlendirilen özel eğitim öğretmeni adayları tarafından rapor edilmiştir. Dash ve Rai (2009), DEO’da hizmet veren öğretmenlerin özel eğitim konusunda yetersiz olduğu, öğretmenler arası iletişimin zayıf olduğu, öğrencilerin seviyesine uygun yöntemler kullanmadığı, eğitim verilen okulun fiziki koşullarının ve araç gereçlerinin yetersiz olduğu, DEO’da ders alan öğrencilerin motivasyonlarının düşük olduğu ve aile desteğinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Moores (2008), çalışmasında DEO’da destek eğitim alan öğrenciler DEO’nun küçük olduğunu ve araç gereçlerin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan çalışmaların sonuçlarına bakıldığında DEO öğretmenlerinin yeterli eğitim veremediği ve olumsuz fiziki koşullar en fazla değinilen sorunlar arasında görülmektedir.

Ülke içinde ve dışında yapılan tüm çalışmaların sonuçları , DEO uygulamasının ve sunulan hizmetin niteliğinin ne derece önemli olduğunu göstermektedir. DEO uygulamalarının niteliğini belirlemeye ilişkin yurtdışında sınırlı sayıda çalışmaya rastlanırken, Türkiye’de çok sayıda çalışmanın yapıldığı ancak sınırlı sayıda çalışmada DEO uygulamasının niteliğinin doğrudan gözlem yoluyla belirlendiği; yapılan diğer çalışmalarda çoğunlukla öğretmenlerle, idarecilerle ve/veya aileyle görüşülerek, uygulamalardan

memnuniyetin, karşılaşılan sorunların ve fiziki koşulların uygunluğunun bu görüşlere dayanarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu çalışmada kullanılan DEO'ların, MEB DEO Kılavuzunda belirtilen koşulları ne derecede taşıdığına dair bir gözlemin yapılmasının, DEO için standart geliştirebilmede ve bu standartlara uygunluğunun değerlendirilmesinde katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca önceki çalışmalarda, süreçte yer alan kişilerin sıklıkla DEO uygulamalarına ilişkin görüşlerinin alındığı, fiziki koşullara ilişkin görüşlerin alındığı az sayıda çalışmanın olduğu bu nedenle fiziki koşulların paydaş görüşlerine göre değerlendirilerek veri çeşitliliğinin sağlanması gerektiği düşünülmektedir. Bu gereksinimlerden hareketle bu çalışmada, resmi ve özel okullarda uygulanmakta olan DEO uygulamalarının niteliğini ve DEO'ların fiziki koşullarını incelemek amaçlanmıştır. Bunun için Antalya İlinin Alanya İlçesi örneğinde DEO uygulamaları ve fiziki koşulları incelenmiştir. Çalışmanın ülkemizdeki DEO'ların genel durumuna ışık tutabilmek adına önemli bir katkı sunması umulmaktadır. Ayrıca DEO'da hizmet vermekte olan öğretmenlerin ve bu hizmetten faydalanan çocukların velilerinin duruma bakış açısını ortaya çıkararak, sistemin faydalı görülen tarafları ve sistemle ilgili sorunların nasıl görüldüğüne dair verilerin uygulamalara ışık tutacağı beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, DEO uygulamalarını DEO öğretmenleri ve çocuğu DEO'da eğitim alan velilerin görüşlerine göre incelemek, ayrıca DEO uygulamaları için kullanılan ortamların fiziki koşullarını incelemektir. Bu genel amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1.2.1. DEO uygulamalarında görevli öğretmenlerin;

- 1.2.1.1. DEO uygulaması hakkında bilgisi,
  - 1.2.1.2. okuldaki DEO uygulamalarına,
  - 1.2.1.3. kendi DEO uygulamalarına,
  - 1.2.1.4. DEO uygulamasında yaşanan sorunlara,
  - 1.2.1.5. beklentilerine,
- İlişkin görüşleri nasıldır?

1.2.2. Çocuğu DEO'da eğitim alan velilerin;

- 1.2.2.1. uygulamadan haberdar edilme biçimine,
- 1.2.2.2. çocuğu için hazırlanan programa;
- 1.2.2.3. çocuğun destek eğitim aldığı ortama;
- 1.2.2.4. okul-aile işbirliğine/iletişime;
- 1.2.2.5. süreçte alınan desteğe;

1.2.2.6. çocuğunun DEO'dan yararlanma düzeyine;

1.2.2.7. DEO uygulamasında yaşanan sorunlara;

İlişkin görüşleri nasıldır?

1.2.3. DEO uygulamasına yer veren okullarda DEO'nun fiziki koşulları nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Özel gereksinimli bireylerin, imkânlar içerisinde en erken şekilde, ihtiyaçlarına uygun eğitim ortamlarda, ideal yöntemler ve araç-gereçler ile desteklenmesi mevcut yeteneklerini maksimum biçimde kullanabilmeleri, çevreleri tarafından beklenenleri yapmaları ve gelişim gösterebilmeleri, onlara en ideal özel eğitim faaliyetlerinin sağlanmasına bağlıdır.

Türkiye'de ve dünyada yapılan araştırmalar özel eğitim hizmetleri ve DEO'nun ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla bu çalışma ile Alanya özelinde ülkemizdeki DEO'ların mevcut yapıları ve işleyişleriyle ilgili bir bakış açısı oluşturulabilecektir. Özellikle DEO'da çalışmakta olan öğretmenlerin ve DEO'da ders gören çocukların ailelerinin bu uygulama ile ilgili düşünceleri bu çalışmanın önemli kazançlarından olacaktır. Ayrıca elde edilecek bu geri dönüşler sayesinde uygulamanın iyileştirilebilmesi ve sürdürülebilmesi adına gerekli çıkarımlar da yapılabilecektir.

Yapılan bu çalışma sonucunda destek eğitim odalarından öğretmenlerin ve velilerin ne beklentisi olduğunu bilmek DEO açmak isteyen kurum ve kuruluşların neyi nasıl yapmaları gerektiğine dair onlara bir ipucu vermiş olacaktır. Destek eğitim odalarında yaşanan sorunların bilinmesi öğretmenler açısından da bu durumlara hazırlıklı olmalarını sağlayacaktır. Böylece bu sorunlarla başa çıkma konusunda daha yetkin olacaklardır.

DEO'ların fiziki koşullarının mevcut durumunu ortaya çıkarmak üzere kullanılan MEB DEO Kılavuzu standartlarına yönelik kontrol listesi ilk kez bir araştırmada kullanılmıştır. Bu açıdan fiziki koşulları incelemeyi hedefleyen araştırmacılar için alanyazına katkı sağlayacak bir çalışma olması umulmaktadır.

Çalışmanın sonuçlarının DEO'ların fiziki koşulları konusunda ileride yapılacak düzenlemeler, iyileştirmeler, değişiklikler, standart oluşturma çabaları için bir kaynak olabileceği umulmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sayıltıları

- Çalışmada katılımcıların görüşme sorularına verilen cevapların samimi olduğu varsayılmıştır.
- MEB DEO fiziki koşullarına ilişkin standartların ideal koşulları yansıttığı varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Antalya'nın Alanya ilçesinde bulunan DEO uygulaması yapan okullardaki 6 katılımcı veli ve 6 öğretmen ile bunun yanında DEO uygulamasına yer veren 95 okul ile sınırlıdır.
- Araştırmada elde edilen fiziki koşullara uygunluk verileri, MEB tarafından yayımlanan standartlara göre araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan “DEO Standartları Kontrol Listesi” ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Yetersizlik: Zihinsel, fiziksel, davranışsal ya da duyu organlarının zedelenmeye bağlı olarak tüm ya da kısmen işlevlerinde gözlenen kayıpların ortaya çıkardığı durumdur (Ataman, 2017:12). Yetersizlik, herkes için yapılabilir olan iş ve işlemlerin yapılamıyor olduğunu ifade eder. Görememek, işitememek, yürüyememek gibi.

Özel Eğitim: Özel eğitim; özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim şeklidir (ÖEHY, 2018).

Özel Gereksinimli Birey: Çeşitli sebeplerden dolayı, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri bakımından akranlarından beklenen seviyeden anlamlı bir şekilde farklılık gösteren bireylerdir (Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname , 1997).

Özel Eğitim Gereksinimi (İhtiyacı) Olan Birey: Özel gereksinimin yarattığı sınırlılıkları en aza indirecek önlemlerin alındığı, bireyin kendisine sunulan eğitimden en iyi şekilde yararlanabilmesi ve toplumda bağımsız birey olmasını sağlamak üzere verilen özel eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireydir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu kısımda özel eğitim, kaynaştırma eğitimi, DEO ve ilgili çalışmalara dair bilgi verilmektedir.

2.1. Özel Eğitim

Gelişimsel ve bireysel özellikleri ile eğitsel ihtiyaçları akranlarından farklılık gösteren bireyler özel gereksinimli bireyler olarak tanımlanmaktadır (ÖEHY, 2018). Özel gereksinimli bireylerin topluma katılımını ve katkısını sağlayabilmek için eğitsel tedbirler alınmalıdır (Ünay, 2015). Özel eğitim; akranlarından belirgin şekilde farklı olan öğrencilere sunulan ve bireylerin başkasına bağımlı kalmadan hayatını sürdürebilmesini sağlayacak eğitim faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır (Kırcaali-İftar, 1998: 3). ÖEHY’de ise özel eğitim; “özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların yetersizlik ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” şeklinde ifade edilmektedir (ÖEHY, 2018).

Özel eğitim her şeyden önce eğitimde fırsat eşitliğinin sunulması, özel gereksinimli bireyler bireylerin topluma uyum sağlayabilmeleri, kendileri için faydalı işler yapabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Ayrıca kimseye bağımlı kalmamaları, kendilerini toplumun içinde bir birey olarak hissetmeleri açısından eğitim almaları, bu konuda destek görmeleri gerekmektedir. Özel gereksinimli bireylerin kendilerine yeten bir insan haline gelebilmeleri, sosyal kabul görmeleri, yaratıcı olabilmeleri, hayatlarını başkalarına bağımlı olmadan yaşayabilmeleri, sosyalleşebilmeleri kendi kendilerine varlıklarını sürdürebilmeleri açısından özel eğitim önemlidir (Gökçe, 2010).

Özel eğitim; kişinin gelişimi, kendinde bulunan beceri ve gizil güçlerin meydana çıkmasını, yetersizlik hallerinde gereksinimlerini giderebilecek biçimde yeterlilik edindirilmesini sağlamak açısından oldukça önemlidir. Ayrıca bireyin başkalarına bağımlı yaşamasını engellemek, bağımsız bir birey olarak hayatını devam ettirebilmesini sağlamak, ailenin ve toplumun refahı bakımından da gereklidir (MEB, 2014). Özel eğitim, bireylerin ihtiyaçlarına uygun yerlerde ve bu ihtiyaçlarını karşılamak için hazırlanmış eğitim programlarıyla birlikte, en az kısıtlayıcı eğitim imkânları sağlanması, yetersizlikleri olan bireylerin sosyal hayata uyumu ve bu kişilerin iş sahibi olabilmeleri adına gereklidir (Cavkaytar ve Diken, 2007: 12).

2.1.1. Özel Eğitimin Amaçları ve İlkeleri

Özel eğitim; en geniş anlamıyla özel gereksinimli bireylerin kendi kendine yeterek hayatını sürdürebilmesi için hayata hazırlanmaları ve toplumsal hayatta bulunabilmelerine imkan sağlamak amacıyla uygulanmaktadır. Bu bakımdan konuyla ilgili mevzuatta, tüm bireylerin eşit haklara sahip olması gerektiği hükme bağlanmıştır. 1982 Anayasasının 10. Maddesine göre “tüm bireyler yasa karşısında eşittir”. 49. maddesinde ise “tüm bireylerin çalışma hakkına sahip olduğu” yer almaktadır. 50. maddesinde “engeli bireylerin çalışma koşullarının özel bir şekilde düzenlendiği”, 61. madde ise “devletin engelli vatandaşlar adına koruyucu özelliğini kullanacağı” hükümlerini içermektedir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982).

ÖEHY'nin 5. maddesinde, özel eğitimin amaçlarının “özel eğitime ihtiyaç duyan kişilerin sosyal yapı içinde diğer insanlarla iletişime geçebilen, bağımsız bir şekilde yaşamlarını sürdürebilen, eğitimlerini normal yaşlıları düzeyinde devam ettirebilen bireyler yetiştirmek olduğu” ifade edilmektedir (ÖEHY, 2018). Bu amacı gerçekleştirebilmek için belirli ilkeler doğrultusunda hizmetleri düzenlemek gerekmektedir. Özel eğitimi hizmetlerinin sunulmasında dikkate alınması gereken ilkeler şunlardır:

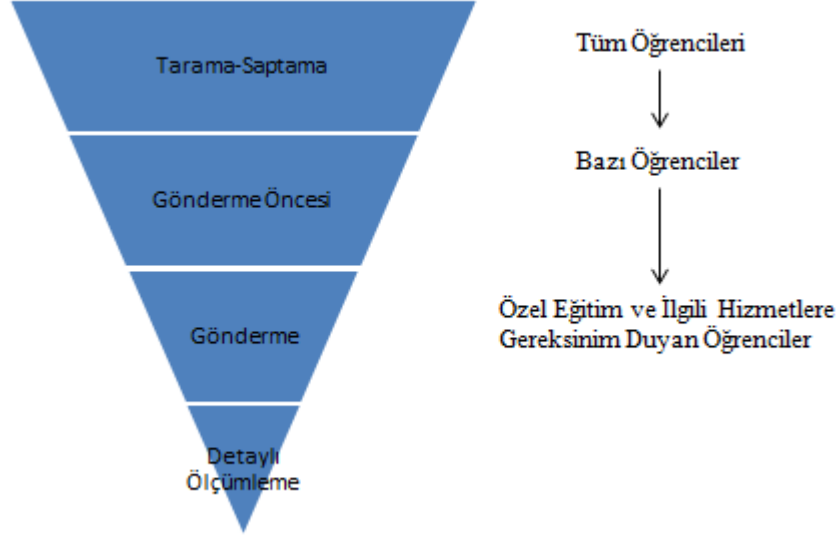
- Bireysel farklılıklar, gelişim unsurları ve eğitim ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır.
- Öğrencilerin ilgi, arzu ve becerileri dikkate alınmalıdır.
- Hizmetler erken başlatılmalıdır.
- Çocukları buldukları ortamdan mümkünse ayırmadan, sosyal etkileşimlerini sürdürebilecekleri ve topluma adapte olabilecekleri şekilde planlamalar yapılmalıdır.
- Öğrencilerin akademik başarıları doğrultusunda eğitim uygulamaları ve içerik konusunda düzenlemeler yapılmalı ve diğer öğrencilerle beraber ders görmeleri sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin tüm kademelerde eğitimlerine devam edebilmeleri için kurum ve kuruluşlarla ortak çalışmalar yapılmalıdır.
- Bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlanmalıdır.
- Ebeveynlerin de sürece dahil edilmesi sağlanmalıdır.
- Üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile öğrencilerin daha verimli eğitim görmeleri konusunda işbirliği yapılmalıdır.

2.1.2. Özel Gereksinimli Bireyler İçin Özel Eğitim Süreci

Özel gereksinimli bireylerin eğitiminin her aşaması öğrenci, ebeveynler, öğretmen ve sosyal yapı açısından fazlasıyla önemlidir (Ulutaşdemir, 2007, s.120). Bireylerin özel eğitim

hizmetlerinden faydalanabilmesi için bazı aşamaların takip edilmesi gerekmektedir (Çuhadar, 2013, s.7). Şekil 2.1’de gösterilen bu aşamalar “özel eğitim süreci” şeklinde adlandırılmaktadır.

Şekil 2. 1: Özel Eğitim Süreci

Kaynak: Kargın, 2007, s.3.

Özel eğitim süreci bir yetersizliği olduğundan şüphelenilen kişinin saptanmasıyla başlamakta, gönderme öncesi süreç ile devam etmekte ardından birey gerek görüldüğünde Rehberlik Araştırma Merkezi'ne (RAM) değerlendirilmesi için yönlendirilmektedir. RAM'da yapılan eğitsel değerlendirmenin sonucunda bireyin eğitsel tanısı konulmakta ve eğitim tedbiri kararı alınmaktadır (ÖEHY, 2018). Tarama-saptama aşamasında amaç okulda ya da sınıfta kendinden beklenen görevleri yerine getirmek konusunda zorlanan, öğrenme durumları sebebiyle derslerde yaşatlarından geri kalan ve desteğe ihtiyaç duyan bireyleri saptamaktır (Spinelli, 2002). Riskli görülen öğrencilerin saptanmasından sonra, genel eğitim sınıfıyla bütünleştirmek adına bazı tedbirlerin alındığı, bu bireylerin eğitimleri ile ilgili müdahalelerin olduğu “gönderme öncesi süreç” uygulanmaktadır (Wood, 1998). Öğrenci gönderme öncesi süreçte düşünülen hedefler kapsamında ilerleme kaydedemiyorsa detaylı ölçümleme için gönderme aşaması başlatılmaktadır.

Ayrıntılı değerlendirme aşaması formal bir aşamadır ve bu aşamada RAM'larda “Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu” tarafından bireyin özel eğitim hizmetlerine uygun olup olmadığına karar verilmektedir. Ayrıntılı değerlendirme sonucunda bireyin özel eğitim hizmetlerinden faydalanmasının gerekli olduğu anlaşılırsa, düzenlenecek programın esas hedeflerinin ne olacağı da belirlenerek eğitim tedbiri kararı verilmektedir. Özel eğitim

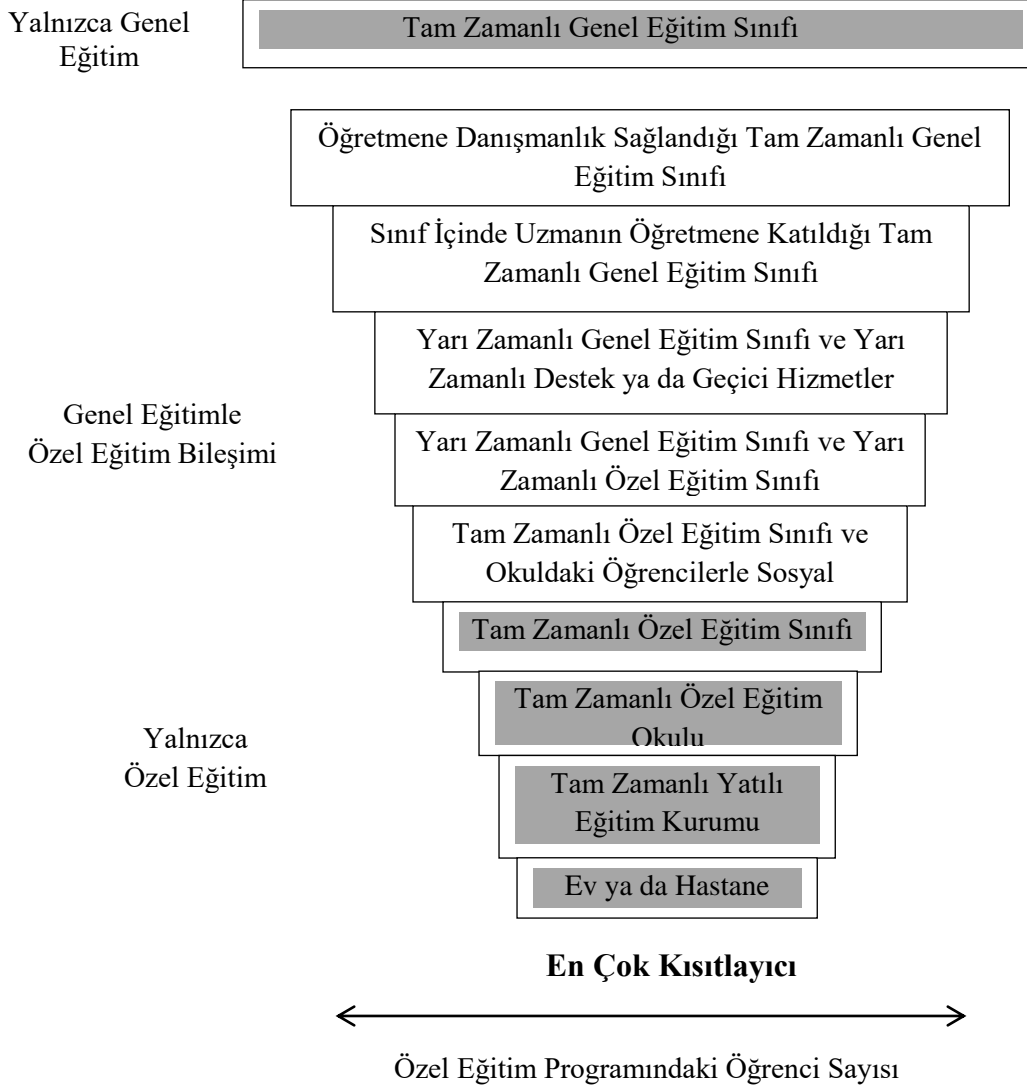
hizmetleri kurulunda RAM yönlendirme raporları doğrultusunda bireyin eğitim alacağı okula karar vererek yerleştirme sürecini tamamlamaktadır (ÖEHY, 2018). Yerleştirme kararı bireyin özelliklerine uygun ve mümkün olduğunca en az kısıtlayıcı eğitim ortamlarına yapılacak şekilde alınmak durumundadır.

2.1.2.1. En Az Kısıtlayıcı Eğitim Ortamları

En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, öğrencinin eğitim gereksinimlerinin maksimum düzeyde giderildiği ve akranlarıyla en fazla sürede birlikte olabileceği eğitim ortamına denilmektedir (MEB, 2010: 4). 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile özel gereksinimli bireylerin en az kısıtlayıcı ortamlarda eğitim görmeleri amaçlanmıştır (Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1997). Bu sayede hem akranlarıyla birlikte zaman geçirebilecek hem de eğitim ihtiyaçlarını en iyi şekilde elde edebileceği bir ortama kavuşmuş olacaktır (Kargın, 2004: 5).

Özel gereksinimli bireylerin, normal gelişim gösteren bireylerle birlikte eğitim görmeleri kaynaştırma uygulamaları ile mümkün olabilmektedir. Bu öğrencilerin gereksinimleri esas alınarak bu gereksinimlerin en üst düzeyde giderilmesi en az kısıtlayıcı eğitim ortamının esasıdır. En az kısıtlayıcı ortam her ne kadar özel gereksinimli öğrencilerin diğer yaşlılarıyla birlikte eğitim görmesini desteklese de, öğrencinin daha fazla yararına olacaksa özel sınıf, DEO ve ayrı özel eğitim okulu uygulamalar da devreye girebilmektedir. Ayrıca en az kısıtlayıcı ortam oluşabilmesi için eğitim süreci öğrencinin evine en yakın yerde yapılmalıdır. Özel gereksinimli öğrencilerin eğitim gördükleri ortamlar Şekil 2.2.'de en az kısıtlayıcı ortamdaki en fazla kısıtlayıcı ortama doğru sıralanmıştır.

En Az Kısıtlayıcı

Şekil 2. 2: Kısıtlayıcılığı Artan Sırada Eğitim Ortamları

Kaynak:(Diken, 2015:18'den alınmıştır).

En az kısıtlayıcı ortamın en üst seviyesindeki eğitim hizmetini sunan eğitim sistemi, genel eğitim okullarındaki, genel eğitim sınıflarında verilen ve tüm vatandaşlara eşit eğitim imkanı sağlamayı hedefleyen kaynaştırma eğitimi uygulamalarıdır (Cankaya, 2010:2).

2.1.2.2. Kaynaştırma Eğitimi

Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde en az kısıtlayıcı ortamda eğitim görmeleri önemlidir. Gerekli koşullar oluştuğunda en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olabilen kaynaştırma eğitimi, “özel gereksinimli bireylere destek eğitim faaliyetleri de sunularak normal yaşlılarıyla beraber resmî ve resmi olmayan; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim

kurumlarında eğitimlerine devam etmelerini sağlayan özel eğitim faaliyetleri” olarak tanımlanmaktadır (Düşünür, 2018, s.16). ÖEHY’de ise kaynaştırma eğitimi,

“özel gereksinimli bireylerin her tür ve kademedede diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim”

olarak tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]; 2018).

Kaynaştırma, tüm bireylere eşit eğitim olanakları sunma fikri ile 70’li yıllarda Kuzey Avrupa ülkelerinde ortaya çıkmış ardından Avrupa ve Amerika’da da yaygınlaşmıştır (Özyürek, 1994). 20. yüzyılın son çeyreği başlarında ABD’de yürürlüğe giren kaynaştırma yasası, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, yaşlılarıyla beraber eğitim almaları gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu uygulamalar ABD’den sonra farklı ülkelerde de incelenmeye başlamış ve pek çok ülke birlikte eğitim uygulamalarına başlamıştır (Yazıcıoğlu, 2018). Ayrıca birlikte eğitim uygulamaları üzerine yapılan pek çok araştırma sonucunda, bu uygulamaların özel eğitime ihtiyaç duyan kişilerin topluma uyum sağlamaları ve daha iyi koşullarda hayat sürmelerine yardımcı olduğu görülmüştür (Çulha, 2010; Kale ve Demir, 2017). Bu nedenle özel gereksinimi olan bireylerin erken yaşlardan itibaren diğer yaşlılarıyla beraber eğitim almaları önemlidir.

Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları 1983’te çıkarılan 2916 sayılı “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu” ile başlatılmış, 1997’de çıkan 573 sayılı “Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ve buna bağlı olarak 2000 yılında yürürlüğe giren ÖEHY ile yaygın bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır (MEB, 2010: 4). Kaynaştırma uygulamalarının ayrı bir başlık altına alındığı Zihinsel Özürlü Çocukların Eğitim Uygulamaları Yönetmeliği (1992) kaynaştırma uygulamaları açısından önemli bir adımdır. Türkiye’de bu konuda yapılan en önemli düzenlemelerden biri de 1997 yılında çıkarılan 573 sayılı KHK’dır (Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1997). KHK’nın 12. maddesinde “özel eğitim gereksinimi olan bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranlarıyla birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür” ifadesi yer almaktadır. KHK’ya bağlı olarak çıkarılan ÖEHY kaynaştırma uygulamalarına dair ayrıntılı açıklamaları içermesi bakımından önemlidir (Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1997). ÖEHY 2006 ve son olarak 2018’de değiştirilmiştir.

2.1.2.2.1. Kaynaştırma Eğitiminin Uygulanma Biçimleri

Kaynaştırma yarı zamanlı, tersine kaynaştırma ve tam zamanlı şeklinde uygulanabilmektedir. Yarı zamanlı kaynaştırma, özel eğitim sınıflarında eğitim gören

öğrencilerin, genel eğitim sınıflarının faaliyetlerine katılması için okuldaki Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Birimince alınan karar doğrultusunda uygulanan eğitimidir. Tersine kaynaştırma ise özel gereksinimli bireylerin eğitim görmekte olduğu sınıflara normal gelişim gösteren öğrencilerin alınması yoluyla uygulanmaktadır (ÖEHY, 2018).

Kaynaştırmanın uygulama biçimlerinden bir diğeri de tam zamanlı kaynaştırmadır. Tam zamanlı kaynaştırma özel gereksinimli bireylerin yaşlarıyla beraber okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında aynı sınıfta eğitim alması ve sosyal olarak bütünleştirilmesi adına özel eğitim destek faaliyetleri, özel donanım ve eğitim malzemeleri kullanılarak uygulanan tam zamanlı eğitimidir. Eğitim faaliyetleri bireyselleştirme yaparak ve fiziki koşullar da öğrencinin ihtiyaçlarına göre uyarlanarak yapılmaktadır. Özel gereksinimli bireyin kaydı genel eğitim kurumundadır (MEB, 2013, s.6).

Türkiye’de tam zamanlı, yarı zamanlı ve tersine kaynaştırma modellerinin üçü de uygulanabilmektedir (Yazıcıoğlu, 2018). ÖEHY’ nin 22. maddesi özel gereksinimli bireyler için kaynaştırma-bütünleştirme eğitiminin ne şekilde yapılacağını düzenlenmiştir. Buna göre; özel gereksinimli bireyler Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda her tür ve kademedeki eğitimlerini kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla devam ettirebileceklerdir. Ayrıca, kaynaştırma-bütünleştirme yoluyla eğitimlerini yaşlarıyla birlikte aynı sınıfta tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı bir şekilde devam ettirebilmektedirler.

Tam zamanlı kaynaştırma-bütünleştirme yoluyla eğitim hizmetlerinin sunulmasında göz önüne alınacak hususlar ÖEHY’nin 23. Maddesinde belirtilmiştir. Buna göre öğrenciler, kayıtlı buldukları okulda uygulanan eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak BEP hazırlanır. Ortaöğretimi tamamlayan öğrencilere akranlarına verilen diploma düzenlenir. Tam zamanlı kaynaştırma-bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan okullarda özel gereksinimli bireyler için gerekli ortam düzenlemeleri yapılır ve DEO açılır. Tam zamanlı kaynaştırma-bütünleştirme yoluyla eğitim uygulaması yapılan okullarda özel gereksinimli bireyler gelişim özellikleri de dikkate alınarak sınıflara eşit şekilde yerleştirilir.

Türkiye’de 2017/18 eğitim öğretim yılında toplam 2601 özel gereksinimli birey okul öncesi eğitim düzeyinde kaynaştırma uygulamalarından yararlanmıştır. Aynı yılda toplam 23305 öğrenci ilkökul düzeyinde ve 22510 öğrenci ortaokul düzeyinde kaynaştırma eğitiminden faydalanmıştır (MEB, 2017a). Önceki yıllara göre son yıllarda ciddi bir artış sergileyen kaynaştırma eğitiminin etkili bir şekilde en az kısıtlayıcı ortam özelliklerini taşıyarak uygulanabilmesi için belirli koşulların sağlanması önemlidir.

Kaynaştırmanın başarısı bir takım etkenlere bağlıdır. Gereksinimlerine göre bireylerin ne şekilde kaynaştırma eğitimi alacağına karar verilmesi gelmektedir. Uygun ortam, doğru araç ve gereçler de bir diğer etkindir. Faaliyetleri yürütecek kişilerin donanımı ve tutumları da oldukça önemlidir (Diler, 1998). Öğretmenlerin sahip olduğu yanlış bilgiler bir takım ön yargılara neden olabilmektedir. Ayrıca farklılıklara olan saygı ve bakış açısı da öğretmen açısından önemli bir durumdur (Diler, 1998). Aksi takdirde yeterli istek ve motivasyonun sağlanması da mümkün olmayacaktır. Öğrencilerin özel eğitim ve genel eğitim hizmetlerine yeterli ölçüde ulaşabilmeleri de kaynaştırma uygulamalarının başarısını etkilemektedir. Kaynaştırma uygulamalarının başarılı bir şekilde yürütülebilmesi, normal gelişim gösteren bireylerin, özel gereksinimli bireylerin, ebeveynlerin, okul personelinin ve genel eğitim sınıflarının kaynaştırma uygulamalarına nasıl hazırlandıklarıyla da yakından ilgilidir (Kargın, 2004).

Kaynaştırma uygulamalarının başarılı olabilmesinin önemli bir koşulu ise destek eğitim hizmetlerinin sunulmasıdır (Subaşı Yurtçu, 2019:172; Sucuoğlu, 2004). Destek eğitim hizmetleri, özel gereksinimli öğrenciler için birden fazla uzman ya da öğretmenin birlikte, dayanışma içinde çalıştığı uygulamaları kapsamaktadır (Batu, 2000). Destek eğitim hizmetleri sınıf içi destek, özel eğitim danışmanlığı ve DEO şeklinde verilebilmektedir (Akay, Uzuner ve Girgin, 2014). Sınıf içi destek; destek eğitim uzmanının sınıf öğretmeniyle beraber kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrencinin sınıfında ve sınıf öğretmenine destek olmasıdır. Bunun için öğrencinin ihtiyaçlarına göre dil ve konuşma terapisti, özel eğitim uzmanı ve fizik tedavi uzmanı sınıf içi destek uygulamasına dahil olabilmektedir (Talas ve arkadaşları, 2016). Özel eğitim danışmanlığı ise, dolaylı bir hizmet türüdür. Bu hizmet biçiminde öğrencilere öğretmenler aracılığıyla bir destek söz konusudur. Danışmanlar özel eğitim öğretmeni ya da rehber öğretmen olabilmektedir (Batu ve Topsakal, 2003). Destek eğitim hizmeti olarak sunulan bir diğer uygulama ise DEO uygulamalarıdır.

2.1.2.3. Destek Eğitim Odası

DEO, okullarda bulunan özel eğitim sınıfında öğrenim gören özel gereksinimli öğrencilerin daha fazla etiketlendiğini, ayrıştırıldığını ve akranlarıyla etkileşim fırsatı bulamadıklarını gösteren araştırmalar sonucunda ortaya çıkmış bir destek eğitim hizmeti türüdür (McNamara, 1989; South Carolina Region 5 Educational Services Center, 1975). DEO, “tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortam” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2018). DEO uygulamasından yararlanan

öğrencinin birincil olarak yerleştirildiği ortam genel eğitim sınıfıdır ve DEO öğretmeni öğrenciye normal sınıfta başarılı olmanın yollarını ve araçlarını bu DEO' da sağlar. Aslında DEO, öğrencilerin özel eğitim hizmetleri almak için gün içinde derslerinin bir kısmında eğitim aldıkları ayrı bir sınıf olarak algılanabileceği gibi daha da fazlasını içeren bir hizmettir (McNamara, 1989). DEO, kaynaştırma yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrencilerle üstün yetenekli öğrencilere ihtiyaç duyulduğunda destek eğitim hizmetleri sunulması adına programlanmış eğitim öğretim etkinliklerini içermektedir (Batu ve Kırcaali İftar, 2005).

ÖEHY' nin 25.maddesi doğrultusunda, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde eğitim veren okullarda tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrenciler için il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun teklifi doğrultusunda il veya ilçe milli eğitim müdürlüklerince DEO açılabilir. ÖEHY' ne göre DEO'nun uygulanmasında, haftalık ders saatinin %40'ını geçmeyecek şekilde hazırlanması gerektiği hükme bağlanmıştır. Öğrencinin haftalık alacağı ders saatine BEP Birimi karar vermektedir. Okul yönetimi diğer programları gibi DEO derslerinin gün saat ve öğretmenlerinin programını yapmaktadır. Destek eğitim alacak öğrenci sayısına göre okullarda birden fazla DEO açılabilirken, DEO'da öğrencilerin eğitim performansları dikkate alınarak bire bir eğitim yapılmaktadır. Ancak, BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda gerektiğinde eğitim performansı aynı seviyede olan öğrencilerle bire bir eğitimin yanında en fazla 3 öğrencinin bir arada eğitim alacağı grup eğitimi de yapılabilmektedir (ÖEHY, 2018).

Özel yetenekli öğrencilerin yetenek alanları doğrultusunda takip ettikleri dersler DEO'da zenginleştirme ve hızlandırma yoluyla farklılaştırılarak verilmektedir. Bu programlar öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programı ile bütünlük oluşturacak şekilde plânlanmakta ve yürütülmektedir. DEO'da, öğrencilerin eğitim ihtiyaçları takip ettikleri eğitim programı ve öğrencilerin kayıtlı oldukları kademe esas alınarak özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, sınıf ve diğer alan öğretmenleri okul yönetiminin teklifi doğrultusunda il veya ilçe millî eğitim müdürlüklerince görevlendirilmektedir. İlkokul ve ortaokullardaki DEO'da özel yetenekli öğrencilere eğitim vermek üzere üst kademelerde görev yapan alan öğretmenleri de görevlendirilebilirken, okul müdürü ve müdür yardımcıları destek eğitim odalarında görevlendirilememektedir. DEO'da destek eğitim hizmeti, BEP geliştirme biriminin planlaması doğrultusunda okulun ders saatleri içinde veya dışında ihtiyaç halinde hafta sonu da planlanabilmektedir. Öğrenciye ders saatleri içinde eğitim verilecekse destek eğitim alması planlanan dersin saatinde o derse ilişkin eğitim varsa okulun imkânları doğrultusunda açılan DEO'da verilmesi gerekmektedir (MEB, 2017b).

DEO uygulamalarının öğrenciler açısından önemli kazanımları bulunmaktadır. Türkiye’de DEO ile ilgili yapılan çalışmalarda, zihinsel yetersizliği olan öğrencilere sunulan bireysel destek eğitimin yabancı dil öğretiminde (Çulha; 2010); işitme yetersizliği olan öğrencilere sunulan DEO sürecinin okuduğunu anlama stratejilerini kullanabilmede (Akay, Uzuner ve Girgin; 2014); DEO’ da verilen eğitimin Türkçe ve Matematik derslerinde (Kale ve Demir; 2017) ve işitme yetersizliği olan öğrenciye sunulan destek eğitimin ilk okuma sürecinde (Tozak, Karasu ve Girgin; 2018) öğrencilerin performanslarında ilerlemeler sağladığı gösterilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmalarda öğretmenlerin DEO’ nun faydalı bir uygulama olduğu ve yaygınlaşması gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir (Talas ve arkadaşları, 2016; Yılmaz ve Batu, 2016). Dolayısıyla, öğrencilerin kazanımlarının artmasında sunulan hizmetlerin niteliği önem kazanmaktadır.

2.1.2.4. Destek Eğitim Odası Uygulamalarının Niteliği

DEO uygulamalarının niteliği, öğretmen yeterlikleri, fiziki koşullar, ortam, donanım, materyaller ile hazırlık, planlama, program, yöntem, BEP ekibi işbirliği gibi unsurlarını içermektedir (Brawn, 1975). Şüphesiz öğretim ortamlarında uygulamaların en önemli ayağını öğretmenler oluşturmaktadır. ÖEHY’nin 25. Maddesinin f bendinde “DEO’da; öğrencilerin eğitim ihtiyaçları takip ettikleri eğitim programı ve öğrencilerin kayıtlı oldukları kademe esas alınarak özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, sınıf ve diğer alan öğretmenleri okul yönetiminin teklifi doğrultusunda il veya ilçe millî eğitim müdürlüklerince görevlendirilir” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2018). Aynı maddede DEO’da görev alacak olan öğretmenlerin programlarının okul idaresi tarafından hazırlanacağı da belirtilmiştir. Ancak öğrencilere okutulacak dersler ve süresi BEP geliştirme birimi tarafından belirlenmektedir.

Brawn’ a (1975) göre DEO uygulamalarının başarılı olabilmesi için DEO da görev alan öğretmenlerin de bu alanda yeterli olması gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlerin uygulama öncesi ve esnasında gerekli hazırlığı yapmaları da önemlidir. Bunun için de DEO öğretmenlerinin;

- Eğitimsel ve davranışsal değerlendirme,
- Özel gereksinimli öğrencinin ihtiyacına göre bireyselleştirme yapabilme,
- Meslektaşlarla olumlu ilişki kurabilme, ve
- İdari yeteneklere sahip olması gerekmektedir.

DEO’ nun niteliği konusunda bir diğer unsur fiziki koşullar, donanım ve materyallerin özellikleridir. DEO’nun ideal fiziki koşulları konusunda alan yazında kati bir kural belirtilmemekle birlikte, okulların mevcut imkanlarına göre düzenlemeler yapılabileceği ifade

edilmektedir (Deshpande, 2013; Brawn, 1975: 6). Bu düzenlemeler arasında bilgisayar merkezi, oyun merkezi, okuma merkezi gibi farklı amaçlar için oluşturulmuş merkezler, çocuk dostu ergonomik malzemelerden oluşan dekorlar sayılabilir. Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Genelgesinde DEO açılırken belirli özellikleri taşıması gerektiğinden şu şekilde bahsedilmektedir (MEB, 2008):

- Öğrencinin güvende olabileceği ve rahat hareket edebileceği bir ortam oluşturulmalıdır.
- Ses, ışık ve havalandırma sistemleri eğitimi aksatmayacak şekilde düzenlenmelidir.
- Ortopedik yetersizlikleri olan öğrenciler için oturma yerleri geniş tutulmalı, birebir ders yapılan yerlerinde bu yerler en az 2X2 metrelik bir alandan oluşturulmalıdır.
- Odada kullanılan malzemeler öğrencilerin gelişim özellikleri ve yaşlarına uygun olmalıdır.
- Eğitim öğretim materyalleri yaş, yetersizlik türü gibi faktörler için çeşitlendirilmelidir.
- Akademik beceri gelişim için malzeme hazırlığı yapılmış olmalıdır (çalışma kağıdı vb.).

MEB tarafından 2016'da yayınlanan DEO Kılavuzunda ise daha detaylı bir şekilde DEO'nun fiziki koşulları, DEO'da bulunması gereken donanım ve materyaller, DEO Standartları başlığı altında listelenmiştir (MEB, 2016). Buna göre DEO fiziki koşulları;

1. Oda genişliği 5m2 si gözlem aynası olacak şekilde en az 20 m2 olmalı
2. Yerler ve süpürgelikler, antibakteriyel, nanoteknolojik (su geçirmez, kir tutmaz, yanmaz) malzeme ile kaplanmalı
3. Güvenlik açısından kalorifer petekleri ve pencere denizlikleri ahşap malzeme, kalorifer boruları elas- tomerik kauçuk köpük ile duvarlar ise kumaş kaplı strafor ile korunaklı hale getirilmeli
4. Aydınlatma sistemleri ayarlanabilir olmalı
5. Duvarlar ve tavan ses yalıtımlı olmalı
6. Pencereleeri üstten yarım açılır (vasistas pencere) olmalı
7. Pencereleerde stor perdeler olmalı
8. Camlar temperli olmalı
9. Odada havalandırma sistemi olmalı
10. Su bazlı antibakteriyel boya ile boyanmalı
11. Prizler her duvarda olacak şekilde priz kapağı ile güvenli hale getirilmeli
12. Ses yalıtımlı akustik kapı olmalı ve kapı dışarıya açılmalı

MEB DEO Kılavuzunda, DEO'nun donanımında olması gerekenler ise şu şekilde listelenmektedir:

1. Etkileşimli tahta
2. Dizüstü bilgisayar
3. Tablet PC
4. İnternet alt yapısı
5. Projeksiyon ve projeksiyon perdesi
6. Bölünebilir (L, U şekline gelebilecek ve bireysel kullanılabilir), yükseklik ayarlı metal ayaklı masalar ile farklı yükseklikte sandalyeler
7. Ses sistemi
8. Vestiyer
9. Bölmeli dolap
10. Kapalı dolap
11. Kolçaklı Sandalye
12. Laminatör
13. Laminatör poşeti
14. Masa
15. Raflı açık dolaplar
16. Tek taralı kitaplık
17. Figürlü pano
18. İlk yardım seti
19. Ayaklı yazı tahtası
20. Yer etkinlik minder köşesi
21. Renkli çıktı alınabilecek yazıcı,
22. PVC makinesi
23. Fotoğraf makinesi
24. İşitme engelli öğrenciler için (giriş-çıkış ve teneffüs saatlerini vb. belirten) sınıf içerisinde ve okul koridorunda ışıklı uyarılar olmalıdır.

DEO uygulamalarının niteliğini artıran hususlardan bir diğeri de hazırlık, planlama ve program geliştirme aşamalarında görev alacak kişilerin ve ebeveynlerin işbirliği içinde çalışmasıdır. Bunun için de okullarda BEP Biriminin kurulması önemlidir (Fiscus ve Mandell, 1997:158-159).

2.1.2.5. BEP Birimi

Özel gereksinimli bireyler için devam edecekleri eğitim programı esasında BEP hazırlanması gerekmektedir. BEP’te; uzun ve kısa dönemli hedeflere, verilecek destek eğitim faaliyetlerinin türüne, süresine ve faaliyetin kimlerce ne şekilde verileceğine, öğretim ve ölçümlemede kullanılacak yöntem ve tekniklerle öğretim malzemelerine, eğitim ortamına dair düzenlemelere, davranış sorunlarını engellemeye veya azaltmaya yönelik önlemlerle olumlu davranış kazandırmaya dair uygulanacak yöntem ve tekniklere, bireyin kişisel bilgileri yer almaktadır (ÖEHY, 2018).

ÖEHY gereğince özel gereksinimli bireyler için okulda BEP hazırlamak amacıyla BEP geliştirme birimi oluşturulmalıdır. BEP geliştirme birimi okul müdürü veya görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında; rehber öğretmen, öğrencinin sınıf öğretmeni, branş öğretmeni, velisi ve öğrencinin kendisinden oluşmaktadır. Ayrıca gerekli görüldüğünde görüşlerine başvurulmak üzere, özel eğitim değerlendirme kurulundan bir üyenin BEP geliştirme birimine katılımı sağlanmaktadır. BEP geliştirme biriminin görevleri ise şunlardır (MEB, 2018):

- BEP’in hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalarda koordinasyonu sağlamak.
- Öğrencinin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile eğitim ihtiyaçları doğrultusunda BEP’inde değişiklik ve düzenlemeler yapmak.
- Eğitim ortamlarının düzenlenmesi, materyal geliştirilmesi ve temini konusunda okul yönetimine ve öğretmenlere önerilerde bulunmak.
- Okuldaki diğer birim ve kurullarla iş birliği yapmak.
- Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerden DEO’da eğitim alacak öğrencileri, eğitim hizmeti sunulacak dersleri ve haftalık ders saati sayısını belirlemek.
- İlköğretim ya da mesleki ve teknik ortaöğretim programlarının uygulandığı özel eğitim okullarında ya da bu programların uygulandığı özel eğitim sınıflarında eğitimlerini sürdüren öğrencilerden tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitime uygun olanları belirlemek ve okul yönetimine bildirmek.
- Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknikler ile öğretim materyallerini belirlemek.
- Özel eğitim sınıflarına kayıtlı öğrencilerden yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada eğitim alacak öğrencileri belirlemek ve katılacakları dersler ile saatlerini planlamak.

- Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sınavlarda refakat edilmesi gerekenleri belirlemek.
- Özel eğitim programı uygulayan okullardaki öğrencilerden grup eğitimine uyum sağlayamayanların grup eğitimine hazırlanması amacıyla bire bir eğitime başlamasına ve bire bir eğitimin sona erdirilmesine karar vermek.
- Velinin yazılı talebi üzerine, ilkokulda öğrencilerin bir defaya mahsus olmak üzere sınıf tekrarı yapmasına karar vermek.
- Farklı sebeplerle okula başlaması gecikmiş olan ve il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu kararıyla ilköğretim kademesinde özel eğitim programı uygulayan okul ya da bu programların uygulandığı özel eğitim sınıflarına devam etmesine karar verilen öğrencilerin; yaş, gelişim özellikleri ve eğitim performansına uygun kademedeki sınıfa yerleştirilmesine karar vermek.
- Okuldaki diğer kurul ve birimlerle iş birliği içinde çalışmak.

İdeal koşullarda BEP oluşturulmadan önce BEP ekibinde görevli uzman ve eğitim personeli tarafından bir süre gözlem, bir dizi değerlendirme etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. Ardından genellikle bir toplantı yapılmaktadır. Bu aşamadan sonra ekipçe geliştirilen BEP, destek eğitim öğretmenine, öğrencinin durumuna uygun yol haritası oluşturmada rehberlik etmektedir. DEO uygulamasında, öğrencinin çeşitli alanlarda tespit edilen bireysel ihtiyaçları giderilebilmektir. Bu alanların her biri için kullanılacak farklı ve etkili yöntemlerden çocuğa en uygun olanı seçilmelidir. Ayrıca gerekli görüldüğünde BEP üyelerinden birinin destek eğitim öğretmenine danışmanlık yapabilecek durumda olması gerektiği ifade edilmektedir (Deshpande, 2013:89-90, Özyürek, 2009:53-54).

İdeal koşullarda BEP biriminin üyesi olan özel eğitim öğretmeni öğrenci ile çalışmaktan sorumludur. Öğrenci ile çalışma planı oluşturulurken öğretmenin öğrenci ile iş birliği içinde olması gerekmektedir (Deshpande, 2013: 88). Ayrıca öğrencinin farklı gereksinimleri için farklı uzmanlık alanlarından kişilerle de çalışmalar sağlanmalıdır. Aileler ise özellikle BEP oluştururken tam ve eşit üye olarak kabul edilmelidir. Ebeveynler ekibin çok önemli üyeleridir, çünkü çocuklarının güçlü yönleri ve ihtiyaçları hakkında çok fazla bilgiye sahiptirler (Deshpande, 2013: 88;). Çocuğunun BEP'inin gelişimine tam olarak katılmak için ebeveynlerin, çocuklarının kendine özgü yetersizlikleri ve hakları konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Ebeveynlerin, çocuklarının farkedildiği andan, değerlendirilmesi, yerleştirilmesi ve BEP geliştirilmesi aşaması dahil tüm aşamalarda yapılacak toplantılara katılma ve görüş bildirme hakları ve sorumluluğu vardır (Deshpande, 2013: 88; Özyürek, 2009: 59-60).

2.2. İlgili Araştırmalar

İlgili araştırmalar, DEO uygulamalarına yönelik Türkiye’de ve yurtdışında yapılmış çalışmalar olarak ayrı başlıklar altında yer verilmektedir.

2.2.1. Destek Eğitim Odası Uygulamalarına Yönelik Türkiye’de Yapılmış Araştırmalar

Türkiye’de DEO uygulamalarına yönelik çalışmalara bakıldığında, çalışmaların bir kısmının doğrudan özel gereksinimli bireylere sunulan destek eğitimin etkisini araştıran deneysel çalışmalar olduğu görölmektedir. Diğer alışmalar ise DEO uygulamalarına yönelik öğretmen, yönetici ve/veya ailelerin görüşlerine yönelik çalışmalardır. Bu kısımda önce doğrudan öğrencilerle yapılan bireysel destek eğitimin sonuçlarına yönelik çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmalardan ilki Ünal’ın (2008) alışmasıdır. Çalışmada birlikte eğitim ortamına yerleştirilmiş zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin, akademik alanlarda yapabildiklerine göre desenlenen eğitim planlarının, DEO’da özel eğitim öğretmeni tarafından uygulanmasının, öğrencilerin akademik alandaki amaçları gerçekleştirmelerinde etkili olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Tek denekli deneysel desenlerden, denekler arası çoklu yoklama deseni ile yürütölen çalışmada, Kahramanmaraş ilinde kaynaştırma programıyla normal ilköğretim okullarına kayıtlı zihinsel yetersizlikten etkilenmiş üç ilköğretim 2. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin akademik alanlardaki gereksinimlerini belirlemek amacıyla “Öğretmen Görüşme Formu” ve “Kontrol Listeleri” kullanılmıştır. Deneklerin akademik alanlarındaki gereksinimlerine dayalı olarak, saat okuma becerisi ve okuma hızı becerisi destek eğitim planları geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre, birlikte eğitim ortamına yerleştirilmiş zihinsel engelli öğrencilerin, akademik alanlarda yapabildiklerine göre desenlenen eğitim planlarının, DEO’da özel eğitim öğretmeni tarafından uygulanmasının, öğrencilerin akademik alandaki amaçları gerçekleştirmelerinde etkili olduğu izlenimi edinilmiştir.

ulha (2010), zihinsel yetersizliği olan ilköğretim okulu dördüncü sınıf kaynaştırma öğrencilerine yabancı dil öğretiminde eşzamanlı ipucuyla sunulan bireysel destek eğitimin etkililiğini araştırdığı çalışmada, eşzamanlı ipucuyla sunulan bireysel destek eğitimin araç gereçler arası genelleme etkisi ve izleme etkisini de incelemiştir. Araştırmanın bulguları, eşzamanlı ipucuyla gerçekleştirilen bireysel destek eğitiminin, kaynaştırma öğrencilerine yabancı dil öğretiminde etkili olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan denekler öğrenmiş oldukları sözcüklerin İngilizce karşılıklarını söyleme becerisini farklı araç-gereçlerden oluşan başka öğretim setlerine genelleyebilmişlerdir. Bu araştırma, eşzamanlı ipucu öğretim yöntemiyle sunulan bireysel destek eğitim hizmetlerinin araç gereçler arası

genellemede ve kalıcılıkta etkili olduğunun bir göstergesidir. Araştırmada, uygulama güvenilirliği ve gözlemciler arası güvenilirlik verileri de toplanmış ve her iki güvenilirlik verileri de yüksek düzeyde bulunmuştur.

Akay, Uzuner ve Girgin (2014), kaynaştırmadaki işitme engelli öğrencilere sunulan DEO sürecini incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın katılımcıları kaynaştırmada ilköğretim dördüncü sınıfa giden işitme yetersizliği olan üç öğrenci, öğrencilerin sınıf öğretmenleri, DEO öğretmeni olarak araştırmacı, tez danışmanı ve işitme engellilerin eğitimi alan uzmandır. Danışman ve alan uzmanı araştırmanın geçerliğini sağlamışlardır. Araştırma verileri döngüsel olarak gerçek sınıf etkileşimlerinin videotayp kayıtları, geçerlik komitesi ses kayıtları, toplantı tutanakları, ders planları, yansıtılmalı araştırma günlüğü, öğrenci ürünleri ve arşiv belgeleriyle toplanmıştır. Araştırmacılar DEO uygulamalarında öğretmenlerin pek çok sorunla karşılaşabileceğini, bunun için de çocuklarla yakından ilgili olmaları gerektiği yönünde bulgular elde etmişlerdir. Araştırmada aynı zamanda DEO öğretmeni ile genel eğitim öğretmenlerinin etkileşim halinde olmasının önemine dikkat çekilmiştir.

Akay (2015), DEO hizmeti kapsamında Türkçe derslerinde uygulanan okuma yazma etkinliklerinin incelediği eylem araştırmasında, ilkokul dördüncü sınıfta kaynaştırma eğitimi alan işitme engelli üç öğrenci, destek eğitim odası öğretmeni olarak araştırmacı, genel eğitim sınıf öğretmenleri ve geçerlik komitesi üyeleri ile çalışmıştır. Araştırma verileri, gerçek sınıf etkileşimlerinin videotayp kayıtları, geçerlik komitesi ses kayıtları ve toplantı tutanakları, ders planları, yansıtılmalı araştırma günlüğü, öğrenci ürünleri ve arşiv belgeleriyle toplanmıştır. Veriler, araştırma sürecinde ve sonrasında araştırmacı ile geçerlik komitesi üyeleri tarafından analiz edilmiştir. Araştırma sürecinde Türkçe derslerinde, metin inceleme, soru-cevap oluşturma, öykü haritası oluşturma ve boşluk doldurma etkinlikleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin, okudukları metinleri anlatabildikleri, bilmedikleri sözcüklerin anlamını tahmin edebildikleri, soru-cevap stratejisini kullanabildikleri, metin yapılarını belirleyebildikleri, metni özetleyebildikleri ve metindeki boşluklara sözdizimi ve anlama uygun sözcükler yerleştirebildikleri görülmüştür.

Ünay (2015), DEO'daki eğitimin kaynaştırma öğrencilerinin matematik başarıları üzerindeki etkililiğini ortaya koymak üzere yaptığı deneysel çalışmada, kaynaştırma eğitimi verilen bir okuldaki DEO eğitimi alan deney grubu 8, kontrol grubunda 9 özel gereksinimli öğrenci ile çalışmıştır. Araştırmada, denemeleri test etmek için kontrol gruplu ön test-son test deseni kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubuna ön test-son test ve izleme testi olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Temel Çarpma İşlemleri Ölçme Aracı” uygulanmıştır.

Çalışma sonucunda; deney ve kontrol gruplarının başarı testi puanları arasında; kaynaştırma öğrencilerine DEO’da verilen matematik eğitiminin genel eğitim sınıfına göre öğrencilerin matematik başarılarını anlamlı ölçüde arttırdığı bulunmuştur.

Kale ve Demir (2017), ilkokullarda verilen DEO’nun Türkçe ve Matematik derslerindeki öğrenci başarısına etkisini incelemek ve kaynaştırma öğrencilerinin Türkçe ve Matematik derslerindeki başarı düzeylerini farklı değişkenler açısından karşılaştırmak amacıyla araştırma yapmışlardır. Araştırmada destek eğitim alan 10 ve destek eğitim almayan on kaynaştırma öğrencisi olmak üzere toplam yirmi öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırmacılar, Türkçe ve matematik dersleri özelinde DEO uygulamalarının başarısını araştırdıkları çalışmada, DEO’da eğitim gören özel eğitim ihtiyacı olan çocukların matematik ve Türkçe başarı puanlarının arttığını gösteren sonuçlar elde etmişlerdir. Ulaşılan bulgulara göre destek odası eğitimi öğrencilerin daha yüksek düzeyde başarı elde etmelerinde etkili bir uygulamadır.

Tozak ve arkadaşlarının (2018) yapmış olduğu araştırmada, normal işiten akranlarıyla ilkokul 1. sınıfa devam eden işitme yetersizliği olan bir öğrencinin ilk okuma öğretimine yönelik verilen destek eğitim hizmetleri incelenmiştir. Araştırma bulgularında yola çıkılarak kaynaştırma ortamındaki işitme yetersizliği olan öğrencinin ilk okuma becerilerinin edinimi ve gelişimine yönelik sunulan destek eğitim uygulamalarından fayda sağladığı anlaşılmıştır.

Türkiye’de DEO ile ilgili yapılan araştırmalar arasında diğer çalışmalar DEO uygulamalarının incelendiği, uygulamalara yönelik paydaşların görüşlerinin alındığı çalışmalardır. Bunlardan ilki Gürgür, Kış ve Akçamete’nin (2012) yapmış olduğu çalışmadır. Bu çalışmada, Ankara Üniversitesi, Başbakanlık Özürlüler İdaresi (ÖZİDA) ve Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı işbirliği (TEGV) ile yürütülmüş olan destek özel eğitim hizmetleri sunan gönüllü öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada 8 öğretmen adayı ve katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilerek, ses kayıtları alınmıştır. Veriler tümevarım yöntemiyle yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların kaynaştırma eğitiminde bireysel destek hizmetlerinin önemini vurguladıkları anlaşılmaktadır. Katılımcılar, bireysel desteğin özel gereksinimli öğrencilerin akademik başarılarının artması ve sosyal becerilerinin gelişmesi gibi pek çok yarar sağladığını belirtmişlerdir. Araştırmanın sonuçları neticesinde kaynaştırma uygulamalarının niteliğinde hizmet öncesinde öğretmen adaylarına bu tür uygulama imkânlarının sağlanmasının önemli olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra sivil toplum örgütlerinin bu tür çalışmalara

katılmaları ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu tür destek hizmetleri teşvik etmesinin uygun olabileceği sonucuna varılmıştır.

Kış (2013), Bolu ilinde özel eğitim sınıflarının bulunduğu ilköğretim okullarında görev yapan rehber öğretmenler ile özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenlerin DEO uygulamalarına ilişkin görüş ve önerilerini almak üzere yürüttüğü çalışmada, 10 rehber öğretmen ile 10 özel eğitim sınıfında görevli öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme yapmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerde rehber öğretmenler ile özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenlerin DEO uygulamalarını yararlı buldukları, ancak okullarındaki uygulamalarda karşılaştıkları sorunların öğretmenler, müfettişler, öğrencilerin aileleri ve öğrencilerle ilgili olduğunu ifade etmişlerdir. Rehber öğretmenler ile özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenler, DEO uygulamalarının başarısını etkileyen nedenler arasında okul yönetiminin, DEO'nun fiziksel ortamının ve uygulanan eğitim programlarının yer aldığını ifade etmişlerdir. DEO uygulamalarının başarısını arttırmaya yönelik öneriler arasında ise DEO uygulamalarında özel eğitim öğretmenleri görevlendirilmesi, okul BEP biriminin kurulması öğrenci planlarının bunlara uygun yapılması, uygun fiziksel ortamın ve öğretim materyalinin sağlanması yer almaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerden çıkan önerilerden en önemlisinin “okullarda tüm paydaşların, özel eğitim ve destek eğitim hizmetleri hakkında hizmetçi eğitime alınmaları, DEO uygulamalarının başarısını artırabileceği” önerisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Aydın (2015), Bursa ilinde DEO'su bulunan 3 ilkokulda, zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere DEO'da verilen eğitim hizmetlerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini almak üzere bir çalışma yürütmüştür. DEO'da destek eğitimi veren 10 öğretmen ile yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğretmenler, DEO'nun fiziksel özellikleriyle ilgili DEO'ların uygun bir konumda ve yeterli bir büyüklüğe sahip olduğunu ancak DEO'ların özellikle ses yalıtımı konusunda yetersiz olduğunu, DEO içerisinde olması gereken araç-gereç ve eğitim materyallerinin öğrencilerin yaşına, performansına ve yetersizliklerinin türüne uygun olarak temin edilmediğini belirtmişlerdir. Öğretmenler, DEO'da verilen eğitimin niteliksel özellikleriyle ilgili DEO'da yapılan eğitimlerin okulun çalışma saatleri içerisinde yapıldığını fakat ders sürelerinin yetersiz olduğunu, normal gelişim gösteren ve DEO'da eğitim alan öğrencilerin çoğunluğunun DEO'ya karşı olumlu bir yaklaşıma sahip olduklarını, DEO'da yapılan eğitimin öğrencide bilişsel, matematik, okuma yazma, davranışsal beceriler, okula karşı yaklaşım, özgüven ve dil gelişimi alanlarında olumlu değişikliklere neden olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğunun DEO'da yapılan eğitimle ilgili öğrencinin sınıf öğretmenini, velisini ve okul idaresini bilgilendirdikleri ancak bunun bir toplantı sonucunda yazılı olarak

değil de sözlü olarak yaptıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin, DEO'da yapılan eğitimin değerlendirilmesi, izlenmesi, DEO'da yapılan eğitimde uygun yöntem tekniklerin kullanılması ve eğitimle ilgili gerekli önlemlerin alınması konularında yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir.

Bedur, Bilgiç ve Taşlıdere (2015), özel yetenekli öğrencilere uygulanan destek eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesini amaçlayan bir çalışma yürütmüştür. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 öğretim yılında Türkiye'de belirlenen 12 ilde özel yetenekli öğrencilere destek eğitimi veren ve çalışmaya katılmaya istekli 251 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formların öğretmenlere gönderilmesiyle toplanmıştır. Araştırma sonucunda özel yetenekli öğrencilere uygulanan destek eğitim hizmetlerinde çalışmaların başlamış olmasına rağmen halen birtakım eksikliklerin olduğunu göstermiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu özel yetenekli öğrencilere yönelik özel bir ortam düzenlemesinin mevcut olmadığını, öğretmenlerin bir kısmı ise DEO'nun olduğunu, zekâ oyunlarına sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı DEO'da özel yetenekli öğrencilere yönelik eğitim içeriğini öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun olarak düzenlediklerini, ayrıca BEP hazırladıklarını, müfredat zenginleştirmesine gittiklerini, eğitim faaliyetlerinin ölçme ve değerlendirmesinde çoğunlukla sınav ve testlere yer verdiklerini, eğitim faaliyetlerini düzenlerken en çok materyal ve ekonomik desteğe ihtiyaçları olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler DEO'da özel yetenekli öğrencilere yönelik eğitimin düzenlenmesinde en çok okul yönetiminden destek aldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin bu konuda rehberlik servisi/rehberlik öğretmenlerinden de beklenti içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Semiz (2018), 2017-2018 öğretim yılında Bolu ilinde DEO bulunan ilkokullarda ve ortaokullarda, özel gereksinimli öğrencilere DEO'da eğitim veren öğretmenlerin, öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin ve ailelerinin DEO'ya yönelik görüşlerini belirlenmek üzere bir çalışma yürütmüştür. Araştırma DE'su bulunan 10 okulda, 14 destek eğitim odası öğretmeni, 12 sınıf öğretmeni ve 8 ailenin gönüllü katılımıyla yürütülmüştür. Araştırma bulgularına göre; DEO öğretmenlerinin yasal düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olduğu, öğrencilerinin sınıf içi davranışlarına ilişkin bilgileri öğretmenlerinden öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler, DEO'da yaptığı fiziksel düzenlemeler ile ilgili olarak dikkat dağıtıcı unsurları ortadan kaldırdıklarını ve BEP'i uygularken de öğrencilerin devamsız olmasından kaynaklı zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. DEO öğretmenleri, öğretimde soru-cevap yöntemini kullandıklarını, materyal olarak ders kitabı ve kaynak kitaplardan yararlandıklarını

belirtmişlerdir. Pekiştireç türlerinden daha çok sözel pekiştireci kullandıklarını ve öğretim sonunda bir değerlendirme yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler idarecilerin planlama, işleyiş ve yer gösterme konularında yardımcı olduklarını, ailelerin ise destek eğitime hiç katkı sunmadıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri de DEO'daki fiziksel düzenlemeleri yetersiz bulduklarını, DEO'da hangi yöntem ve teknikle ders yapıldığını bilmediklerini ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenleri DEO öğretmenlerinin aksine ailelerin DEO'daki çalışmaları desteklediklerini belirtmişlerdir. DEO öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri, DEO'da yaşanan sorunlara yönelik fiziksel ortamın uygun olmadığını, ders saatlerinin yetersiz olduğunu ve ders programının uygun olmadığını belirtmişlerdir. Aileler ise DEO'nun birebir eğitim veren bir yer olduğunu, öğretmenlerin ellerinden gelenleri yaptıklarını, idarecilerin yardımcı olduklarını ve çocuğun destek eğitim aldıktan sonra daha sosyal olduğunu belirtmişlerdir.

Öpengin (2018), Eskişehir ilinde bir ilkokulda üstün yetenekli öğrencilere yönelik düzenlenen DEO uygulaması sürecinde karşılaşılan sorunların belirlenmesi ve bu sorunlara yönelik gerçekleştirilen müdahalelerin incelenmesi amacıyla bir eylem araştırması yürütmüştür. Araştırmanın katılımcıları okul müdürü, DEO öğretmeni, DEO'ya devam eden üstün yetenekli öğrenciler, bu öğrencilerin velileri, DEO'ya sınıfından öğrenci giden genel sınıf öğretmenleri, araştırmacı, tez izleme ve geçerlik kurulu üyeleridir. Araştırmada veri toplama araçları olarak yarı-yapılandırılmış görüşme formları, video kayıtları, ses kayıtları, gözlem notları, tez izleme ve geçerlik komitesi toplantı kararları, öğretmen ve öğrenci yansıtmaları, araştırmacı günlüğü ve belgeler kullanılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen bulgular sonucunda okulda üstün yetenekli öğrencilere yönelik destek eğitim uygulamasının genel olarak paydaşlar tarafından olumlu değerlendirildiği belirlenmiştir. Uygulamaya yönelik var olan olumlu algıya karşın özellikle okul ders saatleri içerisinde yürütülmesinden kaynaklı sorunlar yaşandığı görülmüştür. Araştırma sonucunda üstün yeteneklilere yönelik DEO uygulamasının etkili olması için genel eğitim sınıfı ile eşgüdümün sağlanması ve üstün yetenekliler eğitimi alanında uzman öğretmenlerin görevlendirilmesinin gerekliliği ön plana çıkmıştır.

Çağlar (2016), DEO uygulamasının değerlendirilmesi için okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerini incelediği çalışmasında ilkokullarda görev yapan beşi okul yöneticisi ve 18'i öğretmen olmak üzere toplam 28 katılımcının görüşlerine başvurmuştur. Çalışma sonucunda DEO uygulamasının öğrencilerin akademik, kişisel ve sosyal yönden geliştiren bir uygulama olduğu, özel gereksinim öğrenciler için eğitimde fırsat eşitliği sağlanmasına katkı yapması gibi olumlu sonuçları olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık DEO uygulamalarının mevzuatta belirtilen şekilde yapılmadığı, mevzuatın açıklık getirmediği

konularda okullar arasında farklılıklar olduğu, okulların fiziksel ve donanımsal olarak yetersiz olduğu, DEO kapsamında ders vermekte olan öğretmenlerin hizmet öncesi veya hizmet içi eğitim almadığı gibi sorunlar olduğu ortaya konmuştur.

Talas ve arkadaşlarının (2016) yapmış olduğu çalışmada Tokat ilinde kaynaştırma eğitimi kapsamında uygulanan DEO'ların mevcut durumları gözlemlenerek niteliklerinin saptanması ve derslere giren öğretmenlerin yeterliliklerinin ve tutumlarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda DEO'ların zamanla yaygınlaşması ve kabul gören bir uygulama olmasına karşın, DEO'ların fiziksel şartları ve derslere giren öğretmen kapasitesi bakımından yetersizliklerinin olduğu ve geliştirilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Afat'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada DEO'ların mevcut durumlarını incelemek, iyileştirmeye müsait olan yanlarının saptanması ve iyileştirilebilmesi adına bir araştırma yapmıştır. Elde edilen bulgulara göre, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde toplam 2592 ilk ve ortaokul olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bu okulların 216'sında DEO bulunduğu görülmüştür. Dolayısıyla ilk ve orta düzeydeki resmi okulların % 92'sinde ayrı DEO bulunmamaktadır. Açılmış olan 216 DEO'dan % 98'i (211) donanımsal ihtiyaçlarının olduğunu belirtirken % 2'si donanımsal ihtiyaçlarının olmadığını belirtmiştir.

Nar'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada DEO eğitimi almış ve bu odalarda çalışan sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu verilen hizmet içi eğitimin yetersiz olduğunu belirtmiş, bu eğitimlerin öğretmenlerin üstün/özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerine yönelik farklılaştırılmış öğretim tasarımı hazırlayabilme yeterliliklerini yetiştirecek şekilde olmasını beklediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca fiziki ortamın iyileştirilmesi gerektiği, öğrencilerin potansiyellerini arttırabilmeleri ve becerilerini ortaya koyabilmeleri için gerekli donanım ve eğitim materyallerinin teknolojik gelişmelere uygun karşılandığı bir DEO beklentisi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

Demir ve Avcu (2018), DEO uygulamalarına yönelik öğretmen görüşlerini araştırmıştır. Destek odası konusunda hizmet içi eğitim alan 76 öğretmen, araştırmanın katılımcıdır. Nitel bir araştırma yöntemi olarak olgu bilim deseni, araştırmanın yöntemi olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin DEO'nun çocuklarda bilimsel düşünme, yaratıcılık, sorgulama becerisi gibi konularda katkı sağladığı yönünde görüş bildirdikleri sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenler DEO'nun öğrencilerinin yeteneklerini geliştiren, eğitimine destek olan, öğrenme yolculuğunu gerçekleştiren, gizlenmiş becerilerini ortaya çıkaran bir yapıda olduğunu düşünmektedir.

Tunalı Erkan (2018) yapmış olduğu çalışmada DEO'nun kültür ve meslek dersleri bakımından değerlendirilmesini amaçlayan çalışmasında nitel araştırma yöntemini

kullanmıştır. Çalışmada mevzuatta bulunan bazı ifadelerin DEO açılmasını zorlaştırmasına; DEO’da derslere giren öğretmenlerin eğitim yetersizliğine; materyal, yer ve donanım açısından var olan eksikliklere vurgu yapılmıştır. Katılımcılar, DEO uygulamalarının öğrencilerin kültürel ve mesleki eğitim gereksinimlerini gidermede eksik olmakla birlikte, öğrencilere akademik, bireysel ve sosyal açıdan bazı katkılar sağladığını da belirtmişlerdir.

Pemik ve Levent (2019) yapmış oldukları çalışmada özel yetenekli öğrencilere DEO’ da verilen eğitime ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre okul yöneticileri ve öğretmenler destek odaların işleyişiyle ilgili genellikle öğrencilerin zekâ oyunları oynadıklarını ve yeteneklerine göre eğitim verildiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra müfredat, plan ve program olmamasından, materyal eksikliği ve fiziksel şartların yetersizliğinden dolayı sıkıntı çektiklerini de belirtmişlerdir.

2.2.2. DEO Uygulamalarına Yönelik Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Poon-McBrayer’in (2016) yapmış olduğu çalışmada DEO öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine, hazırlık geçmişlerine, mevcut uygulamalara ve zorluklara karşı tutumu incelenmiştir. Bulgular öğretmenlerin özel eğitim konusunda sınırlı bir deneyime sahip oldukları ve kaynaştırma eğitimine yönelik paradigmaları kabul ettiğini ortaya koymuştur. Başlıca sıkıntılar ise yetersiz eğitim, aşırı yük ve eğitim için yetersiz zaman olarak öne çıkmıştır.

Tzivinikou ve Papoutsaki (2016) kaynaştırma eğitimi verilen okulların DEO’larında öğretim yöntemlerinin, stratejilerinin ve en iyi uygulamaların kullanımını araştırmayı hedefledikleri çalışmalarında, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve gözleme yer vermişlerdir. Araştırmanın katılımcıları 30 deneyimli özel eğitim öğretmenidir. Araştırma sonucunda, katılımcılar öğrencilerinin öğrenme çıktılarını önemseydiği ve etkili öğretim yöntemleri, teknikleri ve stratejilerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Ancak 120 özel eğitim öğretmen adayının yaptığı gözlemlerin sonuçlarının bu bulgularla örtüşmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bottge, Cohen ve Choi (2017) DEO ve kaynaştırma sınıflarında eğitim alan öğrencilere sunulan geliştirilmiş bağlaşıklık öğretimin (Enhanced Anchored Instruction [EAI]) kullanıldığı matematik destek eğitiminin etkisini karşılaştırmıştır. Kesirlerle işlem performansı üzerinde geliştirilmiş bağlaşıklık öğretimin etkilerini test ettikleri çalışmanın sonuçları, geliştirilmiş bağlaşıklık öğretimin yetersizliği olan öğrencilerin ve yetersizliği olmayan öğrencilerin her iki ortamda da paydaları ekleme ve ortak paydayı bulamama gibi hatalarını azaltmada her zamankinden daha etkili olduğunu göstermiştir. Kaynaştırma sınıflarındaki yetersizliği olan öğrenciler, DEO’lardaki öğrencilere göre önceki testte daha

yüksek puan almış ancak geliştirilmiş bağlaşıık öğretim sonrasında son testte eşitsizlik azalmıştır. Önemli bir ek bulgu olarak, kaynaştırma sınıflarındaki özel eğitim öğretmenlerinden daha fazla destek alan öğrencilerin, yalnızca sınırlı destek verilen öğrencilerden daha yüksek puan almışlar ve daha az hata yapmışlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Nitel araştırma, belli olgu veya olayları kendi doğal ortamları içerisinde çok yönlü ve uzun süreli olarak derinlemesine incelemek üzere gerçekleştirilir (Saban, 2007:469). Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman inceleme gibi nitel veri toplama teknikleri kullanılmaktadır. Bu tür çalışmalarda her ne kadar ulaşılan sonuçlar evrene genelleme yapmak için uygun olmasa da, incelenen durum için bir perspektif oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39). Nitel araştırma yönteminde, problemi anlamaya, tasvir etmeye, olguları belirlemeye dair açıklamalar bulunmaktadır (Sönmez ve Alacapınar, 2011).

Nitel araştırma yönteminin kendi içinde farklı araştırma desenleri bulunmaktadır. Bunlar, kültür analizi, olgubilim, kuram oluşturma, durum çalışması ve eylem araştırmasıdır (Topkaya, 2006: 14). Bu çalışmada bütüncül çoklu durum deseni kullanılmıştır. Durum çalışması özellikle eğitim alanında nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır (Paker, 2017: 119). Durum çalışması sosyal olguları tekil bir olayın ayrıntılı bir çözümlemesini yaparak araştıran bir yöntemdir ve tek bir olayı çeşitli olgularla ilişkilendirerek, araştırılan verilere bütüncül bir nitelik kazandırır (Creswell, 1998: 61). Aynı zamanda diğer yöntemlerle gözden kaçırılacak ayrıntılı bilgilerin derinlemesine incelenmesine imkân vermektedir (Yılmaz, 2014 :264). Genel açıdan durum deseni dört kategoride incelenebilmektedir. Bunlar bütüncül tek durum deseni, iç içe geçmiş tek durum deseni, bütüncül çoklu durum deseni ve iç içe geçmiş çoklu durum desenidir (Yin, 2003: 39). Bütüncül çoklu durum deseninde durum kendi içinde bütüncül bir biçimde incelenmektedir. İnceleme sonrasında tüm durumlar birbiri ile kıyaslanmaktadır (Aytaçlı, 2012: 7).

3.2. Çalışma Grubu

DEO uygulamaları ve mevcut DEO odası fiziki koşullarını ortaya çıkarmak üzere planlanan bu çalışmada, Alanya'da bulunan okullarda DEO odası uygulamasında görev alan ve çalışmaya katılmaya gönüllü 6 öğretmen ile DEO uygulamasından yararlanan çocuğu olan ve katılmaya gönüllü 6 öğrenci velisi çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışmaya katılacak öğretmenlerin seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesine yer verilmiştir. Öğretmenlerin iş ve işleyişe daha hakim olması, öğrencilerin yetersizlik türü hakkında bilgi sahibi olması, yaptığı çalışmanın sonuçlarını görebilecek

makul süreyi DEO'da geçirmiş olması düşüncesiyle DEO'da minimum iki yıl görev yapmış olan öğretmenler ile görüşme yapılması uygun görülmüştür. Öğretmenlerin farklı branşlarda, farklı eğitim kademelerinde görev yapıyor olmasına özen gösterilmiştir. Maksimum çeşitlilik örneklemede örneklem, problemle alakalı ve kendi içinde benzeşik ve değişken durumlar olarak belirlenmektedir. Bu nedenle genelleme amacıyla çeşitlilik oluşturmaktansa çeşitlilik bulunan durumlardan ortak ya da paylaşılan olgular bulmaya çalışmak amaçlanmaktadır (Baltacı, 2018: 249). Görüşülecek velilerin seçiminde ise kolay ulaşılabilir durum örneklemesi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir ya da elverişli örnekleme tam olarak mevcut olan, ulaşması çabuk ve basit olan unsurlara dayanmaktadır (Baltacı, 2018: 257).

Tablo 3.1'de görüşme yapılan velilerin demografik bilgileri yer almaktadır.

Tablo 3. 1: Velilerin Demografik Verileri

Görüşülen Kişi	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek
V1	36	İlkokul	Ev Hanımı
V2	35	İlkokul	Fabrika İşçisi
V3	35	Ortaokul	Ev Hanımı
V4	29	Lise	Ev Hanımı
V5	29	İlkokul	Ev Hanımı
V6	31	Ortaokul	Ev Hanımı

Tablo 3.1'de görüldüğü üzere görüşülen annelerin biri haricinde hepsi ev hanımı biri ise fabrika işçisidir. En genç anne 29 yaşında iken, en yaşlı anne ise 36 yaşındadır.

Tablo 3.2'de görüşme yapılan velilerin çocuklarının demografik verileri verilmektedir.

Tablo 3. 2: Çocukların Demografik Verileri

Çocuğun Cinsiyeti	Devam Ettiği Okul Türü	Yetersizlik Türü	Yaşı	Sınıfı	DEO'da Aldığı Haftalık Ders Saati	DEO Ortamı	Destek Eğitim Aldığı Dersler	DEO'dan yararlanma süresi
E	Ortaokul	H.Z.Y.	14	8	4-6	DEO	Türkçe/Matematik	2 yıl
E	Ortaokul	H.Z.Y.	14	8	4	DEO	Türkçe/Matematik/Fen Bilgisi	2 yıl
K	İlkokul	H.Z.Y.+K.B.	9	4	6	Boş Sınıfta	Türkçe/Matematik	7 ay
2K-1E (3 Çocuk)	Ortaokul	Ö.Ö.G.	13K-12E	7	8	Boş Sınıfta	Türkçe/Matematik	7 ay
K	İlkokul	Ö.Ö.G.	8	3	2	Boş Sınıfta	Türkçe/Matematik	7 ay
K	Ortaokul	Ö.Ö.G.	11	6	4	DEO	Türkçe/Matematik	7 ay

K: kız
E:erkek
H.Z.Y.: Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik
K.B.: Konuşma Bozukluğu
Ö.Ö.G.:Özel Öğrenme Güçlüğü

Tablo 3.2.'ye göre, DEO'dan yararlanan öğrencilerin dördü ortaokul, üçü ilkokula devam etmektedir. Öğrencilerin hafif düzeyde zihinsel ve özel öğrenme güçlüğü yetersizliklerinden etkilendikleri görülmektedir. En küçük öğrenci 8 yaşında iken en büyük öğrenci ise 14 yaşındadır. Öğrencilerin genel olarak zihinsel yetersizliği ve öğrenme güçlüğü olduğu, haftada minimum iki maksimum sekiz saat ders aldığı ve tüm öğrencilerin DEO'da Türkçe ve Matematik derslerinden eğitim aldığı görülmektedir.

Tablo 3.3'te öğretmenlerin demografik verileri sunulmuştur.

Tablo 3.3: Öğretmenlerin Demografik Verileri

Kod İsmi	C.	Yaşı	Branşı	Kıdemi	Mezun Olduğu Bölüm	Çalıştığı Okulun Kademesi	DEO'da Toplam Görev Süresi (Yıl)	Çalıştığı Engel Grupları	Haftalık Ders Saati*	Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu**
Ö6	E	37	SÖ	15	Sınıf Öğretmenliği	1	2	ZY+BY	8	Özel Eğitim Uygulamaları Farkındalık Eğitimi
Ö5	E	37	SÖ	13	Sınıf Öğretmenliği	1	2	BY	8	-
Ö4	K	31	ÖEÖ	10	Özel eğitim	2	2	ZY	5	-
Ö3	K	54	MÖ	21	İktisat	3	3	ZY	2	-
Ö1	K	53	SÖ	22	Ziraat Mühendisliği	1	2	BY	6	Üstün Zekalıların Eğitimi
Ö2	K	34	SÖ	10	Sınıf Öğretmenliği	1	2	ZY+ÖÖG	8	-

* DEO'da Görev Aldığı Haftalık Toplam Ders Saati ** Destek Eğitim İçin Aldığı Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu

C: Cinsiyet K: Kadın E: Erkek

SÖ: Sınıf Öğretmeni MÖ: Muhasebe Öğretmeni

ZY: Zihinsel Yetersizlik BY: Bedensel Yetersizlik ÖÖG: Özel Öğrenme Güçlüğü

Tablo 3.3.'e göre araştırmanın öğretmen katılımcıları, biri özel eğitim öğretmenliği bölümü mezunu olan özel eğitim öğretmeni (Ö4), biri iktisat bölümü mezunu olan muhasebe öğretmeni (Ö3), biri ziraat bölümü mezunu (Ö1), diğer üçü sınıf öğretmenliği mezunu (Ö6, Ö5, Ö2) olan 4 sınıf öğretmeni olmak üzere toplamda 6 katılımcıdan oluşmaktadır. DEO' da görev alan öğretmenlerin yaşlarının 31 ile 54 arasında değiştiği, çeşitli yetersizlik türleriyle çalıştıkları ancak daha çok zihinsel yetersizliği olan çocuklarla çalıştıkları ve en az iki en fazla 8 saat DEO' da görev aldıkları görülmektedir. Ayrıca bir sınıf öğretmeni özel eğitim uygulamaları farkındalık eğitimi, ziraat mezunu bir sınıf öğretmenin de üstün zekalıların eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim aldığı görülmektedir. Öğretmenlerin zihinsel yetersizlik, bedensel yetersizlik ve özel öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerle çalıştığı belirtilmiştir.

Bağımsız DEO'ların fiziki koşullarını incelemek üzere herhangi bir örnekleme yöntemine gidilmemiş, evrenin tamamı olan Alanya'da DEO uygulaması yapıldığı tespit edilen 95 okula ilişkin verilere ulaşmak hedeflenmiştir. Bu okullardan bağımsız DEO'su olan 9 okul olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu 9 DEO'nun tümünden gözlem verisi toplanmıştır. Gözlemlenen 9 okulun DEO'su ayrıca fotoğraflanmıştır. Bağımsız DEO olmayan okulların, okulun hangi bölümünde ya da bölümlerinde uygulamayı yürüttüğüne dair veriler ise Alanya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden temin edilmiştir. Tablo 3.4'te ve Tablo 3.5'te Alanya'daki okullar, kaynaştırma eğitimi ve DEO uygulamasına yer veren okullara dair bazı betimleyici veriler sunulmaktadır.

Tablo 3. 4: Alanya'daki Okulların DEO Uygulamasına Yer Verme Durumuna Göre Sayıları

Genel Eğitim Okulları	f	%
DEO Uygulamasına Yer Veren Okullar	95	43,7
DEO Uygulamasına Yer Vermeyen Okullar	122	56,2
Toplam	217	%100

Alanya Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü'nden alınan verilere göre Alanya'da DEO odası uygulamasına yer veren okulların toplam sayısı 95'tir. Alanya'da bulunan resmi ve özel okulların toplam sayısına (n = 217) göre bakıldığında ilk, orta ve lise kademesindeki resmi ve özel okullarda DEO uygulamasına yer veren okulların oranı %43,7'dir.

Tablo 3. 5: Alanya'da Eğitim Kurumları, Kaynaştırma Eğitimi ve DEO'ya Dair Betimsel Veriler

Kademe	Genel Eğitim Okulları	Resmi/Özel	KÖS*		DEO Uygulamasına Yer Veren Okullar		Ayrı DEO'su Olmayan Okullar		Ayrı DEO'su Bulunan Okullar
			f	%	f	%	f	%	f
Okul Öncesi	Resmi	8	3,6	163	-	0	-	0	-
	Özel	13	5,9		-	0	-	0	-
	Toplam	21	9,6		-	-	-	-	-
İlkokul	Resmi	64	29,49	289	45	47,36	43	50	2
	Özel	11	5,0		2	2,1	2	2,32	-
	Toplam	85	39,17		47	49,47	45	52,32	2
Ortaokul	Resmi	55	25,34	259	39	41,05	34	39,53	5
	Özel	12	5,5		-	0	-	0	-
	Toplam	57	26,26		39	41,05	34	39,53	5
Lise	Resmi	35	16,12	136	9	9,47	7	8,13	2
	Özel	19	8,7		-	0	-	0	-
	Toplam	54	24,88		9	9,47	7	8,13	2
Toplam		217	%100	847	95	%100	86	%100	9

*KÖS: Kaynaştırma Öğrencisi Sayısı. Yalnızca kademelere göre KÖS bilgisine ulaşılmıştır. Resmi/Özel Okullar KÖS bilgisine ulaşılamamıştır.

Tablo3.5'e göre, okul öncesi eğitim vermekte olan resmi ve özel okulların % 9,6' sı (toplam 21 okul) bünyesinde kaynaştırma öğrencisi bulundurmaktayken bu okulların hiç birinde DEO uygulaması yer almamaktadır. İlkokullarda, resmi ve özel okulların % 39,17'sinde (toplam 85 okul) kaynaştırma öğrencisi bulunmaktayken bu okulların %49,47'si (toplam 47 okul) DEO uygulamasına yer vermektedir. Ancak DEO uygulamasına yer veren okulların sadece 2'sinde bağımsız DEO bulunmaktadır. Ortaokullarda, resmi ve özel okulların % 26,26'sinde (toplam 57 okul) kaynaştırma öğrencisi bulunmaktayken bu okulların %41,05'i (toplam 39 okul) DEO uygulamasına yer vermektedir. Ancak DEO uygulamasına yer veren okulların sadece 5'inde bağımsız DEO bulunmaktadır. Liselerde ise resmi ve özel okulların % 24,88'inde (toplam 54 okul) kaynaştırma öğrencisi bulunmaktayken bu okulların %9,47'si (toplam 9 okul) DEO uygulamasına yer vermektedir. Ancak DEO uygulamasına yer veren okulların sadece 2'sinde bağımsız DEO bulunmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma amaçlarına uygun olacak şekilde verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem teknikleri kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler belirli bir seviyede standart olması ve esnekliği sayesinde, yazma ve doldurma esasına dayanan testler ve anketlerdeki kısıtları aşması ve bir konuda derinlemesine bilgi sağlaması nedeniyle sıklıkla kullanılan bir tekniktir. Bu yöntem ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı, ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek (Altunay, Oral ve Yalçinkaya, 2014: 64). Araştırma verilerinin toplanması için bilgi formları ve görüşme formları ile kontrol listesi ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Bilgi formları ve görüşme formları araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. DEO Standartları Kontrol Listesi ise MEB' in 2016 yılında yayınladığı DEO Kılavuzunda yer alan DEO'ya ilişkin standartların fiziki koşullar ve donanım listesinden yararlanılarak hazırlanmıştır. DEO uygulayan okulların bilgilerine ulaşmak için; Alanya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İlçe Özel Eğitim Hizmetleri Birimi ve Alanya RAM ile kurum müdürü aracılığı ile işbirliği sağlanmıştır.

3.3.1. Bilgi Formları

Görüşme yapılan öğretmen ya da velilerle ilgili bilgileri almak üzere bilgi formları geliştirilmiştir. Öğretmenlere yönelik hazırlanan bilgi formlarında (Ek 2) öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mezun olduğu bölüm ve okul, görev süresi gibi demografik bilgiler ile DEO'da görev alıp almadığı, DEO çalışmalarına katkı sunacak hizmet içi eğitimden faydalanıp faydalanmadığı soruları yer almaktadır.

Veli bilgi formları (Ek 4) hazırlanırken velinin yaş, cinsiyet bilgilerine yer verilmiştir. Yanı sıra DEO'dan faydalanan öğrencinin yetersizlik türü, eğitim kademesi ve DEO'dan haftada kaç saat faydalandığı bilgisine yer verilmiştir.

3.3.2. Görüşme Formları

Öğretmenlerin ve velilerin DEO uygulamaları hakkındaki görüşlerini belirlemek ve aynı zamanda mevcut uygulamalarla ilgili durumu ortaya koymak amacıyla öğretmen (EK 3) ve velilerle (EK 5) yarı yapılandırılmış görüşme formları geliştirilmiştir.

Öğretmen ve velilerin görüşme soruları hazırlanırken, öğretmenlerin DEO süreçleri hakkında görüş/düşünce ve önerileri ile mevcut uygulamalar hakkında bilgi edinmek amacıyla açık uçlu sorular oluşturulmuştur. Açık uçlu sorular hazırlanırken alan yazında benzer çalışmalar incelenmiş ve detaylı okuma sürecinden sonra bir araştırma amacıyla da eşgüdümlü olacak şekilde kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Sorular bu kavramsal çerçeve ışığında hazırlanmıştır. Açık uçlu sorulara verilen yüzeysel yanıtlar için sonda sorular oluşturularak derinlemesine bilgi edinmek amaçlanmıştır. Geliştirilen taslak görüşme formları 4'ü özel eğitim, 2'si nitel araştırmalar konusunda uzman 6 öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuş, uzman görüşleri sonrasında soruların bazılarında değişikliğe gidilerek görüşme formlarına son şekli verilmiştir.

3.3.2.1. Pilot uygulama

Geliştirilen görüşme formlarının ön çalışması 3 veli ve 3 öğretmen ile yapılmıştır. Biri özel eğitim ikisi sınıf öğretmeni olan üç öğretmen ile okul saatleri dışında görüşme gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlere çalışma hakkında kısaca bilgilendirme yapılmasının ardından görüşme gerçekleştirilmiştir. RAM'a müracaat eden ve çocuğu DEO'da eğitim almakta olan veliler ile RAM'da görüşme gerçekleştirilmiştir. Velilere çalışmanın içeriği hakkında ön bilgilendirme yapılmış daha sonra bilgi formu doldurularak görüşme sorularına geçilmiştir. Öğretmen ve veliler ile yapılan çalışmalar ses kaydına alınmıştır. Pilot uygulama sonunda velilerle yapılacak görüşmede kullanılacak sorulardan "Bu süreçte destekleniyor musunuz?" sorusunda sorunun anlaşılmadığı görülerek değişikliğe gidilmiş, bunun dışında bir değişikliğe gerek duyulmamıştır. Son düzeltmeler de yapılarak formlara son şekli verilmiştir.

Öğretmenler ile yapılan görüşmelerde aşağıdaki sorular kullanılmıştır (Ek 3);

- 1- Destek eğitimi tanımlamanız gerekse nasıl tanımlardınız?
- 2- DEO uygulamasına başlamadan önce hazırlık sürecinde neler yapılmalıdır?

SONDA 1: Öğrenci ile ilgili neler yapılmalıdır?

- SONDA 2: Aile ile ilgili neler yapılmalıdır?
- SONDA 3: Öğretmenle ilgili neler yapılmalıdır?
- SONDA 4: Fiziki ortamla ilgili neler yapılmalıdır?
- 3- MEB'in 2016 yılında yayınladığı DEO standartlarına ilişkin fiziki koşullar ve donanım listesinden haberdar mısınız? Bilginiz var ise okulunuzdaki DEO olarak kullandığınız ortam bu özellikleri ne ölçüde taşıyor?
- 4- Okulunuzda DEO hazırlıkları için neler yapılıyor?
- 5- DEO uygulaması hakkında neler düşünüyorsunuz?
- SONDA 1. Yararlı buluyor musunuz? Ne açıdan? Açıklar mısınız?
- SONDA 2. Sizce DEO gerekli mi?
- 6- DEO'da kullandığınız yöntem ve teknikleri öğrencilerin ihtiyaçlarına göre çeşitlendiriyor musunuz? Nasıl açıklar mısınız?
- 7- DEO'da kullandığınız materyaller hakkında bilgi verir misiniz?
- SONDA 1: Materyalleri nasıl temin ediyorsunuz?
- SONDA 2: Materyalleri öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uyarlıyor musunuz? Nasıl?
- 8- DEO'da eğitim verdiğiniz öğrencileriniz için ölçme ve değerlendirme yapıyor musunuz? Nasıl açıklar mısınız?
- SONDA 1: Hangi ölçme-değerlendirme tekniklerini kullanıyorsunuz?
- SONDA 2: Ölçme işleminizin sonuçlarından nasıl yararlanıyorsunuz?
- 9- DEO'da şu an eğitim verdiğiniz öğrencilerin ilerlemeleri hakkında neler düşünüyorsunuz?
- 10- Okulda BEP birimi oluşturuldu mu? Eğer oluşturulduysa birim üyeleriyle iletişimi nasıl kuruyorsunuz açıklar mısınız?
- 11- DEO uygulamalarında sorunlarla karşılaşılıyor musunuz? Nelerdir açıklar mısınız?
- 12- DEO uygulamalarında karşılaştığınız sorunların çözümü için sizce kimler neler yapabilir?
- Okul yönetimi
- Aile
- Diğer öğretmenler
- MEB
- Üniversiteler neler yapabilir?
- 13- Bunların dışında eklemek istediğiniz şeyler var mı?

Veliler ile yapılan görüşmelerde aşağıdaki sorular kullanılmıştır;

- 1- Çocuğunuzun DEO'dan yararlanmaya başlaması ile ilgili nasıl bir yol izlendi? Nasıl bilgilendirildiniz? Açıklar mısınız?
- 2- Çocuğunuz için bir program hazırlandı mı? Hazırlandıysa program hazırlanırken görüşlerinize başvuruldu mu? Sürece nasıl dahil oldunuz?
- 3- Çocuğunuzun destek eğitim aldığı ortamı gördünüz mü? Evetse, ortamla ilgili neler söyleyebilirsiniz?
SONDA 1: Okul içindeki yeri ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?
SONDA 2: Büyüklüğü ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?
- 4- Çocuğunuzdaki gelişmelerle ilgili bilgi alma, bilgi verme, başarı ya da başarısızlıklarla ilgili okulla ortak çalışabiliyor musunuz? DEO hizmeti ile ilgili okul ve aile işbirliği nasıl sağlanıyor?
- 5- Bu süreçte kimlerden nasıl destek alıyorsunuz?
- 6- Çocuğunuzun DEO uygulamasından memnun musunuz? Bu uygulamadan çocuğunuzun yararlanma düzeyi hakkında neler düşünüyorsunuz?
- 7- Destek eğitim uygulaması ile ilgili gözlemlediğiniz ya da size iletilen sorunlar var mı? Varsa nelerdir?
- 8- Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

3.3.2.1.1. DEO Standartları Kontrol Listesi

Araştırmada DEO'nun fiziki koşullarının incelenmesi için DEO Standartları Kontrol Listesi (Ek 3) geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Bunun için MEB tarafından 2016'da yayınlanan DEO Kılavuzunda yer alan DEO'nun fiziki koşulları, DEO' da bulunması gereken donanım ve materyaller referans alınmıştır. DEO'na ilişkin standartların da yer aldığı kılavuzdan faydalanarak fiziki koşullar ve donanım listesi birleştirilmiş tek bir form oluşturulmuştur. Bu formda odanın genişliği, güvenliği yalıtımı, aydınlığı gibi fiziki koşullar ile tablet, bilgisayar, internet altyapısı, dolap, sandalye gibi donanımlar yer almaktadır. Fiziki koşulların bulunması bulunmaması durumuna göre evet/hayır sütunları ile gerektiğinde açıklamaları not etmek için açıklama sütunu yer almaktadır. Fiziki koşullar formun ilk sütununda maddeler halinde yer almaktadır. Orijinal formda birden fazla standardın veya donanımın aynı satırda yer aldığı maddeler ayrılarak tek tek maddeler halinde düzenlenmiş böylece forma son şekli verilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanma Süreci

Araştırmada veriler 25 Şubat 2019-27 Mayıs 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler, veli ve öğretmenler ile yüz yüze görüşmeler yapılarak ve ses kaydı alınarak

toplannmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce öğretmenler için MEB'den yazılı izin alınmış (Ek 6), ayrıca veli ve öğretmenlere katılımcı onay belgesi (Ek 3 ve Ek 4) imzalatılmıştır.

Görüşmeler başlamadan önce görüşmeciye görüşme sürecinde izlenecek basamakları hatırlatması için bir görüşme kontrol listesi hazırlanmış (Ek 5 ve Ek 6) ve hazır bulundurulmuştur.

Katılımcılardan edinilen bilgi, belge ve ses kayıtlarının katılımcı onayı olmaksızın herhangi bir yerde kullanmayacağı araştırmacı beyanı (Ek 2 ve Ek 4) okunarak bilgi verilmiştir.

Görüşme öncesi ve görüşme esnasında aşağıdaki yol izlenmiştir;

- Görüşme yerinde belirlenen günde, belirlenen saatten yarım saat önce hazır bulunulmuştur.
- Görüşme ortamı, olabildiğince ses kaynaklarından uzak olabilecek şekilde düzenlenmiştir.
- Görüşme odasının kapısına GÖRÜŞME VAR yazısı asılmıştır.
- Karşılıklı olacak şekilde ortamdaki sandalye ya da koltuklar düzenlenmiş, ortaya kayıt cihazı, su vb. koymak üzere bir sehpa yerleştirilmiştir.
- Not tutabilmek için gerekli kağıt ve kalem hazırlanılmıştır.
- Su ve peçete temin edilmiştir.
- Ses kayıt cihazı kontrolü yapılmıştır.
- Katılımcı uygun şekilde selamlanmış ve yer gösterilmiştir.
- Katılımcıyla kısa bir sohbet yapılmıştır. (Hatır sorma, görevi, görev yerleri vb.)
- Katılımcıya araştırmanın konusundan bahsedilmiştir.
- Katılımcıya görüşmenin amacı açıklanmış ve katıldığı için teşekkür edilmiştir.
- Bilgi formu hakkında bilgi verilmiş ve doldurması sağlanmıştır.
- Araştırmacı beyanı (Ek 1) hakkında bilgi verilmiş, metin okunmuş, imzalanmış ve katılımcıya teslim edilmiştir.
- Katılımcı onay belgesi (Ek 2 ve Ek 4) hakkında bilgi verilmiş, katılımcıya metin sesli okunmuş ve imzalatılmıştır.
- Ses kaydı onay ifadesine dikkat çekilmiş ve (onaylıyorum/ onaylamıyorum) işaretlemesi sağlanmıştır.
- Katılımcıya kimlik bilgilerinin gizli kalacağı açıklanmış ve isterse kod isim belirleyebileceği o isimle hitap edileceği ifade edilmiştir.
- Katılımcı izin verdiğinde ses kayıt cihazı açılmış, görüşme tarihi, yeri, saati ve görüşülen kişi bilgileri kayıt cihazına kaydedilmiştir.

- Katılımcıya görüşme sırasında not tutulacağı söylenmiştir. Not kâğıdına görüşme tarihi, yeri, saati ve görüşülen kişi bilgileri yazılmıştır.
- Görüşmenin tahmini süresi belirtilmiş ve samimi bir ortamda sohbet havasında geçmesi için çaba gösterileceği belirtilmiştir.
- Katılımcıya istediğinde sorunun tekrarlanabileceği anlaşılmadığında rahatlıkla belirtebileceği, ayrıca istediği an mola verilebileceği ifade edilmiştir.
- Katılımcıya hazır olup olmadığını sorulmuş, hazır olduğunda ses kaydı başlatılmıştır.
- Sorular ilk sorudan başlanarak, röportaj haline dönüşmeden, olağan bir ses tonuyla, olabildiğince kâğıda bağlı kalmadan ve gerektiğinde sonda sorusu sorularak sürdürülmüştür.
- Katılımcının soruları yanıtlarken herhangi bir mimik, yüz ifadesi, jest gibi sözsüz iletişim hareketleri gerektiğinde not alınmıştır.
- Görüşme tamamlandığında katılımcıya teşekkür edilmiş ve görüşme sonlandırılmıştır.
- Bu görüşme yazıya döküldükten sonra kendisine e-posta gönderileceği ve kendisinden teyit alınacağı belirtilmiştir. E-posta adresi kaydedilmiş, e-postası olmayan katılımcılara da basılı halde teslim edileceği, okuyup varsa düzeltmeler isteneceği belirtilmiştir.

Öğretmenler ve velilerle yapılan görüşmelerin aldığı süreler Tablo 3.6'da ve Tablo 3.7'de verilmiştir.

Tablo 3. 6: Öğretmenlerle Görüşme Süreleri

Öğretmen Kod Adı	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi (Dak.Sn)	Kayıt No
Ö1	25/02/2019	11.26	ÖG1
Ö2	07/03/2019	14.12	ÖG2
Ö3	20/03/2019	15.34	ÖG3
Ö4	22/03/2019	15.12	ÖG4
Ö5	11/04/2019	19.42	ÖG5
Ö6	12/04/2019	09.41	ÖG6

Tablo 3. 7: Velilerle Görüşme Süreleri

Veli Kod Adı	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi (Dak.Sn)	Kayıt No
V1	19/03/2019	3.49	VG1
V2	21/03/2019	4.29	VG2
V3	22/03/2019	4.18	VG3
V4	27/03/2019	8.01	VG4
V5	11/04/2019	07.21	VG5
V6	28/05/2019	04.58	VG6

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada görüşmelerden elde edilen verilerin analizi betimsel analiz ile yapılmıştır. Betimsel analiz içerik analizinin yüzeysel bir biçimdir. Bu analiz biçiminde farklı kişilerin aynı sorulara verdiği cevaplar yorumlanmaktadır (Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu, 2010: 322). Alan yazında yer alan benzer çalışmalardan yola çıkılarak temalar belirlenmiş, görüşmelerde yöneltilecek sorular bu temalar altında oluşturulmuştur. Gerçekleştirilen görüşmelerde, öğretmenler ve velilerin her bir temanın altında yer alan sorulara verdikleri yanıtlardan kodlar oluşturulmuş, kodlar uyumlu bir şekilde gruplandırılarak, alt temalar saptanmıştır. Cevapların belirli bir durumu göstermesi ve diğer katılımcılar tarafından da aynı şeye dikkat çekmesiyle; var olan literatürden de faydalanılarak yorumlamaya geçilmiştir. Yorumlama kısmında amaç, derlenen cevapları tanımlayacak kavramları ve ilişkileri saptayabilmektir. Kodlama; cevapların yorumlama sürecine dahil edilmesi sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu çalışmada öğretmenler ve veliler 1'den 6'ya kadar numaralandırılmış, veliler için "V", öğretmenler için "Ö" kısaltması kullanılmıştır. Her bir katılımcıya sorulan soruların cevapları ayrı ayrı analiz edilmiş, kodlardan ulaşılan alt temalara ait veriler sıklık tabloları ile sunulmuştur. Ayrıca incelenen DEO olan ve olmayan okulların fiziki koşullarına ait veriler de yüzde ve sıklık değerleriyle tablolarda verilmiştir.

Nitel araştırmalar, sübjektifliğin fazla olması ve geçerlik ve güvenilirliğin düşük olması açısından eleştirilmektedir. Bu eleştiriler çoğunlukla dokümanların ve bulguların analizlerinin düşük niteliğine dayanmaktadır (Arastaman, Öztürk ve Fidan, 2018:47). Olası yanlılık

tehlikesini önleyebilmek için geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılması önerilmektedir. Araştırılan olgu veya olay hakkında bütüncül bir resim oluşturabilmesi için araştırmacının elde ettiği verileri ve ulaştığı sonuçları teyit etmesine yardımcı olacak bazı ek yöntemler (çeşitleme, katılımcı teyidi, meslektaş teyidi, vb.) kullanılması gerekir. Çalışmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak adına alınan önlemler aşağıda sıralanmaktadır:

1. Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada toplanan veriler ayrıntılı bir şekilde rapor edilerek ve sonuçlara nasıl ulaştığı açıklanarak, konuşmalardan alıntılar yapılarak olası geçerlik sorunlarının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca kapsam geçerliği için araştırma soruları 6 ayrı uzmanın görüşüne sunulmuştur.

2. Görüşmeler sırasında katılımcıların izniyle ses kaydı alınmış, ayrıca araştırmacı görüşme esnasında notlar da almıştır. Araştırmada görüşmeler tamamlanıp ses kayıtları yazıya döküldükten sonra bağımsız bir gözlemciden tüm ses kayıtlarını dinlemesi ve tüm yazıya dökülen görüşmeleri okuması ve varsa düzeltme önerilerini işaretlemesi istenmiştir. İşaretlenen yerler araştırmacı tarafından tekrar dinlenerek ilgili yerdeki düzeltme yapılmıştır.

3. Görüşmeler yazıya döküldükten sonra tüm katılımcılardan tekrar görüşme yoluyla, telefonla ya da e-posta ile (katılımcı için hangisi uygunsa) gönderilerek katılımcı teyidi alınmıştır. Hiçbir katılımcı değişiklik ya da ekleme yapmamıştır.

4. Çalışmada görüşmelerden elde edilen verilerin güvenilirlik ölçümlerini yapmak üzere, Öğretmen ve Veli Görüşme Kodlama Anahtarları (Ek. 10) geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Bunun için önce araştırmacı tarafından yazıya dökülen görüşmeler görüşme döküm formuna (Ek 11) aktarılmıştır. Her bir satır numaralandırılmıştır. Araştırmacı ve nitel çalışmalar konusunda uzman bir öğretim üyesi rastgele seçilen her iki katılımcı grubundan birer görüşmenin üzerinde kodlamalar gerçekleştirmiş daha sonra bu kodlar arasındaki uyuma bakılmıştır. Uyum olmayan kodlara gidilerek üzerinde tartışılmış ve uzlaşma sağlanmıştır. Elde edilen kodlardan yararlanılarak öğretmen ve veli görüşmeleri için ayrı ayrı kodlama anahtarı oluşturulmuştur. Ardından gözlemciler arası güvenilirlik hesaplaması için yine rastgele seçilen bu kez 2'şer görüşme Görüşme Kodlama Anahtarı kullanılarak kodlanmıştır. Sonra görüşme dökümleri kodlamacılar tarafından sonuçları karşılaştırılarak güvenilirlik hesaplaması yapılmıştır. Güvenirlik hesaplamasında Miles ve Huberman'ın (1994) [görüş birliği sayısı÷ (toplam görüş birliği sayısı + görüş ayrılığı sayısı) × 100] formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az % 80 olması beklenmektedir (Miles

ve Huberman, 1994; Patton, 2002). Yapılan hesaplamalar sonucunda öğretmen görüşmeleri için %83,0 ve veli görüşmeleri için %86,2 kodlayıcılar arası güvenilirlik sonucu elde edilmiş ve verilerin güvenilir olduğuna kanaat getirilmiştir.

3.6. Araştırma Etiği

Araştırmada her araştırmada olduğu gibi bir takım etik kurallara uyulmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:118). Bunun için katılımcıların araştırmaya katılma konusunda gönüllü oldukları konusunda sözlü ve yazılı onayları alınmıştır (Ek 2). Katılımcıların kimliklerinin gizli tutulacağına dair beyanda bulunulmuştur. Ayrıca araştırmanın yapıldığı enstitünün bağlı olduğu Akdeniz Üniversitesinin Etik Kurulu'ndan da etik kurul onayı alınmıştır (Ek3). Katılımcıların gizliliğine özen gösterilmiş gerçek isimleri kullanılmamıştır. Ayrıca gözlem için gidilen bağımsız DEO'su olan okulların da isimleri gizli tutulmuştur. Araştırma verilerinin toplanması ve analizi sürecinde araştırmacı dürüst olmaya gayret göstermiş, olası yanlılık problemlerinin yaşanmaması için ses kaydı alınmış, kayıtların yazıya dökümü bağımsız gözlemci tarafından da doğrulanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

DEO uygulamalarına yönelik öğretmen ve veli görüşlerini belirlemek yanı sıra DEO uygulamasına yer veren okulların DEO olarak kullandıkları ortamların fiziki koşullarını incelemek üzere yapılan araştırmanın bu bölümünde sırasıyla DEO uygulamalarına yönelik öğretmen ve veli görüşlerine ardından DEO'ların fiziki koşullarına yönelik bulgulara yer verilmektedir.

4.1. DEO Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin DEO uygulaması hakkında görüşleri, alanyazın taraması sonrasında araştırmacı tarafından belirlenen “*öğretmenlerin DEO hakkında bilgisi*”, “*okuldaki DEO uygulamaları*”, “*kendi DEO uygulamaları*”, “*DEO uygulamasında yaşanan sorunlar*” ve “*beklentiler*” temaları altında incelenmiştir. Bu temalar altında oluşturulan sorulara öğretmenlerin verdikleri cevaplar betimsel analiz sürecinden geçirilmiş oluşan kodlardan ulaşılan alt temalara dair bulgular frekans değerlerine yer verilerek sunulmuştur. Her bulgunun altında ilgili alt temaya ait öğretmen görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir. Temalar ve alt temalara ait bulgular sırasıyla verilmektedir.

4.1.1. Öğretmenlerin DEO Uygulaması Hakkında Bilgilerine Yönelik Bulgular

Öğretmenlerin DEO uygulamasına yönelik bilgilerini değerlendirmek üzere sorulan sorulara verdikleri yanıtlar ‘**DEO Tanımı**’, ‘**DEO Başlamadan Önce Yapılması Gereken Hazırlıklar**’ ve ‘**MEB DEO Standartlarına Yönelik Bilgi**’ temaları altında incelenmiştir.

İlk olarak incelenen “**DEO tanımı**” temasına yönelik öğretmenlere yöneltilen “*Destek eğitimi tanımlamanız gerekse nasıl tanımladınız?*” sorusuna verilen cevaplardan ulaşılan bulgular Tablo 4.1.’de verilmektedir.

Tablo 4. 1: : Öğretmenlerin DEO Tanımı

Tanım	f	Mezun Olduğu Alan
Eksik oldukları konularda verilen eğitim	2	ZM/SÖ
Bireysel öğrenme güçlüklerini tamamlayan çalışma	1	İÖ
Sosyal ve Akademik Destek	1	SÖ
Birebir Eğitime İhtiyaç Duyan Çocukları Topluma kazandırmaya Yönelik Hizmet	1	SÖ
Kaynaştırma kapsamındaki bireylerin ihtiyaçları olan derslerde destek alması	1	ÖEÖ

Tablo 4.1.'e bakıldığında ziraat mühendisliği ve sınıf öğretmenliği mezunu iki öğretmenin DEO'yu 'eksik oldukları konularda verilen eğitim' şeklinde; iktisat bölümü mezunu olan öğretmenin 'bireysel öğrenme güçlüklerini tamamlayan çalışma' olarak tanımladığı; sınıf öğretmenliği bölümü mezunu bir öğretmenin 'sosyal ve akademik destek' şeklinde, sınıf öğretmenliği bölümü mezunu bir öğretmenin 'birebir eğitime ihtiyaç duyan çocukları topluma kazandırmaya yönelik hizmet' olarak ve özel eğitim öğretmenin ise 'kaynaştırma kapsamındaki bireylerin ihtiyaçları olan derslerde destek alması' şeklinde tanımladığı görülmektedir.

Öğretmenlerin *DEO tanımı* alt temasında yöneltilen soruya verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö1: Destek eğitim zaten uuu adı üstüne çocuğun eksik olan yanlarını derste yetersiz uu olan kısımlarını uu DEO'da uu o gün mümkün olduğunca tamamlamaya çalışıyoruz uu

Ö2: Yani hani uu şimdi uygulamamıza bakarsak eğer uu bu BEPlî öğrencilerimizi uu yapamadıkları yani eksik oldukları alanda ders dışında o eksik oldukları alanları tamamlıyoruz. Onlara eğitim veriyoruz o şekilde tatanımlarım.

Ö3: Bireysel öğrenme güçlüklerini tamamlayan çalışma diye, tamamlayan çalışma diye tanımlarım

Öğretmenlerin DEO uygulamasına yönelik bilgilerini değerlendirmek üzere incelenen ikinci alt tema "**DEO uygulamasına başlamadan önce yapılması gereken hazırlıklara**" ait görüşlerini almak üzere öğretmenlere "*DEO uygulamasına başlamadan önce hazırlık sürecinde neler yapılmalıdır*"? sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar '*öğrenci ile ilgili yapılması gereken hazırlık*', '*aile ile ilgili yapılması gereken hazırlık*', '*fiziki ortam ile ilgili yapılması gereken hazırlık*' ve '*öğretmenlerle ilgili yapılması gereken hazırlık*' başlıkları altında incelenmiştir. Her bir başlıkta ulaşılan sonuçlar sırasıyla verilmektedir.

Tablo 4.2’de DEO başlamadan önce *öğrenci ile ilgili yapılması gereken hazırlıklara* ilişkin öğretmen görüşleri verilmektedir.

Tablo 4. 2: DEO Başlamadan Önce Öğrenci İle İlgili Yapılması Gereken Hazırlıklara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Yapılması Gereken hazırlık	f*	Mezun Olduğu Alan
Öğrencinin seviyesi belirlenmeli	3	ZM/İÖ/ SÖ
Gerekli kaynak, kitap, materyaller kontrol edilmeli	2	SÖ/SÖ
Öğrenciyle iletişim kurulmalı	2	İÖ/ ÖEÖ
Her ortamda gözlenmeli	1	SÖ
Öğrenciye neden DEO alacağı hakkında bilgilendirme yapılmalı	1	SÖ
Öğrenci hakkında aile ile görüşme yapılabilir	1	ÖEÖ

* Birden fazla hazırlık bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 4.2.’ye göre DEO uygulamasına başlamadan önce yapılması öğrenci ile ilgili yapılması gereken hazırlıklara ilişkin görüşlerine bakıldığında, iktisat ve sınıf öğretmeni olan üç öğretmen ‘öğrencinin seviyesi belirlenmeli’ yanıtını verirken sınıf öğretmeni olan iki öğretmen de ‘gerekli kaynak, kitap, materyaller kontrol edilmeli’ demiştir. iktisat öğretmeni ile bir sınıf öğretmeni ‘öğrenciyle iletişim kurulmalı’ yanıtını, bir sınıf öğretmeni ‘her ortamda gözlenmeli’, bir sınıf öğretmeni ise ‘öğrenciye neden DEO alacağı hakkında bilgilendirme yapılmalı’. Özel eğitim öğretmeni ayrıca öğrenci hakkında aile ile görüşme yapılabileceği yanıtını vermiştir.

Öğretmenlerin DEO başlamadan önce öğrenci ile ilgili yapılması gereken hazırlıklara ilişkin verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö2: İuu valla hocam şimdi bence önce öğrenciyi bi tanımak lazım sonuçta tamam bu öğrenci bana gelecekte neleri yapabiliyo. Mesela ben sınıf öğretmeniyim uu çocuğun hani bakarım Türkçede nerde, matematikte nerde önce bir değerlendirmesini almak isterim çünkü çocuğa neyi nenerden öğretmeye başlaycam hani bunu bilmem lazım uu bunu belirlendikten sonra da bir bakarım hani kaynak olarak ne kullanıcam elimde yeterli kitabım, defterim une bileyim materyalim var mı çünkü bizim sınıflarımızda genelde çok materyal olmuyo.

Ö4: Öğrenciyle ilgili bu sürede u aile ile görüşmeler çok sık yapılabilir bu sürede, ilk başladığı zamanlarda çünkü öğrenciyi zaten tam zamanlı kaynaştırma kapsamında olduğu için sınıfta çok silik gözüküyo. Yani ona göre o silik bi öğrenci silik bi birey. Kendini ifade etmek istemiyo ilk başlarda açılamiyobibi buçuk ay falan zamanını alıyo. Aile ile görüşmeler daha sık olabilir. Aileden bilgi alınabilir çocuk açıldığı zamanda çocukla birlikte birebir görüşmeler daha böyle konuşarak birebir iletişim kurarak sürdürülebilir diye düşünüyorum.

Ö5: *1,bi kere çocukla ilgili,u öğretmeninin eksik gördüğü,u durumlar kendince belirlenmeli,u , öğrenci o yönde desteklenmeli,onunla ilgili hazırlıklar, dökümanlar, u geliştirilmeli ya da yapılmalı, hazırlanmalı. Buşekilde,ıbi ön hazırlık olabilir.*

DEO uygulamasına başlamadan önce yapmaları gereken hazırlıklardan biri diğeri olan ailelerle ilgili yapılması gereken hazırlıklara dair öğretmen görüşlerinden ulaşılan bulgular Tablo 4,3'te verilmiştir.

Tablo 4. 3: Aile İle İlgili Yapılması Gereken Hazırlığa İlişkin Öğretmen Görüşleri

Yapılması Gereken Hazırlık	f*	Mezun Olduğu Alan
Aile bilgilendirilmeli	3	ZM/SÖ/İÖ
Başlarda aile ile sık görüşülmeli	1	ÖEÖ
Ailenin sosyo-ekonomik ve zihinsel durumu hakkında bilgi alınmalı	1	SÖ
Önyargılı aileler açıklama yapılarak ikna edilmeli	1	SÖ
Aile ile düzenli toplantılar yapılmalı	1	SÖ

*Birden fazla görüş bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.3.'e göre DEO uygulamasına başlamadan önce aile ile ilgili yapılması gereken hazırlıklar konusunda biri ziraat mezunu iki öğretmen ile iktisat öğretmeni üç öğretmen 'aile bilgilendirilmeli' yönünde görüş beyan ederken; bir öğretmen 'başlarda aile ile sık görüşülmeli', bir öğretmen 'ailenin sosyo-ekonomik ve zihinsel durumu hakkında bilgi alınmalı', bir öğretmen 'önyargılı ailelere açıklama yapılarak ikna edilmeli', bir öğretmen ise 'aile ile düzenli toplantılar yapılmalı' şeklinde yanıt vermiştir.

Öğretmenlerin DEO başlamadan önce okulda yapılması gereken aile ile ilgili yapılması gereken hazırlıklara ilişkin verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö2 : *Ya aslında aile ile ilgili bir kere aileye şeyi çok iyi anlatmak lazım bence hani çocuğun neler yapabildiğini, uu yetersizlik u türüne bağlı olarak da mesela zihinsel engelli çocuklarımız oluyor e bu çocuğa veriyorsun unutuyo hani çabuk unutuyo o yüzden çok sık tekrara ihtiyaç duyması gerekiyo aileye bunu bir toplantı yapıp çok iyi bir şekilde anlatmak lazım çünkü bizim okulda verdiğimiz çok yeterli olmayacak aile bunu evde desteklemediği sürece doğru düzgün bir yol alamıycazu ya aile ile hani işbirlikçi gidebilmek adına u toplantıların düzenli aralıklarla yapılması gerekiyo bence.*

Ö3: *Huu okuldaki rehber öğretmenimiz aile ile ilgili çalışma yapıyor. Ama birebir öğretmenimizde hani, ders veren biz öğretmenlerde yapsak daha güzel olabilir.*

Ö5: *İ, aile eğer bu konuda bence u aileler pek kabullenmiyorlar maalesef çocuklarının durumlarıyla ilgili, u bence böyle geri duran aileleri ikna etmek gerekiyor.Önce ailelerde, u bu tarz geri duruşları engellemek ya da onlara bi açıklama yaparak,u öğrenciden önce,u aile, u bence daha çok hazırlanmalı diye düşünüyorum. İ, bununla ilgili hani detaylı ailelerle ilgili görüşülebilir.Açıklamalar yapılabilir,ikna edilebilir,ki çocuğu ikna etmek daha kolay oluyor,aileden önce, u biraz bu konuda açıkçası ailelerin ikna edilmesi,u, önyargılı olan ailelerde ya da kabullenmeyen ailelerde zor oluyo ama ben bunun bi sıkıntısını yaşamadım ama yaşayan arkadaşlarımız oluyor. İu, bu nedenle ailelere kesinlikle bi açıklama yapılması gerekir diye düşünüyorum.*

Öğretmenlerin DEO’da uygulamasına başlamadan önce fiziki ortamla ilgili yapılması gereken hazırlıklara dair görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4.4’de de verilmiştir.

Tablo 4.4: Fiziki Ortam İle İlgili Hazırlığa İlişkin Öğretmen Görüşleri

Yapılması Gereken Hazırlık	f *	Mezun Olduğu Alan
Fiziksel Düzenleme Yapılmalı	4	ZM/ SÖ/ ÖEÖ/ SÖ
Eğitim Materyalleri Ayarlanmalı	3	İÖ/ ÖEÖ/ SÖ
Ayrı Bir Sınıf Ortamı Olmalı	2	SÖ/ ÖEÖ
Sınıfın ısısı ayarlanmalı	2	SÖ/ İÖ

*Birden fazla hazırlık bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 4.4.’e bakıldığında DEO uygulamasına başlamadan önce fiziki ortam ile ilgili yapılması gereken hazırlığa yönelik olarak ziraat,özel eğitim ve iki sınıf öğretmeni dört öğretmen ‘fiziksel düzenleme yapılmalı’, iktisat özel eğitim ve sınıf öğretmeni üç öğretmen ‘eğitim materyalleri ayarlanmalı’, sınıf öğretmeni ve özel eğitim öğretmeni olan iki öğretmen ‘ayrı bir sınıf ortamı olmalı’, yanıtlarını verirken sınıf öğretmeni ve iktisat öğretmeni olan iki öğretmen de ‘sınıfın ısısı ayarlanmalı’ şeklinde görüşlerini beyan etmiştir.

Öğretmenlerin DEO başlamadan önce yapılması gereken fiziki ortam ile ilgili yapılması gereken hazırlığa ilişkin verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö2: *Hocam biz fiziki ortam görmedik ki o yüzden size bir şey söyleyemiycem açıkçası. Yani biz kütüphaneyi kullanıyoruz DEO olarak ama hani şöyle bir sınıf olsaydı u o sınıfta masamız sandalyemiz u işte ne bileyim bir çok kaynak kitabımız olsaydı ı daha güzel olurdu. Ben niye kütüphanede mesela eğitim veriyorum uygun bir ortam değil bence. Bir de bizim sınıfımız u kliması tam çalışmıyo böyle kütüphanenin daha doğrusu kliması tam çalışmıyo.*

Soğuk oluyo. Isı da önemli sınıf olsaydı güzelce döşenmiş kliması olan bir sınıf daha keyifli olurdu.

Ö4: Fiziki ortam en büyük sıkıntımız bu. Ben şanslı bi öğretmenim yani benim özel eğitim sınıfım olduğu için benim u ortamım çok müsait. Ama diğer ilkokuldaki sınıfları düşündüğüm zaman onlar dezavantajlı çünkü bizim amacımız zaten onun eksik alanlarını tamamlamak ve bireye uygun ihtiyaç ortamını oluşturup o ihtiyaçlarını gidermek. Fakat u sınıflar zaten kalabalık sınıflar ve öğretmen o DEO'ya yalnız girdii zaman u yorgun giriyou ve sınıf o öğrenci için düzenlenmiş bi sınıf değil. İu etrafında uyarıcılar onu sıkıntıya sokabiliyou öğretmen yeterince özel eğitim alanıyla ilgili ya da kaynaştırma öğrencisiyle nasıl müdahale ediceğiyle ilgili dökümanları olmuyo o da zaten hem öğretmen hem öğrenci açısından sıkıntı oluyo. İu materyal eksikleri ciddi anlamda var. Destek eğitim odaları için ayrı biu materyal hazırlanabilir. Bunlar için önden örnek dokümanlar dağıtılabilir diye düşünüyorum.

DEO uygulamasına başlamadan önce yapılması gereken hazırlıklardan bir diğeri de öğretmenlerle ilgili yapılması gereken hazırlıklardır. Bu bakımdan okulda öğretmenlerle ilgili yapılması gereken hazırlıklara dair görüşler Tablo 4. 5'te verilmiştir.

Tablo 4. 5: Öğretmenlerle İlgili Hazırlığa İlişkin Öğretmen Görüşleri

Yapılması Gereken Hazırlık	f*	Mezun	Olduğu Alan
Öğretmenlerle İletişim Kurulmalı	3	SÖ/ İÖ/ SÖ	
Öğretmenlerle İşbirliği Sağlanmalı	2	ZÖ/ SÖ	
Gönüllülük Esasına Göre Görev Almalı	1	SÖ	
DEO öğretmenleri DEO alacak tüm öğrencileri süreyle izlem amaçlı görmeli	1 ay 1	ÖEÖ	

*Birden fazla hazırlık bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.5'e göre DEO uygulamasına başlamadan önce yapılması gereken hazırlıklar teması altında öğretmenlerle ilgili hazırlık alt temasında; sınıf öğretmeni olan iki öğretmen ile iktisat öğretmeni 'öğretmenlerle iletişim kurulmalı', ziraat mezunu olan bir öğretmen ile bir sınıf öğretmeni 'öğretmenlerle işbirliği sağlanmalı' şeklinde görüşlerine beyan ederken, bir sınıf öğretmeni 'gönüllülük esasına göre görev almalı', özel eğitim öğretmeni ise 'DEO öğretmenleri DEO alacak tüm öğrencileri bir ay süreyle izlem amaçlı görmeli' şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerin "DEO başlamadan önce öğretmenler ile ilgili yapılması gereken hazırlık" alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö4: *İu öğrenciyi ve u DEO'da görevlendirilcek öğretmenler sırayla birebir görüşmeye alınarak belki bir ay sürelik bi zaman diliminde işte belli aralıklarda öğrencilerle her öğretmenin ama u farklı farklı öğrencileri görmesi gerekiyor diye düşünüyorum. Okuldaki mesela DEO'da 5 öğrenci varsa 5 öğrenciyi de 2 öğretmen görevliyse, 2 öğretmeninde dönüşümlü olarak görmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bazen bizim u göremediğimizi diğer arkadaş görüyo. Böyle biuu paslaşarak bir aylık bir sürede sadece izlem olması gerektiğini düşünüyorum. İzlem yapılabilir yani.*

Ö5: *İu şimdi, öğretmenler ilgili u şimdi şöyle söyliyim,u bazen öğretmen arkadaşlarımız,u bu tarz destek eğitim odalarında pek sıcak bakmıyo ama,u bence gönüllülük esasına göre uygulanmalı,u isteyen öğretmen yapmalı,u çünkü gönüllü olmayınca biraz,u zorlayıcı olunca olmuyo. İu,gönüllü öğretmenlerin bu işi yapması ya da öğretmenleri belirlerken gönüllülük esasına dayanması bence doğru bi daha doğru bir davranış olur diye düşünüyorum.*

Ö6: *genellikle birebir eğitimler de bunun için çok büyük bi hazırlığa ihtiyaç duymuyoruz ama u öğretmenleriyle uu bire bir görüşmelerimizde derslerde yada sosyal arkadaş ortamlarında nasıl girişkenlikleri nasıl, konuşmaları nasıl, tavırları nasıl, nelere tepki veriyolar bunlarla ilgili bilgi sahibi oluyoruz. İu bunlarla ilgili zaten raporlarını da hazırlıyoruz.*

Araştırmada **“DEO hakkındaki bilgi”** teması altında son olarak ele alınan alt tema **“MEB DEO Standartları”** teması için öğretmenlere **“MEB'in 2016 yılında yayınladığı DEO standartlarına ilişkin fiziki koşullar ve donanım listesinden haberdar mısınız? Bilginiz var ise okulunuzdaki DEO olarak kullandığınız ortam bu özellikleri ne ölçüde taşıyor?”** sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin tamamı DEO standartları hakkında bilgileri olmadığını belirtmiştir. Bilgileri olmadığını belirttikleri için sorunun ikinci kısmı sorulmamıştır.

4.1.2. Okullardaki DEO Uygulamaları

Araştırmanın ikinci alt amacında öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki DEO uygulamalarına yönelik görüşlerini almak amaçlanmıştır. Okullardaki DEO uygulamaları konusunda öğretmenlerin görüşleri **“okulda yapılan DEO hazırlıkları”**, **“program geliştirme”** ve **“okuldaki DEO uygulamalarının yararlılığı”** alt temaları altında incelenmiştir.

“Okulda yapılan DEO hazırlıkları” alt temasına yönelik olarak öğretmenlere **“okulunuzda DEO hazırlıkları için neler yapılıyor”** sorusu yöneltilmiş ve buna yönelik bulgular **“öğrenciler için yapılan hazırlık”**, **“aile ile ilgili yapılan hazırlık”**, **“fiziki ortam ile**

ilgili yapılan hazırlık” ve *“öğretmenlerle ilgili yapılan hazırlık”* başlıkları altında incelenmiştir. Her bir alt temaya ait bulgular sırasıyla verilmektedir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okulda DEO uygulamaları konusunda ilk olarak incelenen *“öğrencilerle ilgili yapılan hazırlık”* alt temasında elde edilen bulgular Tablo 4.6’da verilmektedir.

Tablo 4. 6: DEO Uygulaması Öncesinde Okulda Öğrenciler İçin Yapılan Hazırlıklar

Yapılan hazırlık	f*	Mezun Olduğu Alan
Öğrencinin seviyesini belirlerim	3	ZM/ SÖ/ İÖ
Görüş belirtmedi.	2	SÖ/SÖ
Gözlem yaparım	1	ÖEÖ
Öğrenci ile iletişim kurarım	1	İÖ

*Birden fazla görüş bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 4.6’ya göre okuldaki DEO uygulamasına başlamadan önce yapılan hazırlıklar teması altında öğrencilerle ilgili hazırlık başlığında; ziraat mezunu, sınıf öğretmeni ve iktisat öğretmeni üç öğretmen ‘öğrencinin seviyesini belirlerim’ yanıtı verirken, ayrıca özel eğitim öğretmeni öğretmeni ‘gözlem yaparım’, iktisat öğretmeni ise ‘öğrenciyle iletişim kurarım’ yanıtlarını vermiştir. İki sınıf öğretmeni ise öğrenciyle yapılan hazırlık sürecinde okulda yapılan hazırlıklardan bahsetmemiştir.

Öğretmenlerin DEO başlamadan önce okulda yapılan *“öğrenci ile ilgili yapılan hazırlık”* alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö2: İu baş başta söylediğim gibi çocuğun bir değerlendirmesini alırım hocam ya mutlaka alırım ben çocuğa ne öğretilen neyi nereden öğretmeye başlayacağım sadece değerlendirmesini alırım. Değerlendirmesini aldıktan sonra da varsa çocuğa hani çalışma kağıdı falan hazırlamam gerekiyorsa bunları hazırlar çıktısını alırım.

Okulda DEO uygulamasına başlamadan önce yapılan hazırlıklardan *“ailelerle ilgili yapılan hazırlık”* alt temasına yönelik olarak elde edilen bulgular Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4. 7: DEO Uygulaması Öncesinde Okulda Aile İle İlgili Yapılan Hazırlıklar

Yapılan hazırlık	f	Mezun Olduğu Alan
Görüş belirtmedi.	4	SÖ/SÖ/ İÖ/ÖEÖ
İşbirliği kurarım.	1	ZM
Ailenin sosyo-ekonomik ve zihinsel durumu hakkında bilgi alırız.	1	SÖ

Tablo 4.7’ de, okulda DEO uygulaması başlamadan önce yapılan hazırlıklar teması altında “*ailelerle ilgili yapılan hazırlık*” alt temasında; ziraat mezunu olan öğretmen ‘işbirliği kurarım’ yanıtını verirken, bir sınıf öğretmeni de ‘ailenin sosyo-ekonomik ve zihinsel durumu hakkında bilgi alırız.’ şeklinde yanıt vermiştir. Diğer iki sınıf öğretmeni, özel eğitim öğretmeni ve iktisat öğretmeni ise aile ile ilgili hazırlık sürecinde yapılan çalışmalardan bahsetmemiştir.

Öğretmenlerin DEO başlamadan önce okulda yapılan “*aile ile ilgili yapılan hazırlık*” alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö1: *Ailede aile de zaten bilinçli genç bi anne uubekliyo zaten çocuğunu uı destek eğitim alıp bitirinceye kadar uı anne ile mesela ilk başta seslerde nasıl ses vermesi gerektiğini ne kadar tekrarlanması gerektiğini ne kadar yazdırması gerektiğini devamlı iş birliği halinde şey ettik ve okumaya da hemen uı geçti ve hemen hemen de şimdi hecelemleri de bitirdi u düzgün bi şekilde okuma hızı artmaya başladı.*

Ö6: *Hem sınıf ortamında, hem okul içerisinde kalabalık ortamlarda, oyun alanlarında artı ailesi ile ilgili bilgi sahibi olmamız gerekiyo hem ekonomik anlamda, hem sosyal anlamda ailenin zeka düzeyi anlamında.*

Okulda DEO uygulamasına başlamadan önce yapılan hazırlıklar temasında “*fiziki ortamla ilgili yapılan hazırlık*” alt temasına dair bulgular Tablo 4,8’de verilmiştir.

Tablo 4. 8: Fiziki Ortam İle İlgili Yapılan Hazırlıklar

Yapılan hazırlık	f	Mezun Olduğu Alan
Eğitim materyallerini hazırlarım	4	ZM/ SÖ/ ÖEÖ/ SÖ
İhtiyaç duymuyoruz	2	İÖ/ SÖ

Tablo 4.8’e göre okulda DEO uygulaması başlamadan önce yapılan hazırlıklar teması altında fiziki ortam ile ilgili hazırlık alt temasında; ziraat mezunu bir öğretmen özel eğitim öğretmeni ve iki sınıf öğretmeni ‘eğitim materyallerini hazırlarım’ şeklinde ifade ederken, iktisat öğretmeni ile bir sınıf öğretmeni fiziki ortam ile ilgili hazırlık yapmaya ‘İhtiyaç Duymuyoruz’ şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin DEO başlamadan önce okulda yapılan “*fiziki ortamla ilgili yapılan hazırlık*” alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö5: *Maalesef devlet okulu, uı biraz imkanlarımız kısıtlı, uı genelde kendi imkanlarımızla uı eksiklerimizi gideriyoruz. İşte, hazırlığımızı yapmaya çalışıyoruz, etkinliklerimizi yapmaya çalışıyoruz. Devlet okulu olunca biraz sıkıntılı.*

Ö6: uuu fiziki ortamlar zaten sınıfında oluyo genellikle birebir eğitimler de bunun için çok büyük bi hazırlığa ihtiyaç duymuyoruz

Okulda DEO uygulaması başlamadan önce yapılan hazırlıklar temasında “*öğretmenler ile ilgili yapılan hazırlık*” alt temasına dair bulgular Tablo 4.9’da verilmiştir

Tablo 4. 9: Öğretmenlerle İlgili Yapılan Hazırlık

Yapılan hazırlık	f	Mezun Olduğu Alan
Görüş belirtmedi.	3	SÖ/SÖ/İÖ
Öğretmeniyle işbirliği kurarım	1	ZÖ
DEO öğretmenleri tüm öğrencileri dönüşümlü alırız	1	ÖEÖ
Öğretmeninden öğrencinin yapabildikleri ile ilgili bilgi alırız	1	SÖ

Tablo 4.9’da Okulda DEO uygulaması başlamadan önce yapılan hazırlıklar teması altında öğretmenler ile ilgili hazırlık alt temasında; iki sınıf öğretmeni ile iktisat öğretmeni öğretmenlerle ilgili yapılan hazırlıklar hakkında herhangi bir görüş belirtmezken ziraat mühendisi öğretmen ‘*öğretmeniyle işbirliği kurarım*’, özel eğitim öğretmeni ‘*DEO öğretmenleri tüm öğrencileri dönüşümlü alırız*’, başka bir sınıf öğretmeni ise ‘*öğretmeninden öğrencinin yapabildikleri ile ilgili bilgi alırız*’ şeklinde ifade ederken, şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin DEO başlamadan önce okulda öğretmenler ile ilgili yapılan hazırlık alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö4: Uygulama olarak biz dönüşümlü olarak bütün öğrencileri takip ediyoruz. Böyle bi uygulamamız olduğu için diğer öğrencilerin takibi de mümkün.

Ö1: Iuu başlamadan önce çocuğun uygun sırasını düzenliyorum mesela uum benim destek eğitimi verdiğim öğrenci belden aşağı uuu tutmayan bir öğrenci yürümede yürüyemiyor zaten uuu çocuk için önce uu sırayı boyunu ayarlamak için altına bir minder koyuyordum daha sonra çocuğu oturtuyoruz uu hanı oturma şeklini ve düzenini aldırmiş oluyordum uuu daha sonra öğretmenle uuu zaten iş birliği halindeyiz.

Araştırmanın ikinci alt amacında öğretmenlerin çalıştıkları okullardaki DEO uygulamalarına yönelik ikinci alt tema olan “**program geliştirme**” temasında öğretmen görüşleri “*BEP Birimi*” ve “*BEP Birimi Üyeleriyle İletişim*” öğretmenlere yöneltilen “*okulda BEP birimi oluşturuldu mu?*” sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4. 10: BEP Birimi

BEP Birimi	f	Mezun Olduğu Alan
Evet	5	SÖ/ ZM/ İÖ/ ÖEÖ/ SÖ
Hayır	1	SÖ

Tablo 4.10.'a bakıldığında BEP iki sınıf öğretmeni, özel eğitim öğretmeni,ziraar mezunu öğretmen , iktisat öğretmeni ve özel eğitim öğretmeni okulda BEP birimi oluşturulduğunu ifade ederken, başka bir sınıf öğretmeni BEP birimi oluşturulmadığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin “**program geliştirme**” alt temasında BEP birimine yönelik soruya verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö1: Okulda tabi oluşturuldu

Ö5: Okulda BEP birimi var.ı oluşturuldu yani yeri geldikçe toplantıda yapıyoruz.

Ö6: uuu rehberlik öğretmenimiz var ama bi BEP birimi hakkında uı konuşuldu oluşturulmadı.

Araştırmada okuldaki DEO uygulamalarında “**program geliştirme**” temasına yönelik olarak görüşlerini almak üzere ikinci olarak *BEP birimi üyeleriyle iletişim* alt temasında öğretmen görüşlerine incelenmiştir. Öğretmenlerin “*BEP birimi üyeleriyle iletişimi nasıl kuruyorsunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplardan oluşan kodlar, “kimle”, “ne zaman”, “iletişim şekli” ve “amacı” başlıklarında Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4. 11: BEP Birimi Üyeleriyle İletişim

Kimle	Ne Zaman	İletişim Şekli	Amacı	f
Rehber Öğretmen	İhtiyaç Halinde	Yüz Yüze	Durumu Çözmek	3
	Değişik durumlarda	-		
	öğretmeni aşan durumlar olduğunda	-		
Öğrencinin Sınıf Öğretmeni	Öğrenciyle İlgili Sorun Olduğunda	Yüz Yüze	İlerlemeleri İletmek	2
		-	Sorunları İletmek	
Öğrenci velisi (Kendi öğrencimse)	Her Zaman	Yüz Yüze Telefonla		2
		-		
Müdür	İhtiyaç Halinde	Yüz Yüze	Sınıfla İlgili İhtiyaçları Gidermek	1
Diğer Öğretmenler	--	Yüz Yüze	Yardım Almak	1
BEP birimi üyeleri	Ayda bir kere ya da acil durumlarda	Yüz Yüze	Tedbir kararı almak	1
	Gerektiğinde			
Öğrenci velisi (Başka sınıfın öğrencisi ise)	-	Yüz Yüze	Fikir alışverişinde bulunmak	1
İlgili müdür yardımcısı ve DEO öğretmenleriyle	Şube öğretmenler kurulu toplantılarında	Yüz Yüze	Öğrencilerin düzeyleri hakkında bilgilendirme	1

Tablo 4.11’de **Program geliştirme** temasının *BEP birimi üyeleriyle iletişim* alt temasında; üç öğretmen rehber öğretmenle ihtiyaç halinde görüştüğünü belirtmiş, bu öğretmenlerden ikisi yüz yüze görüşme yaptığını ifade etmiştir. Bir öğretmen ise rehber öğretmenle, öğretmeni aşan değişik durumlarda iletişim kurduğunu belirtmiştir. İki öğretmen öğrencinin sınıf öğretmeniyle yüz yüze iletişim sağladığını belirtmiş öğretmenlerden biri öğrencinin ilerlemeleri hakkında iletişim kurarken diğeri öğrenci ile ilgili yaşanan sorunlarla ilgili iletişim kurduğunu belirtmiştir. İki öğretmen kendi sınıfındaki öğrencinin velisi ile her zaman görüştüğünü belirtirken, biri telefon ile biri yüz yüze görüştüğünü ifade etmiştir.

Bir öğretmen ise ihtiyaç halinde okul müdürü ile yüz yüze sınıfla ilgili ihtiyaçların giderilmesi için iletişim kurduğunu belirtmiştir. Bir öğretmen, diğer öğretmenler ile yardım almak amacıyla yüz yüze iletişim kurduğunu belirtmiştir. Bir öğretmen, BEP birimi üyeleri ile ayda bir rutin toplantılar yapıldığını ve ya gerektiğinde BEP biriminin toplanarak tedbir kararı aldığını ifade etmiştir. Bir öğretmen DEO’da eğitim verdiği öğrenci başka bir sınıfın öğrencisiyse bu öğrencinin velisiyle fikir alışverişinde bulunmak için yüz yüze görüştüğünü belirtmiştir. Bir öğretmen ise ilgili müdür yardımcısı ve DEO öğretmenleriyle şube

öğretmenler kurulu toplantılarında öğrencilerin düzeyleri hakkında bilgilendirme için yüz yüze iletişim sağlandığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin **program geliştirme** teması altında “BEP birimi üyeleriyle iletişim” alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö2: *İuu yani nasıl size, mesela u çocuğa ödev verdiyse tabi hani uu veliyle yani çok aslında ben kendi sınıftaki öğrenciye destek eğitim vermiyorsam başka bir sınıftaki öğrenciye DEO’da eğitim veriyosam uu benim daha çok iletişim halinde olduğum kişi sınıf öğretmeni. Çünkü haftanın 5 günü çocuk düzenli olarak onda hani ben ilerlemelerimi ya da çocukla ilgili bir sıkıntı bi problem davranış varsa bunu daha çok sınıf öğretmeni ile konuşuyorum. Hani genelde o yani aramızdaki şeyi köprüyü kuran sınıf öğretmeni. Bazen ihtiyaç duyarsam rehberlik öğretmeniyle konuşuyorum ama tabi kendi çocuğuma DEO’da eğitim veriyosam veliyle her zaman için iletişim halindeyiz. Zaten telefonumuz var birbirimizde. Görüşüyoruz uu müdür beyle de eğer ihtiyaç duyulursa (telefon sesi). Ya sınıfla ilgili de hani bi şeye ihtiyacımız olduğu zaman müdür beye söylüyoruz. İletişim konusunda çok sıkıntı yaşamıyoruz.*

Ö3: *Evet, ilgili müdür yardımcılarımızın düzenlediği uu toplantılarla Destek eğitimine giren öğretmenlerle bepli olan öğretmenlerle Şube kurul toplantılarında bu öğrencilerin tek tek bize bilgileri veriliyor zaten Düzeyleri veriliyor.*

Ö5: *İı zaten biz bu u birimi oluştururken u belli aralıklarla bir araya gelip toplantı yapma kararları aldık.İu ayda bir kere ya da talep doğrultusunda acil bi durum olduğunda u isteyen öğretmenimizin de talebiyle u toplantı yapılabiliyo. Ama genelde ayda bir toplantımız oluyor.*

Öğretmenlerin okuldaki DEO uygulamaları temasına yönelik olarak son incelenen alt tema “**okuldaki DEO uygulamalarının yararlılığı**” temasına yönelik olarak düşünceleri “okuldaki DEO uygulaması hakkında neler düşünüyorsunuz” sorusu ile sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar olumlu düşünceler ve olumsuz düşünceler başlıklarıyla Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4. 12: Öğretmenlerin Okuldaki DEO Uygulamalarına Yönelik Düşünceleri

DEO uygulamalarının yararlılığı	f *	Mezun Olduğu Alan
Yararlı	5	ZM/SÖ/ İÖ/SÖ /ÖEÖ
Çocukla Birebir Çalışma İmkânı	4	ZM/SÖ /SÖ/SÖ
Gerekli	3	ZM/SÖ/ÖEÖ
Olumlu		
Çocukta İlerleme Olması	3	SÖ /SÖ/SÖ
Başarılı	1	SÖ
Özgüveni Arttırıyor	1	SÖ
Sosyalleşmeyi Arttırıyor	1	SÖ
Her Okulda Olmalı	1	ÖEÖ
Öğrenci Kendini Normal Öğrencilerden Farklı	1	İÖ
Olumsuz		
Hissediyor		
Sosyal Paylaşımı İyi Olan Çocuklar İçin Zararlı	1	İÖ

*Birden fazla tema altında görüşü olan öğretmenler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.12.'ye göre öğretmenlerin okuldaki DEO uygulamasının yararlılığı hakkında olumlu düşüncelerine bakıldığında; ziraat mezunu, iktisat, özel eğitim ve iki sınıf öğretmeni uygulamanın yararlı bulduğunu, ziraat mezunu ve yine üç sınıf öğretmenin aynı zamanda birebir çalışma imkânı sağladığını, ziraat mezunu olan öğretmen ile özel eğitim öğretmeni ve bir sınıf öğretmenin uygulamayı gerekli bulduğunu ve yine üç sınıf öğretmeni çocukta ilerleme olduğunu belirtirken; sınıf öğretmenlerinden biri başarılı olduğunu, bir sınıf öğretmeni özgüveni arttırdığını, bir sınıf öğretmeni sosyalleşmeyi arttırdığını, özel eğitim öğretmeni ise her okulda olması gerektiğini ifade etmiştir.

DEO uygulaması hakkında olumsuz düşüncelere bakıldığında; iktisat öğretmenini 'öğrencinin kendini normal öğrencilerden farklı hissettiğini' ve 'sosyal paylaşımı iyi olan çocuklar için uygulamanın zararlı olduğunu' belirtmiştir.

Öğretmenlerin okuldaki "DEO uygulamasının yararlılığı" alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö1: *İuuu bence uuuu olumlu bi çalışma u yararlı olduğuna da inanıyorum. Gerekli gerekli çünkü destek çocuğun uuuu eksik olan yanını uu algılamadaki uu eksikliliği destek eğitimle tamamlamış oluyoruz o gün kaç kez tekrar ederek tamamlanmış oluyo birebir eğitim olduğu için verimli olduğuna inanıyorum*

Ö3: *Eğer öğrenci içe kapanıksa arkadaşları ile uyumu böyle paylaşımı azsa destek öğretim, destek öğretim odası iyi ama arkadaşları ile uyum içerisindeyse onun öğrenebileceği şekilde sınıfta zaten gerekli yumuşatmayı öğretmende biraz hani eğitimi iyiyse yapar. Hani destek odası sosyal uu paylaşımı iyi olan çocuklar için şart değil. Hatta bence izolasyon gibi*

geliyor. Ama sosyal paylaşımı az olan öğrenci içinse destek odası şart. Çocuk kendini orda daha iyi ifade ediyor. Ancak dediğim gibi sosyal paylaşımı az olan öğrenciler için yararlı. Hani benim görüşüm sosyal paylaşımı arkadaşlarıyla o iletişimi kuran öğrenciler için bence izolasyon gibi görüyorum. Zararlı

Ö5: DEO, u evet yararlı bir bence yararlı kesinlikle geri kendi sınıfında geri kalmış öğrencileri, u veya kaynaştırma dediğimiz ,u öğrencileri u desteklemek amaçlı u bir etkinlik u. Yararlı olduğunu düşünüyorum, çünkü çocuk aynı akademik başarıyı ,uu, herkes bireysel farklılık olduğu için bu çocuklarda biraz geri kaldığı için birebir eğitimde biraz daha çocuk daha iyi öğreniyor.Arta bunun sosyal boyutu da var.Iı,sosyal yönden desteklemiş oluyosunuz. Çocuk özgüven kazanmış oluyor. Çünkü sınıfta biraz çekingeli davranabiliyorlar. Parmak kaldırmıyorlar, yanlış cevap verme korkusu oluyo,u ama orda çocuk daha rahat oluyo .Birebir eğitim yapıyorsunuz. Yanlış da olsa ona, u esprili bi şekilde ya da daha rahatlatıcı bi şekilde, u cevabını söylemesini, yanlış söylediğinde herhangi bir problem yaşanmıycağını, sınıfta da bu tarz durumlarda aynı şekilde davranması gerektiğini ve biraz da özgüven açısından desteklenmesi, u yönünden faydalı buluyorum.

4.1.3. Öğretmenlerin Kendi DEO Uygulamaları

Araştırmanın üçüncü alt amacında öğretmenlerin DEO’da eğitim verdikleri öğrencileri için yer verdikleri uygulamalara yönelik olarak “yöntemler”, “materyaller”, “ölçme ve değerlendirme” ve “öğrencilerdeki ilerlemeler” alt temalarında sorular sorulmuştur.

Öğretmenlerin kendi DEO uygulamalarına dair görüşlerini almak üzere “yöntemler” alt temasında “DEO’da kullandığınız yöntem ve teknikleri öğrencilerinizin ihtiyaçlarına göre çeşitlendiriyor musunuz? Nasıl açıklar mısınız” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar “kullanılan yöntemler” ve “yöntemlerde yapılan uyarlamalar” başlıkları altında incelenmiştir. Buna göre ilk olarak öğretmenlerin kullandıkları yöntemlere ilişkin görüşleri Tablo 4.13’te verilmektedir.

Tablo 4. 13: Öğretmenlerin DEO’da Kullandıkları Yöntemler

Kullanılan yöntemler	f	Mezun Olduğu Alan
Görüş belirtmedi	4	SÖ/SÖ/SÖ/ZM
Düz Anlatım	2	İÖ/ ÖEÖ
Basamaklandırılmış Yöntem	1	ÖEÖ
Soru Cevap	1	İÖ
Doğrudan Öğretim Yöntemi	1	SÖ

Tablo 4.13'e göre "kullanılan yöntemler" başlığı altında yer alan öğretmen görüşlerine bakıldığında; üç sınıf öğretmeni ile ziraat mezunu öğretmen kullandığı yöntemle ilgili görüş belirtmezken, sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni düz anlatım yöntemini kullandığını, ayrıca özel eğitim öğretmeni basamaklandırılmış öğretim yöntemi kullandığını ayrıca iktisat öğretmeni ise soru cevap yöntemini kullandığını ve bir sınıf öğretmeni ise doğrudan öğretim yöntemi kullandığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin "kullanılan yöntemlerle" ilgili verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö2: *Ya mesela bazı çocuklarda ya yani özellikle zihinsel engelli çocuklarda hani doğrudan öğretimi kullanmak çok iyi oluyo çünkü o çocuğa soru cevap şeklinde yapamazsın çünkü uu hani ondan açıklamasını,kavramı örneklendirmesini bekleyemezsin önce sen o kavramı anlatacaksın, açıklayacaksınsonra ondan tekrar o senin açıklamalarını söylemesini bekliyeceksin yada yazmasını bekliyeceksin hani ben daha çok doğrudan öğretim şeklinde yapıyorum. İuu çalışma kağıtları veriyorum bol bol.*

Ö3: *Huu soru-cevap şeklinde ama yazamıyor. Öyle cevap verebiliyor. Sözel olarak cevap verebiliyor bana. Bu yöntem. Anlatma, soru-cevap ve dediğim gibi görsel olmadığı sürece hiçbir şey yazamıyor.*

Öğretmenlerin "yöntemler" alt temasında incelenen diğer başlık "yöntemlerde yapılan uyarlamalara" ilişkin elde edilen veriler Tablo 4.14'te verilmiştir.

Tablo 4. 14: Öğretmenlerin DEO'da Kullandıkları Yöntemlerde Yaptıkları Uyarlamalar

Yöntemlerde Uyarlamalar	f*	Mezun Olduğu Alan
Yetersizlik Türü ve Derecesine ya da İhtiyacına Göre Yöntemi Değiştirme	5	SÖ/ İÖ/ ÖEÖ/SÖ/ SÖ
Etkinliklerde Uyarlama	3	ÖEÖ/SÖ/SÖ
Konu İçeriğinde Uyarlama	1	İÖ
Etkinliği Tekrar Verme	1	ZM
Konuyu Hikayeleştirme	1	SÖ

* Birden fazla yöntemlerde uyarlama bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.14'e göre öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri nasıl uyarladıklarına ilişkin bulgulara bakıldığında; üç sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni ve iktisat öğretmeni 'yetersizlik türü ve derecesine göre ya da ihtiyacına göre yöntemi değiştirme' yanıtını verirken, iki sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni 'etkinliklerde uyarlama', iktisat öğretmeni konu içeriğinde, ziraat mezunu öğretmen 'etkinliği tekrar verme', bir sınıf öğretmeni ise 'konuyu hikayeleştirme' yaptığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin “yöntemlerde yapılan uyarlamalara” dair verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö1: *Mesela o gün anlamada biraz uuu verilen etkinlik yeterli gelmediyse tekrardan ona yönelik etkinlik çıkarıyorum*

Ö4: *Iu mesela Matematikte u geçen hafta için örnek veriyim şey var çocuk iki basamaklı sayıları öğrenemiyodu u basamaklandırılmış yöntem kullanıyodum u fakat baktım çocuk o yöntemden anlamıyacak. Basamaklandırılmış yöntem onun için uygun bi yöntem olmayacak, hemen iki basamaklı sayılarla ilgili u renkli kağıtlarla oluşan kendimce o anda ürettiğim işte u iki basamaklı sayıları yazdığım renkli kağıtlardan oluşan işte bul-çek, söyleneni çek o şekilde yaptığım bi yöntemle çocuk daha kalıcı oldu. Bulduğu şeyleri defterine yapıştırdı. Yani öğretmen olarak yapabileceğimiz aslında basit şeyler de o anda istemek önemli tabi*

Ö6: *Iuu görsel olarak çeşitlendirebiliyoruz işitsel olarak çeşitlendirebiliyoruz dökümanlarla çalışabiliyoruz aaa atıyorum bazı çocuklarda direk olarak okuma yazma eğitimi verebiliyosunuz kaynaştırma yoluyla harfleri öğretebiliyosunuz ama bazı çocuklarda kelimededen harfe kelimededen heceye dönüt yapmanız gerekebiliyo harfe farkındalığı için görseller kullanmanız gerekiyo, karesel metinler uygulamanız gerekiyo bunların hepsini uyguluyoruz bunların hepsini uyguluyoruz şu an için.*

Öğretmenlerin kendi DEO uygulamalarına yönelik görüşlerini almak üzere incelenen diğer bir alt tema “**materyaller**” temasına yönelik görüşlerini almak üzere “*DEO’da kullandığınız materyaller hakkında bilgi verir misiniz?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin “**materyaller**” alt temasında verdikleri cevaplar, “*kullanılan materyaller*”, “*materyallerin temin edilme biçimi*” ve “*materyallerde yapılan uyarlamalar*” başlıkları altında incelenmiştir.

Öğretmenlerin DEO’da kullandıkları materyaller ile ilgili bulgular Tablo 4.15’de verilmiştir.

Tablo 4. 15: Öğretmenlerin DEO’da Kullandıkları Materyaller

Kullanılan Materyaller	f*	Mezun Olduğu Alan
Akıllı Tahta-Online Eğitim Platformları	4	ZM/İÖ/SÖ/SÖ
Kaynak kitaplar	3	SÖ/ÖEÖ/SÖ
Gerçek nesnelere	3	ZM/ÖEÖ/SÖ
Çalışma kağıtları / eğitim sitelerinden etkinlik sayfaları	2	ZM/SÖ
Zeka oyunları	2	SÖ/SÖ
Bilgisayar	1	İÖ
Özel Eğitimle İlgili Çok Sayıda Materyal Mevcut	1	ÖEÖ

*Birden fazla materyal bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 4.15’de, öğretmenlerin DEO’da kullandıkları materyallere dair elde edilen bulgulara bakıldığında; iki sınıf öğretmeni ile ziraat mezunu öğretmen ve iktisat öğretmeni akıllı tahta-online eğitim platformlarından faydalandığını belirtirken, iki sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni kaynak kitaplardan faydalandığını, ziraat mezunu öğretmen, özel eğitim öğretmeni ve bir sınıf öğretmeni gerçek nesnelere kullandığını, ayrıca ziraat öğretmeni ile bir sınıf öğretmeni çalışma kağıtları/eğitim sitelerinden etkinlik sayfaları kullandığını, iki sınıf öğretmeni zeka oyunları kullandığını, iktisat öğretmeni bilgisayar kullandığını, özel eğitim öğretmeni ise ayrıca özel eğitimle ilgili çok sayıda materyal olduğunu ifade etmiştir.

Öğretmenlerin DEO’da kullandıkları materyallere dair verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö2: *hocam öyle üç boyutlu bir materyal yapmıyorum yani açıkçası. Dediğim gibi daha çok çalışma kağıdı internetten buluyorum onları özellikle de eğitimhane sitesi var onu kullanıyorum. İy yada kaynak kitaplar oluyo bizim. Hı eğitimhane hocam. Oradan çalışma kağıtlarını bulabilirsiniz yani baktığınız zaman her dersle ilgili her sınıfla ilgili onları alıyorum.*

Ö4: *İh dediğim gibi ben özel eğitim sınıfında olduğum için şanslıyım. Şu anda bütün materyallerimiz sınıfta mevcut. Bütün işte matematikle ilgili tak çıkarlarımız, eşleştirmelerimiz u s nesne sayabileceğimiz bir sürü materyal bunların hepsi mevcut. Türkçeye ilgilide zaten yeterince işte u çocukların şu anda ben ortaokul öğrencilerine destek eğitim veriyorum fakat u ilkokulla ilgili bütün işte birinci ikinci sınıf kitaplarını temin ettim*

Ö5: *İy şimdi daha çok akıllı tahtamız var bizim ordan görsel ve görsel daha çok ve videolarla biraz izleterek ve izleterek bu şekilde önce bi ön hazırlıkla derse başlıyoruz. Daha sonra u sınıfımızda bizim akıl oyunları, zeka oyunları bu tarz derslerle kullandığımız matematik dersinde olsun işte fen bilimleri dersinde olsun, o materyallerimizle desteklemeye*

çalışıyoz, çeşitlendirmeye çalışıyoruz. Bu şekilde u yani elimizden geldiğince çeşitlendirmeye çalışıyoruz.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin DEO uygulamalarına ilişkin görüşlerini almak üzere “**materyaller**” alt temasında incelenen “*öğretmenlerin materyalleri temin etme biçimine*” ilişkin bulgular Tablo 4.16’da verilmiştir.

Tablo 4. 16: Öğretmenlerin DEO’da Kullandıkları Materyalleri Temin Etme Biçimi

Materyallerin Temin Edilme Biçimi	f*	Mezun Olduğu Alan
MEB Temin Etti	4	ZM/İÖ/ÖEÖ/SÖ
Kendim Temin Ediyorum	4	ZM/SÖ/SÖ/SÖ
İdare Temin Etti	3	ZM/İÖ/SÖ
Sponsor Bulunarak	1	ÖEÖ

*Birden fazla materyal temin yöntemi bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 16’ya göre, öğretmenlerin materyalleri temin etme biçimine yönelik olarak görüşlerine bakıldığında; ziraat mezunu öğretmen ile iktisat, özel eğitim ve bir sınıf öğretmeni MEB tarafından temin ettiğini, ayrıca ziraat mezunu öğretmen ile üç sınıf öğretmeni kendisinin temin ettiğini, yine ziraat mezunu öğretmen ile iktisat öğretmeni ve bir sınıf öğretmenin idarenin temin ettiğini belirttiğini, özel eğitim öğretmeni ise sponsor bularak temin ettiğini ifade ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin kullanılan materyallerin temin edilme biçimine yönelik verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö4: İu kendimizce bunu temin edebilcek yada buna sponsor olabilecek kişileri bularak yapıyoruz ama u bu sene uu Milli Eğitim Bakanlığı sağ olsun bize hani uu yeterince materyal gönderdi. Kendisi bakanlık uu el attı sağ olsun hani bütün materyalleri ihtiyacımızı karşıladı.

Ö5: İu, materyalleri yeri geliyor kendimiz kes-yapıştır ya da oluşturuyoruz bi şekilde ya da işte kendi imkanlarımızla gidip ,u bazı yerlerde kırtasiyelerden alıyoruz bu şekilde oluşturuyoruz.

Ö6: kendi imkanlarımızla

Araştırmaya katılan öğretmenlerin DEO uygulamalarına ilişkin görüşlerini almak üzere “**materyaller**” alt temasında incelenen “*materyallerde yapılan uyarlamalara*” ilişkin bulgular Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.17: Öğretmenlerin DEO’da Kullandıkları Materyallerde Yaptıkları Uyarlamalar

Uyarlama Durumu	Materyallerde uyarlamalar	f*	Mezun Olduğu Alan
Evet	Eğitim Materyallerinin Seviyeye Uygun Hale Getirilmesi	3	ÖEÖ/SÖ/SÖ
	Seviyeye Uygun Çalışma Sayfası Hazırlama	2	ZM/SÖ
	Somutlaştırma	2	ZM/SÖ
Hayır	Seviyeye Uygun Video ve Görseller	1	SÖ
	Uyarlama İhtiyacı Yok	1	İÖ

*Birden fazla materyal uyarlaması belirten öğretmenler olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 4.17’ye göre “materyallerde yapılan uyarlamalara” yönelik bulgulara bakıldığında; iki sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni eğitim materyallerinin seviyeye uygun hale getirdiğini, ziraat mühendisi öğretmen ile bir sınıf öğretmeni materyalleri somutlaştırdığını, yine ziraat mezunu öğretmen ile bir sınıf öğretmenin seviyeye uygun çalışma sayfaları hazırladığını, bir sınıf öğretmeni seviyeye uygun video ve görsellerden faydalandığını, iktisat öğretmeni ise uyarlama yapmadığını öğrencinin ihtiyacı olmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin “materyallerde yapılan uyarlamalara” ilişkin verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö5: İ,zaten çocuğun u bedensel engelli,bedensel engelini,u tabî ki uymuyacak etkinliği kullanmamaya çalışı,kullanmıyoruz zaten. Daha çok kullandığımız etkinliklerde zaten özgüven kazandırmak amaçlı olduğu için çocuğa yapabileceği etkinliklerle işte u aktivitelerle u destek vermeye çalışıyoruz.

Ö3: Uyarlanma ihtiyacı yok; ama buraya daha önce mesela bedensel hem fiziksel hem bed şey ruhsal ve fiziksel rahatsızlığı olan vardı mesela. Çok merdiven var bizim okulda. Asansör yok. Çocuk zorlanıyordu.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kendi DEO uygulamalarına ilişkin görüşlerini almak üzere incelenen diğer alt tema “ölçme ve değerlendirme” temasında ölçme ve değerlendirme yöntem ve araçlarına ilişkin “DEO’da eğitim verdiğiniz öğrencileriniz için ölçme ve değerlendirme yapıyor musunuz? Nasıl açıklar mısınız” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar “ölçme-değerlendirme teknikleri” ve “ölçme-değerlendirme amacı” başlıkları altında incelenmiştir.

“Ölçme ve değerlendirme” temasında ilk olarak öğretmenlerin DEO’da eğitim verdikleri öğrencileri için yer verdikleri ölçme-değerlendirme tekniklerine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 4.18’de verilmiştir.

Tablo 4. 18: Öğretmenlerin DEO’da Eğitim Verdikleri Öğrencileri İçin Yer Verdikleri Ölçme-Değerlendirme Teknikleri

Ölçme-Değerlendirme Tekniği	f*	Mezun Olduğu Alan
Uygulamalı	3	SÖ/SÖ/ÖEÖ
Yazılı Sınav	3	ZM/İÖ/SÖ
Etkinlikler/Çalışma Sayfaları	2	ZM/ÖEÖ
Fazla puan verme	1	İÖ
Ölçme-değerlendirme yapmıyor	1	SÖ

*Birden fazla ölçme-değerlendirme tekniği belirten öğretmenler olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 4.18’e göre, öğretmenlerin DEO’da eğitim verdikleri öğrencileri için yer verdikleri ölçme-değerlendirme tekniklerine ilişkin bulgulara bakıldığında, iki sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni uygulamalı yaptığını, ziraat mezunu öğretmen ile iktisat öğretmeni ve bir sınıf öğretmeni yazılı sınav yaptığını, ziraat mezunu öğretmen ile özel eğitim öğretmeni etkinlikler/çalışma sayfaları kullandığını, iktisat öğretmeni ise fazla puan verdiğini ifade etmiştir. Görüşmeye katılan bir sınıf öğretmeni ise ölçme değerlendirme yapmadığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin DEO’da eğitim verdikleri öğrencileri için kullandıkları ölçme-değerlendirme tekniklerine ilişkin verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö3: Ha ölçmeyi evet. Yazılı sınav olarak yapıyoruz. Birde bilgisayarlı muhasebede de direkt uygulama, ekran üzerinde. Klavyeyle, Klavyenin başında oturup ekran üzerinde yapıyoruz uygulamalı olarak. Değerlendirmeyi de ona verdiğim bilgilere göre. Mesela bir öğrenciye bir soruya 10 puan veriyorsam ona 20 puan

Ö4: daha çok ben u dediğim gibi çalışma sayfalarını kullanıyorum yani yazılı kağıdı gibi hazırlıyorum. İu ama u matematikte de görsel olarak uu yaparak yaşayarak öğrenmeyi daha çok kullanıyorum. Öyle bi uygulama şeklimiz var.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin DEO uygulamalarına ilişkin görüşlerini almak üzere **ölçme ve değerlendirme** alt temasında ölçme işleminin sonuçlarından nasıl yararlandıkları sorulmuş ve de bu soruya verdikleri yanıtlar “ölçme-değerlendirme amacı” başlığı altında incelenmiştir. Öğretmenlerin “ölçme-değerlendirme amacına” ilişkin bulgular Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4. 19: Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Amacı

Ölçme-Değerlendirme Amacı	f	Mezun Olduğu Alan
Öğretim Sonu Değerlendirme	6	SÖ/ZM/ÖEÖ/İÖ/SÖ/SÖ
Başlangıç Seviyesini Belirleme	1	SÖ

Tablo 19'a göre Öğretmenlerin "ölçme ve değerlendirme" alt temasında "amacına" yönelik bulgulara bakıldığında; öğretmenlerin tamamı öğretim sonu değerlendirme için ölçme değerlendirme yaptığını ifade ederken, bir sınıf öğretmeni aynı zamanda başlangıç seviyesini belirlemek için de ölçme-değerlendirme yaptığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin "ölçme ve değerlendirme" alt temasında "ölçme-değerlendirme amacına" yönelik sorulara verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö1: *Sonuçlarından zaten kendim uuum o konuyu o davranışı kazanıp kazanmadığına bakıyorum.*

Ö4: *Yaptığım uygulama sonrasında uı çocuğun eksik olan yerlerini ki buluyorum, eksik olan konularını buluyorum o konulara tekrar dönüş yapıyorum. Önce konu anlatımı yapıyorum. Arkasından tekrar bi deneme u denemeye alıyorum. Bu şekilde devam ediyorum.*

Ö6: *u öncelikli olarak destek eğitimine başlamadan önceki hazır bulunuşluk düzeyini bi test ediyoruz onu bi tutanak altına alıyoruz uı çocuk neyi biliyo neyi ne kadar biliyo daha önceki senelerde destek eğitimi aldı mı aldıysa planlarına bakıyorum hani ben kendi açımdan söylüm neler öğrenmesi gerekiyo neler öğrendiğini başta bi tespit ediyorum.*

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kendi DEO uygulamalarına yönelik olarak incelenen son alt tema "öğrencilerdeki ilerlemeler" alt temasına yönelik olarak öğretmenlere "DEO'da şu an eğitim verdiğiniz öğrencilerin ilerlemeleri hakkında neler düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiş ve bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 4.20'de verilmiştir.

Tablo 4. 20: DEO'da Eğitim Verdikleri Öğrencilerde Görülen İlerlemeler

	Öğrencilerde görülen ilerlemeler	f*	Mezun Olduğu Alan
Olumlu	İlerleme Var	6	SÖ/ZM/ÖEÖ/İÖ/SÖ/SÖ
	Sosyalleşmeye katkısı olmuyor	1	İÖ
Olumsuz	Öğrenme güçlüğünde ilerleme yavaş oluyor	1	SÖ

*Birden fazla ilerlemelere ilişkin görüş bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.20'ye göre öğretmenlerin DEO'da eğitim verdikleri öğrencilerde gördükleri ilerlemelere ilişkin düşüncelerine ilişkin veriler incelendiğinde, tüm öğretmenler ilerleme olduğu yönde olumlu görüş belirtirken, iki öğretmen bu olumlu görüş yanında olumsuz görüş de bildirmiştir. Olumsuz görüş bildiren iktisat öğretmeni sosyalleşmeye katkısı olmadığı, bir sınıf öğrenmeni de ilerleme olmasının yanı sıra öğrenme güçlüğü olan çocuklarda ilerlemenin yavaş olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerin kendi DEO uygulamaları temasında DEO’da eğitim verdikleri öğrencilerde görülen ilerlemelere ilişkin verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö2: *Var hocam ilerlemeler. Yani zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilerle çalışıyorum özel öğrenme güçlüğü olan çocuklar da vardı. İı özel öğrenme güçlüğü olan çocuklarda biraz şey kalıyoruz ya tamü ilerleme derken ya mesela onların ters yazmaları filan var ya hani biz de yeterli bilgiye sahip değiliz o noktada. İı yani dediğim gibi özel öğrenme güçlüğünde üü yeterli bilgiye sahip olmadığımız için onlarda biraz ilerlememiz ü yavaş oluyo. Hani çünkü zihinsel engelli çocukta en azından şeyin farkındasın, ü çok sık tekrar etmen gerektiğinin farkındasın, işte parça parça öğretmen gerektiğinin farkındasın ama diğesinde tam olarak ne yapacağımızı bilmediğimiz için ilerlememiz biraz yavaş oluyo.*

Ö3: *Destek eğitim veren bir öğretmen arkadaşım var mesela onunla bilgi paylaşımında bulunuyoruz. Onun da ilerlediğini kendiminde ilerlediğini görüyorum.*

Ö5: *İü, şimdi ü ben geçen yıl ve bu yıl öğrencime destek eğitim veriyorum ü ve ilerleme kaydettiğimizin kaydettiğime inanıyorum. Aileden de bu konuda dönüt alıyorum zaten. İı geçen yılki bi öğrencimin geçen yılki durumuyla ü şu anki durumu arasında gözle görülebilir fark kendim de bu kanıdayım. Aileden de dönüt olarak aldığım için uygun görüyorum yani.*

4.1.4. DEO uygulamasında yaşanan sorunlar

Araştırmanın dördüncü alt amacında öğretmenlerin **DEO uygulamasında yaşanan sorunlara** yönelik olarak öğretmenlerin “*DEO uygulamasında sorunlarla karşılaşıyor musunuz? Nelerdir açıklar mısınız*” sorusuna verdikleri cevaplar, “*öğrenci ile ilgili sorunlar*”, “*fiziki koşullar ile ilgili sorunlar*”, “*öğretmenlerle ilgili sorunlar*” ve “*aile ile ilgili sorunlar*”, alt temalarında incelenmiştir.

DEO uygulamasında yaşanan sorunlar temasında elde edilen “*öğrenci ile ilgili sorunlar*” alt temasına ilişkin öğretmene görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4. 21’de verilmiştir.

Tablo 4. 21:DEO Uygulamasında Öğrenci İle İlgili Sorunlar

Öğrenci ile ilgili sorunlar	f *	Mezun Olduğu Alan
Öğrenci ile ilgili sorunlara değinmedi	3	SÖ/SÖ/İÖ
Devamsızlık	2	ZM/ÖEÖ
Öğrencinin DEO’da çalışmak istememesi	1	SÖ
Özgüven eksikliği	1	ÖEÖ
DEO öğretmenine güvenmemesi		

* Öğrenci ile ilgili birden fazla sorun bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 4.21.’de verilen **DEO uygulamasında yaşanan sorunlar** temasında “*öğrenci ile ilgili sorunlar*” alt temasına ait bulgulara bakıldığında; ikisi sınıf öğretmenliği mezunu biri iktisat mezunu olan 3 öğretmen öğrenci ile ilgili sorunlardan bahsetmemiştir. Öğrenci ile ilgili sorunlara değinen diğer 3 öğretmenin ilettiği sorunlar ise devamsızlık [(n = 2); Ziraat Müh.; Özel Eğitim]; özgüven eksikliği [(n = 1); Özel Eğitim]; DEO öğretmenine güvenmemesi [(n = 1); Özel Eğitim] ve öğrencinin DEO’da çalışmak istememesi [(n = 1); Sınıf öğrt.] şeklinde belirtilmiştir.

Öğretmenlerin **DEO uygulamasında yaşanan sorunlar** temasının “*öğrenci ile ilgili sorunlar*” alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö4: *u çocuğun bize güvenip kendine güvenmesi biraz zaman alabiliyo. Ama zaman o geçtiğinde öğretmen öğrenciye, öğrenci öğretmene güvendikçe çok güzel bi ortam oluşuyo. En keyif aldığım zamanlar da zaten o zamanlar.*

Ö6: *kısssmenn aslında ben bu güne kadar yaşamadım ama yaşayanlarımız oluyo bazen çocuk devam etmek istemeyebiliyo.*

Ö1: *..... geçen yıl çocuk oturmak istemiyordu. Devamlı teneffüs yapmak istiyordu. Sıkılıyordu. İuu Oku dediğim yeri okumak istemiyordu özellikle geçen yıl ki öğrencimden bahsediyorum bu tür dav davranışlar yani.*

DEO uygulamasında yaşanan sorunlar temasında ulaşılan alt temalardan bir diğeri “*fiziki koşullar ile ilgili sorunlardır*” Öğretmenlerin *fiziki koşullar ile ilgili sorunlara* dair görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4.22’de verilmiştir.

Tablo 4. 22: DEO Uygulamasında Fiziki Koşullar İle İlgili Sorunlar

Fiziki koşullar ile ilgili sorunlar	f*	Mezun Olduğu Alan
Bağımsız DEO Sınıfı Olmaması	3	SÖ/SÖ/SÖ
Materyal Eksikliği	3	SÖ/SÖ/SÖ
Fiziki koşullarla ilgili bir soruna değinmedi	2	ÖEÖ/ZM
Mevcut DEO sayısı yeterli değil	1	İÖ
Donanım Eksikliği	1	SÖ
Kütüphanenin Soğuk olması	1	SÖ

* Fiziki koşullarla ilgili birden fazla sorun bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.22'e göre, **DEO uygulamasında yaşanan sorunlar** teması *fiziki koşullar ile ilgili sorunlar* alt temasında yer alan görüşlere bakıldığında; sınıf öğretmenliği mezunu üç öğretmen bağımsız DEO sınıfı olmamasını sorun olarak bildirmiştir. Üçü de sınıf öğretmenliği mezunu öğretmen materyal eksikliğini sorun olarak bildirmiştir. İktisat bölümü mezunu bir öğretmen mevcut DEO sayısı yeterli olmadığını, sınıf öğretmenliği mezunu bir öğretmen donanım eksikliğini ve sınıf öğretmeni olan bir öğretmen de soğukluğu fiziksel koşullarla ilgili sorun olarak belirtmiştir. Özel eğitim öğretmeni ile ziraat mezunu sınıf öğretmeni fiziksel yetersizlikler hakkında herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Öğretmenlerin **DEO uygulamasında yaşanan sorunlar** temasının "*fiziki koşullar ile ilgili sorunlar*" alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö2: *Bizim en büyük problemimiz bi tane sınıfımızın olmaması. Biz kütüphanede eğitim veriyoruz bu da çok hoş olmuyor açıkçası. Sonuçta orayı çocuklar da geliyo kitap alıyo vs. Bir bölünüyoruz. Ama hani bi sınıfımız olsa u ne bileyimu kendi materyallerimiz olsa daha öncede bahsettim ya ben size ben materyal olarak eğitimhaneden almış olduğum çalışma kağıtlarını kullanıyorum. Hani belki gerçek nesnelere ihtiyaç duyucam hiçbiri yok zaten sınıf yok yani nereye materyal koycaz. Bir de kütüphanenin klimasında bir sıkıntı var hocam bazen çok şey oluyor soğuk oluyo. O da rahatsızlık veriyo.*

Ö5: *İı,sorunlar sorun olarak yani u tek sorun bizim hani materyal konusunda sıkıntımız oluyor.İı çünkü kendi imkanlarımızla bişeyler yapmaya çalışıyoruz.İı DEO bence okullarda nasıl,u öğretmenler odası varsa kesinlikle destek eğitim odalarının u yani müstakil olarak oluşturulması lazım diye düşünüyorum. Orda yeterince materyalin uygun çeşitlilikte olması gerektiğini düşünüyorum.Yani ortamın hazır olması gerektiğini düşünüyorum.Bedensel engelli de olsa zihinsel engelli de olsa ya da işte kaynaştırma*

öğrencisi artık dikkat dağınıklığı olan olabilir v.s bu tarz hangi öğrenci grubu olursa olsun bence orda elimizin altında bulunması gerektiğini düşünüyorum.

DEO uygulamasında yaşanan sorunlar teması altında ulaşılan alt temalardan bir diğeri de “*öğretmenler ile ilgili sorunlardır*”. Öğretmenlerin *öğretmenler ile ilgili sorunlar* temasında görüşlerine dair bulgular Tablo 4. 23’de verilmiştir.

Tablo 4. 23: DEO Uygulamasında Öğretmenler İle İlgili Sorunlar

Öğretmenler ile ilgili sorunlar	f	Mezun Olduğu Alan
Öğretmenlerle ilgili bir soruna değinmedi	4	SÖ/SÖ/ZM/ÖEÖ
İstediği başarıyı elde edememe	1	SÖ
Özel eğitim hakkında yetersiz bilgi sahibi olması	1	İÖ

Tablo 4. 23’e göre **DEO uygulamasında yaşanan sorunlar** teması “*öğretmenler ile ilgili sorunlar*” alt temasına dair bulgulara bakıldığında; bir öğretmen özel eğitim hakkında yetersiz bilgi sahibi olması, bir öğretmen İstediği başarıyı elde edememe şeklinde ifade ederken diğer 4 öğretmen öğretmenler herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Öğretmenlerin **DEO uygulamasında yaşanan sorunlar** teması *öğretmen ilgili sorunlar* alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö6: bazen uu istediğiniz başarıyı elde edemeyebiliyorsunuz yani bu tarz sorunlar olabiliyo

Ö3: Bazen ben bile kendimi yetersiz hissediyorum. Özel bir eğitim almadan bu tarz öğrencilere eğitim verdiğimizde.

DEO uygulamasında yaşanan sorunlar temasında bahsedilen sorunlardan bir diğeri de “*aile ile ilgili sorunlar*” alt temasında bahsedilen sorunlardır. Öğretmenlerin *aile ile ilgili sorunlara* dair görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4.27’de verilmiştir.

Tablo 4. 24: DEO Uygulamasında Aile İle İlgili Sorunlar

Aile ile ilgili sorunlar	f*	Mezun Olduğu Alan
Çocuğunun Durumunu Kabullenmemesi	2	SÖ/SÖ
Aile ile ilgili sorunlara değinmedi	2	İÖ/SÖ
Çocuktan Beklentilerinin Düşük Olması	1	ÖEÖ
Ailenin İlgisiz/İletişime Kapalı Olması	1	SÖ
Ailenin DEO Öğretmenini Özel Ders Öğretmeni Gibi Görmesi	1	ÖEÖ
Çocuğunu Eğitime Getirememesi	1	ZM
Öğretmen İle İşbirliği Yapmaması	1	SÖ

* Aile ilgili birden fazla sorun bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.24'e göre, öğretmenlerin **DEO uygulamasında yaşanan sorunlar** temasında incelenen *aile ile ilgili sorunlara* yönelik görüşlerine bakıldığında; iki öğretmen ailenin çocuğunun durumunu kabullenmemesi, bir öğretmen ailenin öğretmen ile işbirliği yapmaması, bir öğretmen ailenin çocuktan beklentilerinin düşük olması, bir öğretmen ailenin ilgisiz/iletişimsiz olması, bir öğretmen ailenin deo öğretmenini özel ders öğretmeni gibi görmesi, bir öğretmen ise ailenin çocuğu eğitime getirememesi yönünde görüş beyan etmiştir. İki öğretmen ise aile ile ilgili sorunlar hakkında görüş belirtmemiştir.

Öğretmenlerin **DEO uygulamasında yaşanan sorunlar** teması *aile ilgili sorunlar* alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö2: *Hani biz bir şey veriyorsak eğer bu çocuk bunları yapabiliyo ben çocukla bunu çalıştım sen de evde şunları tekrar et dediğimde çocuğuyla ilgileniyorsa bir ilerleme oluyo*

Ö4: *İu karşılaşıyoruz. Nasıl sorunlarla karşılaşıyoruz? İu zaten çocuk kaynaştırma kapsamındaysa ailenin de böyle bi beklentisi düşük oluyo. Velilere ulaşmaya çalışıyoruz. Veliler bazan arkada kalmak isteyebiliyo. Hocam oluyosa oluyo olmuyosa olmuyo diyip bırakmamızı isteyebiliyorlar. Çocuktan bi beklentisi olmuyo. Bu da çocuğu aslında yıpratıyo. Aileyi çünkü okula getirmekte sıkıntı oluyo. Zaten çocukla ilgili umudu olmadığı için aileyi de okula getirmek sıkıntı oluyo*

Ö6: *Aile bunu kabul etmeyebiliyo ona bunu kabul ettirmek ennn zaten birinci aşamamız.*

4.1.5. Beklentiler

DEO'da eğitim veren öğretmenlerin DEO uygulamalarına yönelik yaşadığını belirttikleri sorunların çözümüne yönelik **beklentilerini** almak üzere “*DEO uygulamalarında karşılaştığınız sorunların çözümü için sizce kimler neler yapabilir*” sorusu yöneltilmiş, bu soruya verilen cevaplar *okul yönetimi ile ilgili beklentiler, aileler ile ilgili beklentiler, diğer*

öğretmenler ile ilgili beklentiler, MEB ile ilgili beklentiler ve üniversiteler ile ilgili beklentiler alt temalarında incelenmiştir.

Beklentiler teması altında ilk olarak *okul yönetiminden beklentiler* incelenmiş ve okul yönetiminden beklentilere ilişkin öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4.28’de verilmiştir.

Tablo 4. 25: Okul Yönetimi İle İlgili Beklentiler

Okul Yönetimi	f*	Mezun Olduğu Alan
Yapması gerekeni imkan dahilinde yapıyor.	3	ZM/ İÖ/ SÖ
Devam Devamsızlık Takibi/Yaptırımı Olmalı	1	ÖEÖ
Fiziki Ortamı Düzenleyebilir	1	SÖ
Materyal Temin Etmeli	1	SÖ
Aile Eğitimleri Verilmeli	1	SÖ
Diğer Aileleri Bilinçlendirmeli	1	SÖ
Ayrı Sınıf Hazırlamalı	1	SÖ
Tanı alır almaz DEO uygulamasına başlanmalı	1	ÖEÖ
Okul Aile Birliği, Milli Eğitim Müdürlükleri ve Bakanlıkla İşbirliği Olmalı	1	SÖ
Öğretmenin Taleplerini Karşılmalı	1	SÖ

*Okul yönetimi ile ilgili beklentilerde birden fazla görüş bildiren öğretmen olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 4.25’e göre **beklentiler** alt temasında incelenen *okul yönetimi ile ilgili beklentilere* dair bulgulara bakıldığında; üç öğretmen okul yönetiminin yapması gerekeni imkan dahilinde yaptığını ifade etmiştir. Bir öğretmen ‘öğretmenin taleplerini karşılamalı’, bir öğretmen ‘devam devamsızlık takibi/yaptırımı olmalı’, bir öğretmen ‘fiziki ortamı düzenleyebilir’, bir öğretmen ‘materyal temin etmeli’, bir öğretmen ‘aile eğitimleri verilmeli’, bir öğretmen ‘diğer aileleri bilinçlendirmeli’, bir öğretmen ‘ayrı sınıf hazırlamalı’, bir öğretmen ‘tanı alır almaz DEO uygulamasına başlanmalı’, bir öğretmen ‘okul aile birliği, Milli Eğitim Müdürlükleri ve Bakanlıkla işbirliği’ yönünde görüşlerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin **beklentiler** teması *okul yönetimi ile ilgili beklentiler* alt temasına verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö1: : *Okul yönetimi zaten gereğince her şeyi yapıyor yani her istediğimiz zor uuu doğrultuda isteklerimize cevap veriyö.*

Ö2: *Yani bizi gözlemlesinler, bir özel eğitimci gelsin bizimle beraber çalışsın böyle bir şey olursa çok iyi olur. Okul yönetimiyle ilgili bir kere bu şeyi çözmeleri lazım yani bir sınıf hazırlamaları lazım. Ayrı bir DEO için sınıf olması lazım. Materyal donatımını yapmaları lazım hocam. Hm bunu okul yönetimi napar ne bileyim Milli Eğitimle konuşur, İlçe Milli*

Eğitimle konuşur, okul aile birliği bir şekilde biraraya gelip bu fiziksel mekan sorununu çözmeleri lazım.

Ö5: İdarenin de u özellikle destek eğitim odalarında oluşturulmasında veya işte materyal konusunda u öğretmenini ve öğrenciyi destekleyici u materyal konusunda desteklemesi gerektiğini düşünüyorum. Ortamın hazırlanmasında idarenin de görev ve sorumluluğu olduğunu düşünüyorum, işi ciddiye almaları gerektiğini düşünüyorum.

Beklentiler teması altında *aileler ile ilgili beklentiler* alt temasına dair öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4.29’da verilmiştir.

Tablo 4. 26:Aileler İle İlgili Beklentiler

Aile	f*	Mezun Olduğu Alan
Öğretmenle İşbirliğine Yatkın Olmalı	2	ZM/ ÖEÖ
Öğretmenle İletişim Halinde Olmalı	2	ÖEÖ/ SÖ
Yönlendirilmeye Açık Olmalı	2	İÖ/ SÖ
Öğrencinin Mevcut Durumunu Kabullenmeli	2	İÖ/ SÖ
Çocuğuyla İlgilenmeli ve Desteklemeli	2	SÖ/ ÖEÖ
Öğrenci ile İletişim Halinde Olmalı	1	SÖ

*Aile ilgili birden fazla beklenti bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 4.26’ya göre **Beklentiler** teması *aileler ile ilgili beklentiler* alt temasına dair bulgulara bakıldığında; özel eğitim mezunu öğretmen ile sınıf öğretmeni olan iki öğretmen ‘öğretmenle işbirliğine yatkın olmalı’, sınıf öğretmeni ve özel eğitim mezunu iki öğretmen ‘öğretmenle iletişim halinde olmalı’, iktisat öğretmeni ile sınıf öğretmeni olan iki öğretmen ‘yönlendirilmeye açık olmalı’, iktisat öğretmeni ile sınıf öğretmeni ‘öğrencinin mevcut durumunu kabullenmeli’, sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni olan iki öğretmen ‘çocuğuyla ilgilenmeli ve desteklemeli’, yanıtlarını verirken, bir sınıf öğretmeni ‘öğretmenle iletişim halinde olmalı’ yanıtlarını vermiştir.

Öğretmenlerin **beklentiler** temasında *aileler ile ilgili beklentiler* alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö1: Ya aile şuşuna destek olsa yeter tabi maddi imkanı varsa elbet destek olsun iyi olur ama maddi imkanı yoksa ki herşeyden daha da önemli olan u çocuğunu takip etsin. Hani biz bir şey veriyorsak eğer bu çocuk bunları yapabiliyo ben çocukla bunu çalıştım sen de evde şunları tekrar et dediğimde çocuğuyla ilgileniyorsa bir ilerleme oluyo. Hani benim tek isteğim ailenin çocuğuyla ilgilenmesi ve desteklemesi.

Ö3: Yani ellerinden geleni yapıyorlar bence uu bu konuda hani ilgili yerlere başvurmaları, yönlendirmeleri kabul etmeleri bile benceu yeterli.

Ö4: *İu sık sık görüşmeler yapmak belki çözebilir. Aileyi çünkü okula getirmekte sıkıntı oluyo. Zaten çocukla ilgili umudu olmadığı için aileyi de okula getirmek sıkıntı oluyo. Ev ziyaretleri bunun çözümü olabilir. Elimizden geldiğince ev ziyaretleri yapıp çocuğun ortamını görüyoruz orda ifade etmeye çalışıyoruz ssadece bizim çabamızla değil birazda ailenin bunu istemesi de gerekiyo.*

Beklentiler temasında incelenen *diğer öğretmenlerle ilgili beklentiler* alt temasında öğretmenlerin görüşlerine dair bulgular Tablo 4.27’de verilmiştir.

Tablo 4. 27:Diğer Öğretmenler İle İlgili Beklentiler

Diğer öğretmenler	f*	Mezun Olduğu Alan
Öğretmenler Özel Eğitim Konusunda Kendini Geliştirebilir	4	ZM/ SÖ/ İÖ/ SÖ
Öğretmenler Arasında İşbirliği Olmalı	2	SÖ/ İÖ
Devam Devamsızlık Takibinde Destek Olabilir	2	ÖEÖ/SÖ
Öğretmenler Arasında İletişim Sağlanabilir	1	SÖ
Ev Ziyaretleri İle Aile İle Sık Sık Görüşülmeli	1	ÖEÖ
Boş Zamanlarında Birebir Öğrenciyle Çalışabilir	1	ZM

*Diğer öğretmenlerle ilgili birden fazla beklenti bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 4.27’de **beklentiler** temasının *diğer öğretmenler ile ilgili beklentiler* alt temasında elde edilen bulgulara bakıldığında; ziraat mezunu ve iktisat mezunu bir öğretmen ile sınıf öğretmenliği mezunu iki öğretmen ‘öğretmenler özel eğitim konusunda kendini geliştirebilir’ şeklinde görüş belirtirken, sınıf öğretmenliği mezunu bir öğretmen ile iktisat mezunu bir öğretmen ‘öğretmenler arasında işbirliği olmalı’, özel eğitim mezunu bir öğretmen ile sınıf öğretmenliği mezunu bir öğretmen ‘devam devamsızlık takibinde destek olabilir’, bir sınıf öğretmeni ‘öğretmenler arasında iletişim sağlanabilir’, özel eğitim öğretmeni ‘ev ziyaretleri ile aile ile sık sık görüşülmeli’, ziraat mühendisi ise ‘boş zamanlarında birebir öğrenciyle çalışabilir’ şeklinde belirtmiştir.

Öğretmenlerin **beklentiler** temasının *diğer öğretmenler ile ilgili beklentiler* alt temasına dair verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö1: *Tabi onlar da mesela geçen yıl ki sorundan bahsediyorum mesela u çocuk hani getirip götürme sorunu olunca uu ben uu bir kaç ay uu ben kendim bıraktım ama her seferinde de tabi olmuyor onun için ailesiyle görüştüm bıraktım uu öğretmenler de aynı şekilde uuu ailesi mesela sınıf öğretmeni zaten ailesiyle uu devamlı irtibat halinde oooluyordu hani onlar diğer öğretmenler de mesela boş zamanlarında uuu birebir ö öğrencilerle şey olabilir*

Ö4: *Im yani ortaokuldaki branş öğretmenleri için çok çok bir şey söyleyemem ama sınıf öğretmenleri gerçi ortaokuldaki görevlendirilen sınıf öğretmenleri de var. İu onlarda*

bizim bu yaptığımız mesela ev ziyaretlerinde bize destek olabilir. Yine dediğim gibi devam devamsızlıkları konusunda bize destek olabilir.

Ö2: Yani ıı çocuk hakkında belki şey olabilir daha işbirlikçi yaklaşılabilir. İı hani sınıftan gerçi ya çok şeyde önyargılı da konuşmak istemiyorum da hani sınıftan gitti çocuk DEO'da eğitim alsın ben rahat edeyim mantığı olmasın da. Hani biz beraber bu çocukla ilgili neler yapabiliriz? Bunun ortaklaşa sınıf öğretmeni ile ve DEO'da eğitim veren öğretmeniyle beraber kararlaştırılması daha yararlı olur bence.

Öğretmenlerin **beklentiler** teması *MEB ile ilgili beklentiler* alt temasında görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4.31'de verilmiştir.

Tablo 4. 28:MEB İle İlgili Beklentiler

MEB	f*	Mezun Olduğu Alan
Aile eğitimleri verebilir	3	ÖEÖ/ SÖ/ SÖ
DEO' da verilen eğitimin süresi (gün ve saat) arttırılabilir	2	ÖEÖ// SÖ
Ayrı DEO sınıfı oluşturmali	2	İÖ/ SÖ
Bu konuya özel olarak eğilmeli	2	SÖ/ SÖ
Öğretmenlere işbaşında eğitim verilmeli	1	SÖ
Ücretli öğretmenlik yapan öğretmenleri deo öğretmeni olarak görevlendirebilir	1	SÖ
Materyal temin etmeli	1	SÖ
Zaten yapıyor	1	ZM
Okullara özel eğitim öğretmeni kadrosu verebilir	1	SÖ

*MEBle ilgili birden fazla beklenti bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.28'de DEO uygulamasında yaşana sorunlara beklentiler teması MEB ile ilgili beklentiler alt temasına bakıldığında; özel eğitim öğretmeni bir öğretmen ile iki sınıf öğretmeni 'aile eğitimleri verebilir', özel eğitim öğretmeni ile bir sınıf öğretmeni 'DEO' da verilen eğitimin süresi (gün ve saat) arttırılabilir', iktisat öğretmeni ile bir sınıf öğretmeni 'ayrı DEO sınıfı oluşturmali', iki sınıf öğretmeni 'bu konuya özel olarak eğilmeli', bir sınıf öğretmeni 'öğretmenlere işbaşında eğitim verilmeli', bir sınıf öğretmeni öğretmen 'ücretli öğretmenlik yapan öğretmenleri DEO öğretmeni olarak görevlendirebilir', bir sınıf öğretmeni 'materyal temin etmeli', ziraat mühendisliği mezunu bir öğretmen 'zaten , bir sınıf öğretmeni 'okullara özel eğitim öğretmeni kadrosu verebilir' şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Öğretmenlerin DEO uygulamasında yaşanan sorunlara yönelik **beklentiler** teması *MEB ile ilgili beklentiler* alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö4: İm aile eğitimleri belki verebilir. Çünkü aileler DEOnı özel ders ıı işte istersem gönderirim istersem göndermem ıı ya da ya bu zaten DEO'ya gitse nolucak gitmese nolucak.

Tam olarak bilgilendirme ailelere yapılabilir diye düşünüyorum. Öğretmen ve idarecilere ulaşıldı bence tam olarak bu ifade edildi ama ailelere DEO ifade edilmedi diye düşünüyorum.

Ö5: Yani bu konuda öncelikle u milli eğitim bakanlığının bu konuyu gerçekten u daha ciddiye alması gerektiğini düşünüyorum.İu hani kağıt üzerinde kalmamalı ya da destek eğitim odaları açılıyor u kağıt üzerinde olmamalı.Dediğim gibi öncelikle u müstakil sınıflar oluşturulmalı.Destek eğitim odalarının u okullarda yeri olmalı yani.Sonradan ben mesela kendi sınıfımda yapıyorum ama olmamalı ubi destek eğitim odası olmalı.Bununla ilgili materyaller hazır olmalı.Milli eğitimin de bence okullar özellikle yeni yapılan okullarda,u okulu ona göre plan programında bu tarz odalarında bu tarz bunların malzemelerinin,ihtiyaçlarının da nasıl diğer sınıfların karşılanıyorsa bu tarz destek eğitim odalarının da oluşturulması gerektiğine inanıyorum. Milli eğitim bakanlığının da bu konuyu daha ciddiye alıp destek vermesi kanısındayım.

Ö6: Nacizane benim fikrim ben yıllardır bunu düşünen bi insanım u çevremizde çok fazla atanmayı bekleyen insanlar var özellikle özel eğitim alanlarında sınıf öğretmenliği alanlarında bana kalırsa bu tarz öğrencileri haftanın uu birkaç günü bir yerlere göndermek yerine ki siz anladınız okullarda aslında bu tarz birimler oluşturularak birebir bu çocuklarla beş gün boyunca sürekli eğitim sağlanabilir sadece destek eğitim olarak iki saat değil de sekiz saat boyunca bu eğitimler sağlanabilir ki yeni yeni yeni başladı sanırım buralarda da

Öğretmenlerin **beklentiler** temasında üniversiteler ile ilgili beklentiler alt temasında görüşlerine dair bulgular Tablo 4.32’de verilmiştir.

Tablo 4. 29:Üniversiteler İle İlgili Beklentiler

Üniversiteler	f*	Mezun Olduğu Alan
Öğretmenlere seminer verilebilir	2	ZM/ İÖ
Aile eğitimleri verilebilir	2	ÖEÖ / SÖ
Lisans dersleri arasında özel eğitim dersi olabilir	1	SÖ
Staj döneminde özel gereksinimli bireylerle çalışma imkânı sağlanabilir	1	SÖ
Özel eğitim okuyan öğrenciler okullarda staj uygulaması yapılabilir	1	İÖ
Bu insanlara daha çok önem vermeliler	1	SÖ
Tamamen sahaya yönelmeliler	1	SÖ

*Üniversitelerle ilgili birden fazla beklenti bildiren öğretmenler olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 4.29’ da **beklentiler** teması *üniversiteler ile ilgili beklentiler* alt temasına dair öğretmen görüşlerine bakıldığında; ziraar mezunu bir öğretmen ile iktisat öğretmeni ‘öğretmenlere seminer verilebilir’, özel eğitim öğretmeni ile bir sınıf öğretmeni ‘aile eğitimleri verilebilir’, bir sınıf öğretmeni ‘lisans dersleri arasında özel eğitim dersi olabilir’,

bir sınıf öğretmeni ‘staj döneminde özel gereksinimli bireylerle çalışma imkânı sağlanabilir’, iktisat öğretmeni ‘özel eğitim okuyan öğrenciler okullarda staj uygulaması yapılabilir’, bir sınıf öğretmeni ‘bu insanlara daha çok önem vermeliler’, bir sınıf öğretmeni ise ‘tamamen sahaya yönelmeliler’ şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin **beklentiler** teması *üniversiteler ile ilgili beklentiler* alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

Ö1: *Aslında üniversiteler uuu (düşündü sessizlik oldu) aslında uzman kişilerce iii gelip bize seminer verebilirler öğretmenlere seminerler verebilirler.*

Ö3: *Dediğim gibi biz çok özel eğitimle ilgili bir ders almadık yani hatırladığım kadarıyla almadık herhalde. İu bir anda uu sınıfa giriyoruz sonra diyorlar ki senin kaynaştırma öğrencin var. Lisans döneminde o yüzden bununla ilgili eğitim alırsak çok faydalı olur diye düşünüyorum. İu staja gidiyoruz mesela staja gittiğimiz zaman uu şöyle bir şey yapabilir belki üniversitedeki hocalarımız u bu senin aynı zamanda sınıfında kaynaştıma öğrencin olabilir bu çocukla da bir şeyler çalış bir beceri öğret hani bir o stajda o çocuklarla da bir çalışalım bir görelim. Bununla ilgili bir düzenlemeye gidebilir bence üniversite.*

Ö5: *daha çok önem vermeliler bu tarz insanlara çünkü toplumun bakışı engelli çocuklar için uu zihinsel olsun bedensel olsun u değişmeye başladı zaman değişmeye başladı zaten sosyal medyanın da işin içerisine girmesiyle her şeyden hemen herkesin haberi oluyo üniversiteler bence eğitim sistemini değiştirmeye başlamalılar kitabi eğitimden çıkıp tamamen sahaya yönelmeliler diye düşünüyorum.*

4.2. Çocuğu DEO’da Eğitim Alan Velilerin DEO Uygulamalarına Yönelik Görüşleri

Çocuğu DEO’da eğitim görmekte olan velilerin DEO uygulamalarına dair görüşleri, “DEO uygulamasına yönelik bilgilendirilme süreci”, “çocuğun eğitim aldığı ortam”, “okul-aile işbirliği/iletişim”, “süreçte alınan destekler”, “çocuğunun DEO’dan yararlanma düzeyi” ve “DEO uygulamasında sorunlar” temaları altında incelenmiştir. Temalara ait ulaşılan bulgulara sırasıyla yer verilmiştir.

4.2.1. Velilerin DEO Uygulamasına Yönelik Bilgilendirilme Süreci

Araştırmada velilerin ilk olarak uygulamadan nasıl haberdar olduklarına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Buna yönelik olarak “çocuğunuzun DEO’dan yararlanmaya başlaması ile ilgili nasıl bir yol izlendi? Nasıl bilgilendirildiniz” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin uygulamadan haberdar edilme biçimlerine ilişkin bu soruya verdikleri cevaplar

“bilgiyi veren kişi” ve “bilginin verilme biçimi” başlıkları altında Tablo 4.33’te verilmektedir.

Tablo 4. 30:Velilerin DEO Uygulamasından Haberdar Edilme Biçimine Dair Bulgular

Bilgiyi veren kişi	f*
Rehber öğretmen	3
Sınıf öğretmeni	2
Okul	2
Bilginin verilme biçimi	f
Telefon ile	4
Yüz yüze	1
Görüş bildirmede	1

* Birden fazla bilgi veren kişi bildiren veliler olduğu için toplam 6’dan fazladır.

Tablo 4.30’a göre DEO uygulamalarından haberdar edilme biçimi temasında oluşan *bilgiyi veren kişi* alt temasına bakıldığında; üç veli rehber öğretmen tarafından, iki veli sınıf öğretmeni tarafından, iki veli ise okul tarafından bilgilendirildiğini ifade etmiştir. DEO uygulamalarından *bilginin verilme biçimi* alt temasında bulgulara bakıldığında; dört veli rehber telefon ile bir veli yüz yüze bilgilendirildiğini ifade ederken bir veli ise nasıl bilgilendirildiğini belirtmemiştir.

Velilerin **DEO uygulamasından haberdar edilme biçimi** temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

V4: İu okulumuzda rehber öğretmenimiz u özellikle çağırdı. Telefonla görüştük. Bi konuşma yaptık. Böyle böyle bir eğitim alıyoruz ister misiniz ben kesinlikle hemen anında zaten onayladım. Bilgilendirdi konuştuk. Ondan sonra eğitime başladık.

V5: Hocam beni aradılar. Ben çalıştığım için fazla izin kullanamıyorum. Beni aradılar söylediler çocuğun dersten sonra ve yahut da ders içerisinde ek ders vereceğiz bu çocuğunuzun derslerinde derslerine yansıyacak. Biraz daha ilerleme kaydedeceğiz. Kabul ediyor musunuz? Dediler. Ben de, kabul ediyorum. Dedim.

V6: Rehberlik araştırma okuldaki. O şey yaptı taa işte yönlendirdi, bende gittim ve daha iyi bir dediğim gibi sonuç alabilmek için başladık. Evet. Rehberlik araştırma hizmetleri yönlendirdi.

V1: Okulda rehber öğretmenimiz söyledi. İu, burda da u ,özel eğitim öğrencilerimizin sınıfları var dedi.Ayrı ayrı öğretmenlerle giriyoruz dedi.İu,şey olursa ben L.’ya ayarlarım dedi.Ayarlamış ve kızım da söyledi. Anne rehber öğretmenim böyle böyle dedi. İşte ben ayrı öğretmenle aynı, ayrı sınıfa giriyorum dedi.

4.2.2. Velilerin Çocuğu İçin Hazırlanan Programa İlişkin Bilgisi

Araştırmada velilerin **Çocuğu İçin Hazırlanan Programa İlişkin Bilgisi** temasındaki görüşlerini almak üzere “çocuğunuz için bir program hazırlandı mı? Hazırlandıysa program

hazırlanırken görüşlerinize başvuruldu mu? Sürece nasıl dahil oldunuz?” sorusu yöneltilmiş, velilerin bu soruya verdikleri cevaplar “*program hazırlanırken sunulan katkı düzeyi*” ve “*sürece dahil olma şekli*” alt temalarında incelenmiştir.

Velilerin çocuğu için hazırlanan programdan haberdar edilme biçimlerine ilişkin “*program hazırlanırken sunulan katkı düzeyi*” alt temasına dair bulgular Tablo 4.34’te verilmektedir.

Tablo 4. 31: Programın Hazırlanma Durumu

Program hazırlanma durumu	f
Bilmiyorum	3
Evet	2
Hayır	1

Tablo 4.31’de *program hazırlanırken sunulan katkı düzeyi* alt teması bulgularında velilerin üçü program hazırlanmadığını, ikisi program hazırlandığını, biri programdan bilgisi olmadığını ifade etmiştir.

V3: Veli:Valla,belli bi program söylemediler.Sadece Türkçe,matematik derslerine biz giricez dediler.Ben de iyi tamam dedim.

V1: Yok,hayır ne biliyim,(nefes verir),umm,aslında onun hakkında fazla bi, bireysellenmiş olarak bi bilgim yok yani.

Tablo 4. 32: Program Hazırlanırken Sunulan Katkı Düzeyi

Velinin katkı düzeyi	f
Görüşlerim alındı	3
Bilgi verilmedi	3

Tablo 4.32’ye göre *program hazırlanırken sunulan katkı düzeyi* alt temasına dair bulgulara bakıldığında; üç veli görüşlerinin alındığını belirtirken diğer veliler bilgilendirilmediklerini ifade etmiştir.

Velilerin çocuğu için hazırlanan programa ilişkin bilgisi ile ilgili *program hazırlanırken sunulan katkı düzeyi* alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

V2: Iuu çağırdılar, konuştuk, toplantı yaptık, imzalar atıldı, bilgilendirdiler bu şekilde olucak hani onaylıyo musunuz diye görüşümü aldılar.

V4: Tabi u program hazırlandı. En özellikle bana soruldu zaten hangiu neyin üstünde daha çok duralım. Ne istersiniz. Zaten P.’de de konuşma bozukluğu olduğu için uu okuma yazmamız şu anda yok. Biz şu anda onun üstünde duruyoruz. Okuma yazmaya yönelik

ağırlıktayız. İu bilgilendirildim. Ona biu program hazırlandı. O program üzerinde de devam ediyoruz.

V5: Hocam rehber öğretmeni hazırlandı diyor. Biz E ile diyor birebir diyor kendimiz ilgileniyoruz diyor. Zayıf geri kalan dersleri ile de çoğunlukla diyor geri kaldığı dersleri ile ek ders görüyoruz diyor. Gördürüyoruz diyor. Matematik olsun Türkçe olsun diyor onların üzerinde yoğunlaşıyoruz diyor.

Araştırmada velilerin sürece nasıl dahil edildikleri ile ilgili velilerin görüşleri Tablo 4.33'te verilmiştir.

Tablo 4. 33:Sürece Dahil Olma Şekli

Sürece dahil olma şekli	f
Sürece dahil olmadım	3
Rehber öğretmen ile görüşüm	2
BEP toplantılarına katıldım	1

Tablo 4.33'e göre velilerin **çocuğu için hazırlanan programa ilişkin bilgisi** temasında *sürece dahil olma şekli* alt temasında görüşlerine bakıldığında; iki veli rehber öğretmen ile görüşerek sürece dahil olduğunu, bir veli ise BEP toplantısına katılarak sürece dahil olduğunu belirtmiştir. Diğer veliler program hazırlama sürecine dahil olmadıklarını belirtmişlerdir.

Velilerin **çocuğu için hazırlanan programa ilişkin bilgisi** temasında *sürece dahil olma şekli* alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

V4: Yine telefonla bildiril bilgilendirildim. İu çağırıldılar gidip görüşüm. Rehber öğretmenimizle beraber karar verdik. Bu şekilde. Sadece rehber öğretmenle görüşüm. O bilgilendirdi beni.

V5: Soruldu hocam ben kendilerine söyledim. Hocam aa hangi derslerinde geri kalıyorsa o derslerde alınsın dedim. Onlar da tamam dediler. Ooo şu anda Matematik, Fen bir de Türkçe üzerinden alıyor.

4.2.3. Çocuğun Eğitim Aldığı Ortam

Araştırmaya katılan velilere çocuğun eğitim aldığı ortama ilişkin “*çocuğunuzun destek eğitim aldığı ortamı gördünüz mü? Evetse ortamla ilgili neler söyleyebilirsiniz?*” Sorusu yöneltilmiş ve velilerin bu soruya verdikleri cevaplar “*DEO'nun okul içindeki yeri*”, “*DEO'nun yerinin uygunluğu*” ve “*DEO'nun büyüklüğü*” alt temalarında incelenmiştir. Buna göre velilerin “*DEO'nun okul içindeki yeri*” alt temasına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4.34'da verilmiştir.

Tablo 4. 34:DEO'nun Okul İçindeki Yeri

DEO yeri	f
Sınıf Ortamı	4
Oda	1
Bilgim yok	1

Tablo 4.34' e göre çocuğun eğitim aldığı DEO'nun yerine ilişkin görüşlerine bakıldığında; dört veli sınıf ortamında eğitim aldığını, bir veli okul içinde bir odada eğitim aldığını ifade ederken bir veli eğitim ortamını görmediğini belirtmiştir.

Velilerin çocuğun eğitim aldığı DEO'nun yeri alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

V1: İu, burda da u, özel eğitim öğrencilerimizin sınıfları var dedi. Ayrı ayrı öğretmenlerle giriyoruz dedi.

V6: Normal okul odası yani şey olaraktan başka değişik öyle bir ortam olaraktan bir şey görmedim ama böyle dediğim gibi bence memnunum yani inşallah daha iyi olur. Sınıf ortamı gibi yani öyle.

Araştırmaya katılan velilerin DEO'nun yerinin uygunluğu ile ilgili düşünceleri Tablo 4.35'de verilmiştir.

Tablo 4. 35: DEO'nun Yerinin Uygunluğu

DEO'nun yeri	f
Uygun	3
Ayrı bir oda olabilirdi	1
Fiziksel düzenlemeler eksik	1
Temiz değil	1

Tablo 4.35'de çocuğun eğitim aldığı DEO'nun yerinin uygunluğu alt temasında elde edilen bulgulara bakıldığında; üç veli DEO'nun yerinin uygun olduğunu belirtirken, bir veli ayrı bir oda olabilir, bir veli hem fiziksel düzenlemelerin eksik olduğunu hem de temiz olmadığını belirtmiştir. DEO'nun yerini görmediğini beyan eden veliye bu soru yöneltilmemiştir.

Velilerin çocuğun eğitim aldığı DEO'nun yeri ile ilgili düşünceler alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

V3: Vala,ortamla ilgili ne diyebilirim? İlk başta ya fazla temiz değildi.Ya,sıralar baya birbirine karışık bi şekildeler. Ne, nasıdiyim? Ya çok dağınık duruyolar yani. Toplu bi şekilde değillerdi.

V4: *İu özellikle kendi sınıfında yapmak istemiyo. Ondan bikaçıyo. Arkadaşlarım gelir. Arkadaşlarım görmesin. Bi gizlenme şeyi var. Genellikle başka diğer u sınıflarda yapıyoruz. Ha bunla ilgili ayrı yettenbi oda olabilir miydi. Belki.*

V5: *DEO'nun yeri ee güzel hocam en azından yani öyle gürültülü patırtılı bir yer değil öğretmenlerinin anlattıklarını anlayabilecek şekilde bir eee ders yeri olmuş. Güzel.*

Araştırmaya katılan velilerin DEO'nun büyüklüğü ile ilgili görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4.36'de verilmiştir.

Tablo 4. 36: DEO'nun Büyüklüğü

DEO büyüklüğü	f
Uygun	4
Daha büyük olabilir	1
Görüş bildirmedir	1

Çocuğun eğitim aldığı ortam temasının *DEO'nun büyüklüğü* alt temasında, dört veli DEO'nun büyüklüğünün uygun olduğunu ifade ederken, bir veli daha büyük olabileceği yönünde görüş bildirmiştir. DEO'yu görmediğini ifade eden veliye bu soru yöneltilmemiştir.

Velilerin DEO'nun büyüklüğü ile ilgili görüşlerinden alıntılar aşağıda verilmektedir:

V3: *Daha geniş olması gerekiyo.*

V5: *Büyüklüğü bir sınıf büyüklüğünde var hocam. İdeal hocam.*

4.2.4. Okul-Aile İşbirliği/İletişim

Araştırmaya katılan velilerin **okul-aile işbirliği ve iletişim** alt temasında görüşlerini almak üzere “*çocuğunuzdaki gelişmelerle ilgili bilgi alma, bilgi verme, başarı ya da başarısızlıklarla ilgili okulla ortak çalışabiliyor musunuz? DEO hizmeti ile ilgili okul-aile işbirliği nasıl sağlanıyor*” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya verdikleri cevaplardan yola çıkılarak görüşleri “*iş birliği kurulan kişiler*”, “*iletişim zamanı*” ve “*iletişim kurulma şekli*” alt temalarında incelenmiştir.

Velilerin iş birliği kurulan kişiler ile ilgili görüşleri Tablo 4.37'de verilmiştir.

Tablo 4. 37: İşbirliği Kurulan Kişiler

İşbirliği kurulan kişiler	f*
Rehber öğretmenle	4
DEO'da görev alan öğretmen(ler)le	3
Sınıf öğretmeniyle	2
Görüş bildirmedir	1

*Birden fazla kişiyle iletişim kurduğunu bildiren veliler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.37'ye göre Okul-aile işbirliği/iletişim teması altında işbirliği kurulan kişiler alt temasına bakıldığında; dört veli rehber öğretmenle, üç veli DEO'da görev alan öğretmenle, iki veli sınıf öğretmeniyle iş birliği yaptığını ifade etmiştir. Bir veli ise işbirliği kurulan kişiler temasında görüş belirtmemiştir.

V5: Sağlanıyor hocam. Bazen işte arıyor, arıyoruz konuşuyoruz mümkün olduğunca da gidiyorum zaten kendim gözlemliyorum.

V6: Genelde öğretmenleri ile görüşüyorum. Rehber araştırma ile görüşüyorum. En fazla rehber araştırma da çocuğumun durumunu ondan daha iyi şey yapabiliyorum yani anlayabiliyorum.

V1: Ben ile ilgili bişey konuşmuyolar. Ne biliyim yani ben ile o konu hakkında bi, bişey konuşmuyolar. Sadece çocuğa ders gösteriyolar. Araştırmaya katılan velilerin okul-aile işbirliği ve iletişim alt temasında iletişim zamanı ile ilgili düşünceleri tablo 4.40'da verilmiştir.

Tablo 4. 38: İletişim Zamanı

İletişim zamanı	f*
Herhangi bir durum olunca	3
Öğrenciyle ilgili ilerlemeler hakkında	3
Öğrenci hakkında	1

*Birden fazla kişiyle iletişim kurduğunu bildiren veliler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.38'e göre okul-aile işbirliği/iletişim teması *iletişim zamanı* alt temasına bakıldığında; üç veli herhangi bir durum olunca, üç veli öğrenci ile ilgili ilerlemeler hakkında, bir veli ise öğrenci hakkında yanıtlarını vermiştir.

Velilerin aile işbirliği/iletişim teması *iletişim zamanı* alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

V2: Mesela herhangi bişi olduğunda beni direk arıyolar. Çocuğun şu sorunu var, şu problemi var ve ya şu şekilde. Hani her şekilde arayıp ulaşabiliyolar bana.

V6: Öğretmenleri ile görüşüyorum birebir yani derslerinden de fark ediyorum zaten çocuğun ilerlemiş olduğunu kendim de fark edebiliyorum yani bunu. Notlarından şeyinden.

Araştırmaya katılan velilerin okul-aile işbirliği ve iletişim alt temasında iletişim kurulma şekli ile ilgili düşünceleri tablo 4.39'da verilmiştir.

Tablo 4. 39: İletişim Kurulma Şekli

İletişim kurulma şekli	f*
Telefon ile	3
Yüz yüze	2
Belirtilmemiş	2

*Birden fazla iletişim kurma şekli bildiren veliler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.39'a göre okul-aile işbirliği/iletişim teması altında işbirliği kurulma şekli alt temasına bakıldığında; üç veli telefon ile, üç veli yüz yüze işbirliği kurduğunu belirtirken iki veli iletişim kurma şeklini belirtmemiştir.

V3: *Ya, herhangi bi durum olduğunda,ı rehberlikle görüşüyorum. Ondan tam temin olamayınca sınıf öğretmenleriyle görüşüyorum.*

V2: *Mesela herhangi bişi olduğunda beni direk arıyolar.*

4.2.5. Süreçte Alınan Destekler

Araştırmaya katılan velilerin DEO uygulaması sürecinde aldığı destekle ilgili görüşleri “*bu süreçte kimlerden nasıl destek alıyorsunuz*” sorusu yöneltmiştir. Velilerin **süreçte alınan desteklere** ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular “*destek alınan kişiler*” ve “*desteğin biçimi*” alt temalarında ele alınmıştır.

Velilerin **süreçte alınan desteklere** ilişkin *destek alınan kişiler* alt temasında görüşlerine dair elde edilen bulgular Tablo 4.40'da verilmiştir.

Tablo 4. 40: Destek Alınan Kişiler

Destek alınan kişiler	f *
DEO'da görev alan öğretmenler	5
Sınıf öğretmeni	4
Rehber öğretmen	2
Okul müdürü	1
Müdür yardımcısı	1

*Birden fazla kişiden destek aldığını bildiren veliler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.40' a göre süreçte alınan destekler teması altında *destek alınan kişiler* alt temasında bulgulara bakıldığında; beş veli DEO'da görev alan öğretmenlerden, dört veli sınıf öğretmeninden, iki veli rehber öğretmenenden, bir veli okul müdüründen, bir veli ise okul müdür yardımcısından destek aldığını ifade etmiştir.

Velilerin süreçte alınan destekler teması *destek alınan kişiler* alt temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

V3: ..Öğretmenlerinden alıyoruz. 11 Sınıf öğretmeninden, bi de müdür yardımcısıyla görüşüyorum ben,

V4: En çok desteği kendi kendime veriyorum. (Gülümsüyor) Eşim, yine kendi öğretmenimiz başka

yok. Bu kadar. Genelde hani u bu süreçte ben (boğaz temizleme sesi) biraz zorlandığım için hani P.'in hızlı gitmesini istediğim için. Beni biraz frenliyo. Hani yavaş yavaş olacak. Çünkü bizim bildiğimiz gibi bi zihinselimiz var. 11 normalden biraz daha geç öğreniyoruz. Ben bazen bunun hemen olmasını isterken P. yavaş yavaş yapıyo. Bunu da bana hatırlatıyor her seferinde. Bizim böyle bi problemimiz var acele etmiycez yavaş yavaş öğrenmemiz gerektiğini bana sürekli hatırlattığı için ben tabi daha çok rahatlıyorum.

V5: Sınıf öğretmeni, Rehber öğretmeni, Matematik öğretmeni, Türkçe öğretmeni. Bu giden bir tane müdürümüz vardı emekli oldu giden bir de o bir de o vardı E. nin üzerine çok yoğunlaşan, şey kendi çocuğu gibi seven birebir ilgilenen bir bir de o vardı o emekli oldu gitti. Şu andaki müdürünü bilmiyorum ama.

Araştırmaya katılan velilerin DEO uygulaması sürecinde aldığı desteğin biçimi ilgili görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4.43'te verilmiştir.

Tablo 4. 41: Desteğin Biçimi

Desteğin biçimi	f*
İlerlemeler Hakkında	5
Görüşme	3
Bir sorun olunca	1
Psikolojik olarak destek oluyor	1

*Birden fazla destek biçimi bildiren veliler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.41'e göre süreçte alınan destekler teması *desteğin biçimi* alt temasına bakıldığında; beş veli ilerlemeler hakkında, üç veli görüşme, bir veli bir sorun olduğunda, bir veli ise psikolojik olarak destek aldığını belirtmiştir.

4.2.6. Çocuğunun DEO'dan Yararlanma Düzeyi

Araştırmaya katılan velilerin çocuğunun DEO'dan yararlanma düzeylerine ilişkin olarak "çocuğunuzun DEO uygulamasından memnun musunuz? Bu uygulamadan çocuğunuzun yararlanma düzeyi hakkında neler düşünüyorsunuz" sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruya dair görüşleri Tablo 4.42'de "Memnuniyet Düzeyi" ve "Çocuğunun DEO'dan yararlanma düzeyi" alt temalarında verilmiştir.

Tablo 4. 42: Çocuğunun DEO'dan Yararlanma Düzeyi

DEO Memnuniyet Düzeyi	f
Memnunum	6
Çocuğun DEO'dan yararlanma düzeyi	f*
Yararlanıyor	6
Akademik olarak ilerlediğini düşünüyorum	4
Sosyalleştiğini düşünüyorum	1

*Birden fazla yararlanma düzeyi bildiren veliler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.42' ye göre DEO'dan yararlanma düzeyi temasına dair bulgulara bakıldığında; tüm veliler uygulamadan memnun olduğunu ve çocuklarının uygulamadan yararlandığını belirtmiştir. Velilerden dördü ayrıca çocuğunun akademik olarak ilerleme gösterdiğini, bir veli ise sosyalleştiğini ifade etmiştir.

Velilerin **Çocuğunun DEO'dan Yararlanma Düzeyi** temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

V5: Hocam iyi ki de destek eğitimi ben kabul etmişim. Ben pişman değilim. (Evet) En azından oğlumun neler nelerle mesela neleri eksik neleri nelerden yararlanabilinir nelerden yararlanamaz onu birebir kendisi keşfetti. Bana ee bana oğlumun dediği şu. Destek eğitime girmeden önce benim oğlum biraz daha içine kapanıktı. Eee rehber öğretmeninden demesine göre 1,5 yıl 2 yıldır benim rehber öğretmeni aynı. Benim E. biz E. ile ilk tanıştığımızda dedi E. selamı bile vermezdi dedi almazdı dedi. Şu anda dedi destek eğitim olsun dedi normal gittiği özel kurs olsun dedi okula okul çevresinde dedi büyük bir ilerleme var dedi.

V6: Yararlanabiliyor.

V2: Çok büyük hani u daha da çok ilerledi.

4.2.7. DEO Uygulamasında Sorunlar

Araştırmaya katılan velilerin DEO uygulamasında sorunlarla ilgili görüşlerini almak üzere "DEO uygulaması ile ilgili gözlemlediğiniz ya da size iletilen sorunlar var mı? Varsa nelerdir" sorusu yöneltilmiştir. Velilerin DEO uygulamasında sorunlarla ilgili görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4.43'te verilmiştir.

Tablo 4. 43: DEO Uygulamasında Yaşanan Sorunlar

Sorun var mı?	DEO uygulamasında sorunlar	f*
Evet	DEO'ya gitmek istemiyor	2
	Arkadaşları dışlıyor	1
	Öğretmenler sayıca yetersiz	1
	Akranlarının görmesinden rahatsız oluyor	1
	Fiziksel açıdan yetersiz	1
Hayır		3

*Birden fazla sorun bildiren veliler olduğu için toplam 6'dan fazladır.

Tablo 4.43' e göre DEO uygulamasında sorunlar temasına dair bulgulara bakıldığında; üç veli herhangi bir sorun yaşamadığını ya da kendisine sorun iletilmediğini, iki veli öğrencinin DEO'ya gitmek istemediğini, bir veli fiziksel açıdan sınıfların yetersiz olduğunu, bir veli öğrencinin akranları tarafından dışlandığını, bir veli ise öğrencinin akranları tarafından DEO'ya giderken görülmesinden rahatsız olduğunu belirtmiştir.

Velilerin **DEO uygulamasında sorunlar** temasında verdikleri cevaplardan alıntılar aşağıda verilmektedir:

V3: ... okul içinde olduğu için biraz arkadaşları dışlıyomuş. Gitmek istemiyolar, biraz zorla gönderiyorum. Ya, ifade etmek istediğim öğretmenlerin biraz daha yeterli olmaları. Biraz daha çok olmaları. Yani bi öğren, bi öğretmen akşama kadar 3-4 kişiyle ilgileniyo gündüz. 4-5 de öyle var. Yani bi öğretmen hangi birine nası yetişsin bilmiyorum. Ne kadar verimli olabilir?

V5: ... benim oğlan mesela bazen dersleri yoğun olduğu zaman destek eğitime katılmak istemiyormuş. Neden diye sorduğumda "Anne bir problem yok ama sadece yorgunum" diyor. Ders aralarında alınıyormuş. O zaman da fazla sıkı mesela ders üzerinde fazla sıklık yapmıyorlarmış. Oyuna çeviriyorlarmış. Çocuklar sıkılmasın bunalmasın diye.

V6: Bana göre yok yani bir sorun olarak şimdiye kadar hani bir sorunla karşılaşmadım ben şey olarak.

4.3. DEO Uygulamasına Yer Veren Okullara Ait Bulgular

Alanya Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü'nden alınan verilere göre Alanya'da DEO odası uygulamasına yer veren okulların toplam sayısı 95'tir. DEO uygulamasına yer veren okulların DEO uygulaması için kullandıkları ortamlara ilişkin veriler Tablo 4.44'de verilmektedir.

Tablo 4. 44: Alanya’da DEO Uygulamalarına Yer Veren Okulların DEO Fiziki Koşulları

Okulda DEO olarak kullanılan alan/alanlar	f	%
Ders olmayan boş sınıf	34	35,78
Öğretmenler odası, kütüphane	10	10,52
Bağımsız DEO	9	9,47
Öğretmenler odası	8	8,42
Öğretmenler odası, ders olmayan boş sınıf	8	8,42
Kütüphane	6	6,31
Kütüphane, ders olmayan boş sınıf	4	4,21
Müdür yardımcısı odası, kütüphane	4	4,21
Satranç sınıfı	1	1,05
Öğretmenler odası, kütüphane, teknoloji tasarım odası	1	1,05
Öğretmenler odası, idari bölümler	1	1,05
Fen laboratuvarı, kütüphane	1	1,05
Bölüm atölyeleri, öğretmenler odası, kütüphane, bilgisayar odası, konferans salonu, laboratuvarlar	1	1,05
Fen laboratuvarı, kütüphane	1	1,05
Ders olmayan boş sınıf, öğretmenler odası, rehberlik odası, bilgisayar laboratuvarı	1	1,05
Öğretmenler odası, kütüphane, laboratuvar	1	1,05
Öğretmenler odası, laboratuvar	1	1,05
Öğretmenler odası, ders olmayan boş sınıf, özel eğitim sınıfı	1	1,05
Yönetim odası, müdür yardımcısı odası, bilişim ve teknoloji odası	1	1,05
Rehberlik servisi ve kütüphane	1	1,05
Toplam	95	%100

Tablo 4.46’da Antalya’nın Alanya İlçesinde eğitim vermekte olan devlet okullarının, DEO bulunan okulların DEO kullanım alanları listelenmiştir. Buna göre Alanya’da DEO uygulamasına yer veren 87 devlet okulunda ayrı DEO bulunmamakta, 9 okulda ise ayrı DEO mevcuttur. Ayrı DEO’su bulunmayan okullara bakıldığında DEO uygulaması için, % 35,78’nin ders olmayan boş sınıfın (n =34) kullanıldığı, %10,52’nin öğretmenler odasını ve/veya kütüphaneyi (n =10), %8,42’sinin öğretmenler odasını (n =8), %8,42’sinin öğretmenler odasını ve/veya ders olmayan boş sınıfı (n = 8), %6,31’inin kütüphaneyi (n = 6), %4,21’inin kütüphane ve/veya ders olmayan boş sınıfı (n = 4), %4,21’inin müdür yardımcısı odasını ve/veya kütüphaneyi (n =4) kullandıkları görülmektedir. %1,05’inin satranç sınıfını, laboratuvarı, bilişim ve teknoloji odasını, rehberlik servisini, konferans salonunu, atölyeleri ve özel eğitim sınıfını (n =1) kullanan okullar olduğu görülmektedir.

Tablo 4.47’de ayrı DEO’su olan 9 okuldaki DEO’nun genel fiziki özellikleri verilmektedir.

Tablo 4. 45: DEO'su olan 9 okulun DEO genel fiziki özellikleri

Kademe	Resmi/ Özel	DEO'nun katı	Konumunun uygunluğu (cephesi, yeri vb.)	Isınma durumu/şekli	Asansör
Lise 1	Resmi	3.Kat	Uygun	Klima	Yok
Lise 2	Resmi	3.Kat	Uygun	Yok	Yok
Ortaokul 1*	Resmi	1.Kat	Uygun	Yok	Var/ Kullanılamaz
Ortaokul 2	Resmi	1.Kat	Uygun	Yok	Var/ Kullanılamaz
Ortaokul 3	Resmi	1.Kat	Uygun	Klima	Yok
Ortaokul 4	Resmi	2.Kat	Uygun	Yok	Var
Ortaokul 5	Resmi	2.Kat	Uygun	Klima	Var
İlkokul 1	Resmi	1.Kat	Uygun	Klima	Yok
İlkokul 2*	Resmi	1. Kat	Uygun	Yok	Var/ Kullanılamaz

*Her iki kademe aynı binada olup DEO'yu ortak kullanmaktadır.

Tablo 4.45'e bakıldığında, ayrı DEO'su bulunan okulların 2'si lise düzeyinde, 5'i ortaokul düzeyinde ve 2'si de ilkokul düzeyindedir. Okulların tümü resmi okuldur. Tamamında DEO'nun cephesi, okuldaki yeri bakımından konumunun uygun olduğu gözlenmiştir. Liselerin DEO'ları 3. katta, birinde klima bulunduğu görülmektedir. Ortaokulların 3'ünde DEO 1. katta iken 2'sinde 2. kattadır. Ortaokulların DEO'larının ikisinde klima bulunduğu, DEO' su bulunan ilkokulların ise sadece birinde klima olduğu görülmektedir. Ayrıca iki ortaokulda asansör bulunduğu, bir ilkokul ile iki ortaokulda asansör bulunduğu ancak kullanılır durumda olmadığı, diğer okullarda ise asansör bulunmadığı görülmektedir.

Çalışmada ayrı DEO olan okulların DEO'larının fiziki koşulları gözlenerek incelenmiştir. Bağımsız DEO'ların fiziki koşulları karşılama düzeyleri konusunda yapılan gözlemlerin sonucunda elde edilen veriler Tablo 4.47'de verilmiştir.

Tablo 4. 46: Alanya’da Bağımsız DEO’ların Fiziki Koşulları Karşılama Durumu

DEO Fiziki Özellikleri	f*
Oda genişliği en az 20 m ² 'dir.	7
5 metrekaresi gözlem aynası olacak şekildedir.	0
Yerler ve süpürgelikler, antibakteriyel, nanoteknolojik (su geçirmez, kir tutmaz, yanmaz) malzeme ile kaplıdır.	2
Güvenlik açısından kalorifer petekleri ve pencere denizlikleri ahşap malzeme ile korunaklı hale getirilmiştir.	0
Kalorifer boruları elas- tomerik kauçuk köpük ile korunaklı hale getirilmiştir.	1
Duvarlar kumaş kaplı strafor ile korunaklı hale getirilmiştir.	0
Aydınlatma sistemleri ayarlanabilir durumdadır.	2
Duvarlar ses yalıtımlıdır.	0
Tavan ses yalıtımlıdır.	0
Pencereleri üstten yarım açılır (vasistas pencere) durumdadır.	5
Pencerelerde stor perdeler mevcuttur.	4
Camlar temperlidir.	4
Odada havalandırma sistemi mevcuttur.	6
Su bazlı antibakteriyel boya ile boyanmış durumdadır.	7
Prizler her duvarda olacak şekilde priz kapağı ile güvenli hale getirilmiştir.	3
Kapı dışarıya açılır durumdadır.	5
Ses yalıtımlı akustik kapı mevcuttur.	0
Etkileşimli tahta mevcuttur.	2
Dizüstü bilgisayar mevcuttur.	0
Tablet PC mevcuttur.	1
İnternet alt yapısı mevcuttur.	7
Projeksiyon mevcuttur.	1
Projeksiyon perdesi mevcuttur.	1
Bölünebilir (L, U şekline gelebilecek ve bireysel kullanılabilen), yükseklik ayarlı metal ayaklı masalar mevcuttur	1
Farklı yükseklikte sandalyeler mevcuttur.	1
Ses sistemi mevcuttur	0
Vestiyer mevcuttur.	3
Bölmeli dolap mevcuttur.	5
Kapalı dolap mevcuttur.	5
Kolçaklı Sandalye mevcuttur.	1
Laminatör mevcuttur.	0
Laminatör poşeti mevcuttur.	0
Raflı açık dolaplar mevcuttur.	2
Kitaplık mevcuttur.	6
Figürlü pano mevcuttur.	0
İlk yardım seti mevcuttur.	0
Ayaklı yazı tahtası mevcuttur.	2
Masa mevcuttur.	8

Yer etkinlik minder köşesi mevcuttur.	0
Renkli çıktı alınabilecek yazıcı mevcuttur.	0
PVC makinesi mevcuttur.	0
Fotoğraf makinesi mevcuttur.	0
İşitme engelli öğrenciler için (giriş-çıkış ve teneffüs saatlerini vb. belirten) sınıf içerisinde ve okul koridorunda ışıklı uyarılar mevcuttur.	0

*İlgili koşulu sağlayan okul sayısı

Tablo 4.46' ya göre DEO olan okulların 7' sinin alanı en az 20 m² koşulu karşılamaktadır. DEO'ların 7'si boyanmış durumdadır ve okulların 7'sinde internet alt yapısı bulunmaktadır. Sadece birinde projeksiyon bulunmaktadır. Tümünde masa mevcuttur. Yalnızca birinde farklı yükseklikte sandalyeler bulunmaktadır. Yine yalnızca bir DEO'da bölünebilir (L, U şekline gelebilecek ve bireysel kullanılabilir, yükseklik ayarlı metal ayaklı masalar mevcuttur. Hiçbirinin duvarları ses yalıtımlı değildir. Bir DEO'da tablet PC bulunmaktadır. Hiçbirinde gözlem aynası, renkli çıktı alınabilecek yazıcı, PVC makinesi, ışıklı uyarılar bulunmamaktadır. DEO'ların yarısında camlar temperli, yarısında perde mevcuttur. Beşinde bölmeli dolap ve kapalı dolap vardır. Hiçbirinde işitme kaybı olan öğrenciler için (giriş-çıkış ve teneffüs saatlerini vb. belirten) sınıf içerisinde ve okul koridorunda ışıklı uyarılar bulunmamaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.4. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmanın genel amacı, DEO uygulamalarını öğretmen ve veli görüşlerine dayalı olarak değerlendirmek ve DEO uygulamasına yer veren okulların DEO'larının fiziki koşullarını incelemektir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular öğretmen görüşleri, veli görüşleri ve DEO uygulamasına yer veren okulların fiziki koşullarına yönelik ulaşılan sonuçlar sırasıyla özetlenmektedir.

4.4.1. DEO'da Görevli Öğretmenlerin DEO Uygulamalarına Yönelik Görüşleri

4.4.1.1. Öğretmenlerin DEO Uygulaması Hakkında Bilgisi

Öğretmenlerin DEO hakkında bilgisine ilişkin bulgulara bakıldığında; öğretmenlerin destek eğitim için yaptıkları tanımlarda en fazla 'öğrenciye ihtiyacı olduğu konularda verilen birebir destekten' bahsettikleri, destek eğitimin tanımında olması gereken diğer öğelerden öğretmenlerine, akranlarına, aileye, okuldaki diğer personele sunulacak destek hizmetlerden bahsetmedikleri dolayısıyla tanımlarının yeterli olmadığı izlenimi edinilmiştir. Öğretmenler, DEO uygulaması başlamadan önce yapılması gereken hazırlıklara yönelik olarak öğrencinin seviyesinin belirlenmesi, gerekli kaynak, kitap, materyallerin kontrol edilmesi; ailenin sürece hazırlanmasında bilgilendirme yapılması gerektiği; öğretmenlerle iletişim kurulması, işbirliği sağlanması gerektiği; fiziki ortamın düzenlenmesi, eğitim materyallerinin ayarlanması gerektiği yönünde görüşler bildirmişlerdir. Öğretmenlerin MEB DEO standartlarına yönelik bilgi sahibi olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

4.4.1.2. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulda Yer Verilen DEO Uygulamaları

DEO uygulaması başlamadan önce, öğretmenlerin öğrencinin seviyesini belirleme, aile hakkında bilgi alma, eğitim materyalleri hazırlama, gibikendilerinin yaptıkları hazırlıklardan bahsettikleri, okulda yapılması gereken BEP Birimi, program geliştirme, aile ve öğretmenleri bilgilendirme, fiziki ortamın hazırlanması, çocuğun ve akranların sürece hazırlanması gibi hazırlıkların yapılmadığı anlaşılmıştır. Bilen (2007), araştırmasında öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi için ayrı bir program hazırlamadığına, bazı düzenlemelerin yapıldığına fakat okul idaresi ve rehberlik servisinden yeterli destek alınmadığına dikkat çekmiştir.

Ayrıca okulun mevcut fiziki koşullarının yeterli olmayışına ve ailelerin bu konuda önceden bilgilendirilmemesinden ve ailelerin iş birliğinin yeterli olmayışından bahsetmiştir.

Öğretmenlerin görev aldıkları okullarda büyük oranda BEP birimi oluşturulduğu görülmektedir. DEO öğretmenleri BEP ekibi üyeleriyle en çok ihtiyaç olduğunda, yüz yüze ve sorunu iletmek ve çözmek üzere iletişim kurduklarını belirtmiştir. Ailelerle, okul yönetimiyle, öğrenciyle, akranlarla kurulan iletişimden, işbirliğinden hiç bahsedilmemiştir. Buradan yola çıkılarak yasal düzenlemelerin gerektirdiği BEP Biriminin oluşturulduğu ancak Birimin olması gerektiği şekilde etkili iletişim ve işbirliği içinde olmadığı söylenebilir. Toprak (2018) da BEP hazırlama sürecine ilişkin ekip üyelerinin deneyimlerini, görüşlerini ve önerilerini belirlemek için yaptığı çalışma sonucunda, ailelerin BEP hazırlama sürecinde yer alması gerektiğini, öğretmenlerin ve müdür yardımcısının aileyle BEP hazırlama sürecinde daha çok bilgi edinme ve sağlama amacıyla iletişim kurduğunu, ekip üyelerinin yasal anlamda bilgi eksikliği yaşadıklarını belirlemiştir. Sadece bilgi alma ve iletme ya da sorun çözme amaçlı değil, başarılı kaynaştırma uygulamaları için BEP Biriminin aktif şekilde çalışması ve öğrencilerin tanılanması sürecinden itibaren düzenli toplantılarla bir araya gelmesi yanı sıra öğrenciyle ilgili eğitsel kararları birlikte alması, öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirme, BEP geliştirme, ilerlemeleri izleme aşamalarında etkili şekilde çalışması gerekmektedir (Gürgür, 2019: 95). Bu araştırma ve diğer çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre BEP Birimi üyeleri bu tür bir işbirliği yaklaşımından oldukça uzak görünmektedir.

DEO'da görev yapan öğretmenler okuldaki DEO uygulamalarını çocukla birebir çalışma imkanı sağlayan, yararlı ve gerekli bir uygulama olarak görmektedir. Bu olumlu görüşlerin yanında az sayıda da olsa bazı öğretmenler tarafından öğrencinin kendini normal öğrencilerden farklı hissettiği, sosyal paylaşımı iyi olan çocuklar için uygulamanın zararlı olduğu yönünde görüşler de ifade edilmiştir. Yılmaz ve Batu' nun (2016) yapmış olduğu çalışmada Eskişehir'de eğitim vermekte olan bir ilkokuldaki öğretmenlerin BEP, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamalarına dair görüşlerini aldığı çalışmada DEO'ların yaygınlaştırılması halinde kaynaştırma uygulamalarının daha verimli olacağı düşüncesinin hakim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle her ne kadar mevcut çalışma sonuçlarından DEO'nun yaygınlaşmasına dair bir sonuç elde edilmese de, bu uygulamanın ne kadar yararlı olduğunun belirtilmiş olması, öğretmenlerin bu uygulamanın yaygınlaşmasını isteyebileceğine dair ipuçları sunabilir.

4.4.1.3. DEO Uygulamalarında Görevli Öğretmenlerin Kendi DEO Uygulamaları

Öğretmenlerin DEO’da yer verdikleri uygulamalara bakıldığında, kullandıkları yöntemler arasında, doğrudan öğretim yöntemi, düz anlatım, basamaklandırılmış yöntem ve soru cevap yöntemlerini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin büyük kısmının yetersizlik türü ve derecesine ya da ihtiyacına göre yöntemi değiştirerek ve yarısının etkinliklerde uyarlama yaparak yöntemlerde uyarlama yaptıkları görülmüştür. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin yöntemler konusunda çeşitliliğe gitmedikleri söylenebilir. Bunun kaynağı da özel gereksinimli bireyler için kullanılan etkili yöntemlere ilişkin bilgi eksikliği olabilir. Öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri nasıl uyarladıklarına ilişkin bulgulara bakıldığında; üç sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni ve iktisat öğretmeni ‘ yetersizlik türü ve derecesine göre ya da ihtiyacına göre yöntemi değiştirme’ yanıtını verirken, iki sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni ‘etkinliklerde uyarlama’, iktisat öğretmeni konu içeriğinde, ziraat mezunu öğretmen ‘etkinliği tekrar verme’, bir sınıf öğretmeni ise ‘konuyu hikayeleştirme’ yaptığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin DEO’da kullandıkları materyaller arasında en fazla akıllı tahta-online eğitim platformlarını kullandıkları yanı sıra kaynak kitaplar, gerçek nesnelere de kullanıldığı görülmüştür. Materyallerin çeşitlilikten uzak olduğu söylenebilir. Öğretmenler materyalleri çoğunlukla MEB’in ya da kendisinin temin ettiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla kendilerine yeterli materyal sağlanmıyor olmasının bu çeşitliliği azalttığı söylenebilir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, eğitim materyallerini seviyeye uygun hale getirerek, materyalleri somutlaştırarak, seviyeye uygun çalışma sayfaları hazırlayarak ve de seviyeye uygun video ve görsellerden faydalanarak materyallerde uyarlama yaptığını ifade etmiştir. Materyalleri uyarlama konusunda yeterli olduklarını söylemek mümkün olabilir. Öğretmenlerin materyalleri temin etme biçimine yönelik olarak görüşlerine bakıldığında; ziraat mezunu öğretmen ile iktisat, özel eğitim ve bir sınıf öğretmeni MEB tarafından temin ettiğini, ayrıca ziraat mezunu öğretmen ile üç sınıf öğretmeni kendisinin temin ettiğini, yine ziraat mezunu öğretmen ile iktisat öğretmeni ve bir sınıf öğretmenin idarenin temin ettiğini belirttiğini, özel eğitim öğretmeni ise sponsor bularak temin ettiğini ifade ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çalışmaya katılan DEO öğretmenlerinin büyük çoğunluğu DEO uygulamalarında “ölçme ve değerlendirme” etkinliklerine yer vermektedir. Kimi öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeyi çoğunlukla uygulama ve yazılı olarak yaptığı, kimi öğretmenlerin de etkinliklerle ölçme ve değerlendirme yaptığı görülmüştür. Bir öğretmenin öğrenciye fazla puan vererek öğrenciyi değerlendirmesi ve yine bir öğretmenin hiç değerlendirme yapmaması

oldukça dikkat çekici bulgulardır. Ölçme-değerlendirme konusunda görüş bildiren öğretmenlerin çoğunun öğretim sonunda ölçme-değerlendirme yaptıkları sonucu elde edilmiştir. Benzer sonuçlar Semiz'in (2018) çalışmasında da elde edilmiştir. Oysaki özel eğitimde değerlendirme bir bütündür. Öğrencinin BEP hazırlığı öncesinden itibaren program geliştirme süreci, ilerlemelerin izlenmesi, programın değerlendirilmesi, ders sonu kazanımların değerlendirilmesi gibi pek çok amaçla yer verilen etkinliklerdir (Kargın, 2007: 3-5).

Öğretmenlerin tümü DEO uygulamalarına katılan öğrencilerde ilerleme olduğunu belirtmiştir. Kale ve Demir' in (2017) yapmış olduğu çalışmada ilkokullarda verilen destek oda eğitiminin Türkçe ve Matematik testi başarı puanlarının artışa yol açtığı saptanmıştır. Bu açıdan DEO uygulamasının öğrenci başarısını yükseltmede etkili bir uygulama olduğu ifade edilebilir. Çalışmada öğrencilerdeki ilerlemelere ilişkin olumsuz görüşler de yer almıştır. Tunalı Erkan (2018), ortaöğretim kurumlarındaki DEO uygulamasının kültür ve meslek dersleri açısından değerlendirilmesi amacıyla yürüttüğü çalışmasında katılımcıların, DEO uygulamalarının öğrencilerin kültürel ve mesleki eğitim ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmakla beraber, öğrencilere akademik, bireysel ve sosyal yönden bir takım katkılar sağladığının da altını çizdiklerini belirtmektedir. Tunalı Erkan'ın (2018) çalışmasına benzer şekilde bu çalışmada da, DEO hakkında olumlu düşünceye sahip öğretmenlerin sosyalleşmeye katkısı olmadığı ve öğrenme güçlüğüne ilerlemenin yavaş olduğu şeklinde olumsuz görüşler de bildirmesi, mevcut uygulamaların iyileştirilmesine duyulan gereksinimi ortaya koymaktadır.

4.4.1.4. DEO Uygulamasında Yaşanan Sorunlar

Öğretmenlerin belirttiği DEO uygulamasında yaşanan öğrenciden kaynaklı sorunlar arasında devamsızlık, özgüven eksikliği ve öğrencinin isteksiz olması gibi sorunlar yer almaktadır. Öğrencinin özgüven sorununun yanı sıra, kimi zaman öğretmene karşı güven sorunlarının yaşandığı da anlaşılmaktadır. Bu tür sorunlar öğretmenlerin DEO'da verimli çalışmaları açısından bir engel olarak görülmektedir. Şahin'in (2010) yapmış olduğu araştırmada da kaynaştırma öğrencilerinin yaşadığı en önemli sorunlardan birinin başarısızlık sonrası özgüven kaybı yaşamaları olduğu tespit edilmiştir. Bu da öğretmenlerin destek eğitimdeki çalışmaları açısından bir sorun teşkil etmektedir.

Araştırmada bağımsız bir DEO'nun olmayışı, materyal ve donanım eksikliği başlıca fiziki koşullara yönelik sorunlar arasında görülmektedir. Fiziki koşullara yönelik olarak DEO sayısının az olması ve DEO olarak kullanılan kütüphanenin soğuk olmasına yönelik sorunlara da değinilmiştir. Benzer şekilde Pemik ve Levent (2019) de yapmış oldukları çalışmada da,

okul yöneticileri ve öğretmenler materyal eksikliği ve fiziksel şartların yetersizliğinden dolayı sıkıntı çektikleri yönünde görüş belirtmişlerdir. Yine Nar'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada öğretmenler fiziki ortamın iyileştirilmesi gerektiğini savunmuş, öğrencilerin potansiyellerini arttırabilmeleri ve becerilerini ortaya koyabilmeleri için gerekli donanım ve eğitim materyallerinin teknolojik gelişmelere uygun karşılandığı bir DEO beklentisi içerisinde olduklarını belirtmiştir. Tunalı Erkan'ın (2018) yapmış olduğu çalışmada da materyal, yer ve donanım anlamında yaşanan yetersizliklere vurgu yapılmıştır. Dolayısıyla, bu ve önceki araştırma bulguları, DEO uygulamalarında fiziki koşulların iyileştirilmesi gerektiğine dair verileri güçlü şekilde sunmaktadır.

Bu çalışmada öğretmenlerin özel eğitim hakkında yetersiz bilgi sahibi oldukları ve istediği başarıyı elde edememeleri öğretmenlerle ilgili sorunlar olarak karşımıza çıkmıştır. Talas ve arkadaşlarının (2016) yapmış olduğu çalışmanın sonuçları da bu bulguyu destekler niteliktedir. Araştırmacılar derslere giren öğretmenlerin kapasitesi bakımından yetersizliklerin olduğunu ve geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Tunalı Erkan (2018) da ortaöğretim kurumlarındaki DEO uygulamasını, kültür ve meslek dersleri açısından değerlendirdiği çalışmasında, DEO kapsamında ders vermekte olan öğretmenlerin eğitim eksikliğine vurgu yapmıştır. Yine Poon-McBrayer' in (2016) yapmış olduğu çalışmada DEO öğretmenlerinin özel eğitim konusunda sınırlı bir deneyime sahip oldukları, yetersiz eğitim, aşırı yük ve eğitim için yetersiz zaman olarak öne çıkan sorunlar yaşadıklarını belirlemiştir. Brawn (1975) eğitsel değerlendirme, özel gereksinimli öğrencinin ihtiyaçlarına göre bireyselleştirmeye yer verme, meslektaşlarla ilişki ve idari yetenekler konusunda kendini geliştirmeye çaba gösteren öğretmenlerin DEO uygulamasının başarılı olmasını sağlayacağını ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlerin yetersiz oldukları alanlarda desteklenmesi DEO uygulamalarında başarıyı artıracak bir unsur gibi görünmektedir.

DEO'da eğitim alan öğrenci velilerinin öğrencinin durumunu kabullenememesi, işbirliğine kapalı, ilgisiz ve çocuktan beklentisinin düşük olması gibi sorunlar da aile ile ilgili sorunlar arasında ön plana çıkmıştır. Bir öğretmenin belirttiği ailenin DEO öğretmenini özel ders öğretmeni gibi görmesi ise oldukça ilginç bir bulgudur. Bilen (2007), ailelerin bu konuda önceden bilgilendirilmediği ve ailelerin iş birliğinin yeterli olmadığı bulgularına ulaşmıştır.

4.4.1.5. Beklentiler

DEO uygulamalarında karşılaşılan sorunların çözümünde okul yönetiminden beklentisi olmadığını ifade eden öğretmenler olduğu gibi okul yönetiminden, fiziki ortamı

düzenleme, hem özel gereksinimli olan hem de diğer çocukların ailelerine eğitim verme, materyal temini, kurumlar arasında işbirliğini sağlama konularında beklentileri olduğunu belirten öğretmenler de olmuştur. Yanı sıra DEO için ayrı sınıf hazırlamasını, devamsızlığın takibini yapması, öğrenci tanı alır almaz DEO uygulamasını başlatması ve öğretmenin taleplerini yerine getirmesi okul yönetiminden beklentiler arasında ifade edilmiştir. Bilen (2007) araştırmasında da çözüm önerileri olarak fiziksel düzenlemelerin yapılması ve özel gereksinimli bireylere uygun materyal temini bulgularına ulaşmıştır.

Öğretmenlerin ailelerden beklentileri, işbirliğine, iletişime ve yönlendirilmeye açık olmaları, öğrencinin durumunu kabullenmeleri, çocuğuyla ilgilenmesi ve desteklemesi, öğrenci ile iletişim halinde olmasıdır. Bilen (2007), aile, öğretmen ve tüm okul personelinin kaynaştırma uygulamaları ilgili eğitim programlarına katılması aile-öğretmen-okul personelinin iş birliği içinde olması gerektiği bulgularına ulaşmıştır. Türkoğlu (2007), çalışmasında öğretmenlerin düzenli olarak bilgilendirilmesinin yanı sıra kaynaştırma uygulaması yapan okullar arasında da iş birliği sağlanması çözüm önerileri arasında yer almaktadır. Yigen (2008), çalışmasında da ailelere yönelik yapılacak eğitimlerin kaynaştırma uygulamalarının niteliğini artıracığı yönünde bulgulara ulaşmıştır. Öğretmenlerin diğer öğretmenler ile ilgili beklentileri konusunda en fazla sayıda görüş bildirilen beklenti özel eğitim konusunda kendisini geliştirmesidir. Öğretmenler diğer öğretmenlerden ayrıca öğretmenler arasında işbirliği olması, devam devamsızlık takibinde destek olması konularında beklentilere sahiptir. Öğretmenler MEB'den aile eğitimleri vermesini, DEO' da verilen eğitimin süresi (gün ve saat) arttırmasını, ayrı DEO sınıfı oluşturmasını, öğretmenlere işbaşında eğitim vermesini, materyal temin etmesini beklemektedir. Yanı sıra ücretli öğretmenlik yapan öğretmenleri DEO öğretmeni olarak görevlendirebileceği ve okullara özel eğitim öğretmeni kadrosu verebileceği önerileri de yer almıştır. DEO öğretmenlerinin sorunların çözümünde üniversiteler ile ilgili beklentilere dair görüşlere yer vermiştir. Üniversitelerin öğretmenlere, ailelere eğitim verebileceği belirtilmiştir. Lisans dersleri arasında özel eğitim dersinin olması, staj döneminde özel gereksinimli bireylerle çalışma imkânı sağlanması, özel eğitim bölümü öğrencilerinin okullarda staj yapması yönünde beklentiler yer almıştır. Türkoğlu (2007), çalışmasında da kaynaştırma uygulaması yapan okullarda özel eğitim danışmanı veya özel eğitim öğretmeni görevlendirilmesi önerilerinde bulunmuştur.

4.4.2. Çocuğu DEO’da Eğitim Alan Velilerin DEO Uygulamalarına Yönelik Görüşleri

4.4.2.1. Velilerin DEO Uygulamasına Yönelik Bilgilendirilme Süreci

Velilerin DEO uygulamanın başlayacağına yönelik olarak en fazla rehber öğretmenler ve sınıf öğretmeni tarafından haberdar edildikleri ve çoğunun yüz yüze görüşerek bu bilgiyi aldıkları görülmüştür. Velilerin yarısı çocukları için hazırlanan program hakkında görüşlerinin alındığını diğer yarısı ise bilgilendirilmediğini ifade etmiştir. Program hakkında görüşlerine başvurulduğunu ifade eden üç velinin ikisi rehber öğretmenle görüşerek biri de BEP toplantılarına katılarak sürece dahil olmuştur. Dolayısıyla velilerle uygulama başlamadan önce herhangi bir hazırlık süreci yürütülmediği ve BEP ekibine aktif şekilde dahil edilmedikleri ve yeterince bilgilendirilmedikleri söylenebilir. Oysaki aileler BEP oluştururken tam ve eşit üye olarak kabul edilmelidir. Ebeveynler ekibin çok önemli üyeleridir, çünkü çocuklarının güçlü yönleri ve ihtiyaçları hakkında çok fazla bilgiye sahiptirler (Deshpande, 2013: 88; MEB, 2018).

4.4.2.2. Çocuğun Destek Eğitim Aldığı Ortam

Velilerin bir kısmı DEO’ nun yerinin sınıf ortamı olduğunu yerinin büyüklüğünün uygun olduğunu ifade ederken, bazı veliler fiziksel düzenlemelerin yetersiz olduğunu, daha büyük ve ayrı bir sınıf olabileceğini belirtmişlerdir. Yazıcıoğlu ve Kargın’ın (2018) yaptığı araştırmada da velilerin destek eğitimde fiziksel koşullara dikkat ettikleri, okul seçiminde bunu göz önünde bulundurdıkları görülmüştür.

4.4.2.3. Okul-Aile İşbirliği/İletişim

Çalışmaya katılan veliler DEO hizmeti ile ilgili okul-aile işbirliğinin sağlanmasına yönelik olarak en fazla rehber öğretmenle ve DEO öğretmeni ile işbirliği içinde oldukları görülmüştür. Veliler çoğunlukla herhangi bir durum olunca ya da öğrenciyle ilgili ilerlemeler hakkında telefonla ya da yüz yüze görüştiklerini ifade etmektedir. Bilen (2007) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin kaynaştırma faaliyetlerinde ailelerin yeterince destek olmadıklarını, Gündüz (2015) ise ailelerin çocuklarının farklı olduğunu kabul etmeleri gerektiğini bu şekilde daha başarılı sonuçlar alınacağı sonucuna ulaşmışlardır.

4.4.2.4. Süreçte alınan destekler

Çalışmaya katılan velilerin süreçte en çok DEO öğretmenlerinden ve sınıf öğretmeninden ilerlemeler konusunda ve görüşme yaparak destek aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bir velinin psikolojik destek aldığını söylemiş olması dikkat çekici bir bulgudur.

4.4.2.5. Çocuğunun DEO'dan Yararlanma Düzeyi

Velilerin tümü DEO uygulamalarından memnundur ve çocuğu için yararlı olduğunu düşünmektedir. Çocuklarının akademik olarak ilerlediğini ve sosyalleştiğini belirten veliler bulunmaktadır. Ünay'ın (2012) çalışmasında da veliler çocuğunun bazı derslerde DEO'da eğitim almasını istediklerini belirtmişlerdir. Semiz (2018) de ailelerin süreçten memnun olduklarını, çocuklarının sosyalleştiğini bildirdiğine yönelik sonuç elde etmiştir. Dolayısıyla aileler süreçten memnun ve çocuklarında ilerleme olduğunu belirtmektedir. Velilerin görüşlerine dayanarak DEO uygulamasının öğrencilerinde akademik ve sosyal açıdan geliştirmelerine katkıda bulunan bir uygulama olduğu söylenebilir.

4.4.2.6. DEO Uygulamasında Yaşanan Sorunlar

Velilerin yarısı DEO uygulaması ile ilgili gözlemledikleri ya da onlara iletilen sorunlar olduğunu ifade ederken diğer yarısı herhangi bir sorun olmadığını belirtmiştir. Sorun olduğunu belirten veliler açısından çocukların isteksizliği DEO uygulaması için başlıca sorunlardan biridir. Bazı veliler çocuklarının, arkadaşları tarafından DEO'da görülmesini istemediğini belirtmiştir. Bunun nedeni olarak da çocuklarının DEO'da arkadaşları tarafından görüldüğünde kendisini kötü hissettiğini söylemiş olması olarak belirtilmiştir. Velilerin ilettikleri diğer sorunlar arasında fiziksel açıdan sınıfların yetersiz olduğu, çocuğun akranları tarafından dışlandığı yer almaktadır. Semiz'in (2018) çalışmasının bulgularıyla örtüşen bu sonuçlar, uygulamada karşılaşılan sorunların kaynaştırma eğitiminin etkili uygulanması için gerekli koşulların sağlanamadığını göstermesi bakımından önemlidir. Veliler her ne kadar süreçten memnun da olsalar bu sorunların dile getiriliyor olması da düşündürücüdür.

4.4.3. DEO Uygulamasına Yer Veren Okulların Fiziki Koşulları

Alanya'da bulunan resmi ve özel okulların yaklaşık yarısına yakınında DEO uygulamalarına yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. DEO uygulaması ilk kez 573 sayılı

KHK'da yer almış, MEB'in yayınlamış olduğu kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarına yönelik Genelgesi sonrasında DEO uygulamaları yaygınlaşmıştır (MEB, 2008). MEB'in yayınladığı DEO açılmasına yönelik Genelge'de de DEO açılmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir (MEB, 2015). Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin sayıları her geçen artmakta ve de DEO uygulamalarına gereksinim de buna paralel olarak artmaktadır. Bu bakımdan yasal olarak okulların başlatmakla yükümlü oldukları DEO uygulamalarına yeterince yer vermedikleri görülmektedir. Günümüzde Türkiye'de diğer destek eğitim hizmet türlerinin uygulanmadığı da göz önünde bulundurulduğunda DEO uygulamasının daha da yaygınlaşmasının gerektiği söylenebilir.

DEO uygulamasını okullar resmi kanallarla başlatmak durumundadır. Kaynaştırma kararı alınmış bir öğrenci için DEO açılmasının teklifini okullar yapmaktadır. DEO uygulamasını başlatan bir okulun ise DEO uygulaması için ayrı bir oda, sınıf açma zorunluluğu olmamakla birlikte 2008 Genelgesinde DEO için ayrılan mekanların fiziki şartlarının (ısı, ışık, genişlik, hijyen vb.) eğitime uygun ve kolay ulaşılabilir olmasına dikkat edilmesi gerektiği, eğitim öğretim açısından elverişsiz ortamlarda özel eğitim sınıfı ile destek eğitim odası düzenlenmesi yapılmayacağı belirtilmektedir. Araştırma verilerine bakıldığında her ne kadar ayrı DEO zorunlu olmasa da, DEO uygulamasına yer verilen 95 okulun yalnızca 9'unda ayrı DEO olduğu görülmüştür. Alanya'da DEO uygulamasına yer veren okulların DEO uygulaması için kullandıkları ortamlar arasında en fazla kullanılan ortam ders olmayan boş sınıftır. Ayrıca kütüphane, satranç sınıfı, fen laboratuvarı, bilgisayar laboratuvarı, rehberlik odası, yönetici odası, özel eğitim sınıfı ve bilişim ve teknoloji odası gibi ortamlar da kullanılmaktadır. DEO uygulaması yapan okulların bu hizmet için okulda uygun görülen herhangi bir ortamı kullanıyor olması aslında Genelgede ifade edilen maddeye ters bir durumun oluştuğunu göstermektedir. Yani okullar mevcut imkanları dahilinde aslında olumsuz koşullarda DEO hizmetini sunmaktadır. Nitekim hem önceki araştırma sonuçları hem de bu çalışmada öğretmenler ve veliler de fiziki koşulların yetersizliğinden yakınmaktadır.

Ayrı DEO'su olan 9 okuldaki DEO'nun genel fiziki özelliklerine bakıldığında konum açısından uygun olmakla birlikte ısınma durumu ve erişilebilirlik açısından yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. MEB DEO Standartları açısından ise DEO'ların büyük çoğunluğu alan itibarıyla yeterli büyüklüktedir, boyalıdır ve de internet alt yapısı bulunmaktadır. Tümünde masa, büyük çoğunluğunda dolap bulunmaktadır. Projeksiyon, akıllı tahta, Tablet PC, yazıcı, PVC makinesi, ışıklı uyarılar, yüksekliği ayarlanabilir sandalye, gözlem aynası, yükseklik ayarlı metal ayaklı masa, ses yalıtımı gibi donanımlar ise ya hiç bulunmamakta ya da çok

azından bazıları bulunmaktadır. Bir lisenin DEO'suna ait Fotoğraf 2'de de bu eksiklikler göze çarpmaktadır. Bu fotoğrafta özellikle fiziksel yetersizlikleri bulunan öğrenciler için rahatsız sayılabilecek sıra kullanılması, dikkat çeken görsellerin ve materyallerin az olması gibi fiziksel koşulların yetersizliği ile ilgili fikir vermektedir. Afat'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada İstanbul'da ilk ve ortaokullarda DEO uygulamasına yer veren okullar arasında yalnızca %8,3'ünde ayrı DEO bulunduğu görülmüştür. Açılmış olan 216 DEO'dan % 98'i (211) donanımsal ihtiyaçlarının olduğunu belirtirken % 2'si donanımsal ihtiyaçlarının olmadığını belirtmiştir. Tunalı Erkan (2018) ve Talas ve arkadaşlarının (2016) yapmış oldukları çalışmalarda da DEO'nun fiziki koşullarının daha da iyileştirilmesi gerektiği yerinde incelenerek tespit edilmiştir.

Özetle yapılan bu çalışmada bağımsız bir DEO'nun olmayışı, DEO uygulamasına yer veren okullarda materyal ve donanım eksikliği başlıca fiziki sorunlar arasında görülmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak ileri araştırmalar ve uygulamaya yönelik öneriler verilmektedir.

5.2.1. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Yapılacak ileri araştırmalarda okul yönetiminin DEO uygulamaları ve fiziki koşulları hakkında görüş, düşünce ve önerileri incelenebilir.
- DEO uygulamalarına yönelik öğrenci görüşleri incelenebilir.
- DEO'da eğitim alan öğrenci velileri ile bu okulda bulunan diğer öğrenci ve velilere aile eğitimi ve özel eğitim seminerleri verilerek eğitim öncesi ve sonrası değişimler hakkında çalışma yapılabilir.
- DEO uygulamalarının yapıldığı okullarda kaynaştırma öğrencilerine yönelik öğretmen tutum ve davranışlarındaki değişiklikler araştırılabilir.
- Okulunda DEO bulunan ve bulunmayan idarecilerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutum ve davranışları araştırılabilir.
- Ayrı DEO olan okullarda DEO uygulamalarının niteliği ile ayrı DEO olmayan okullardaki DEO uygulamalarının niteliği karşılaştırılabilir.
- Velilerin DEO tutumları araştırılabilir.
- DEO fiziki koşullarının öğrenci ve öğretmenin DEO algısı üzerindeki etkileri incelenebilir.

5.2.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- DEO’da görev alan öğretmenlere özel hizmet içi eğitimler planlanarak bu eğitimler sonrasında DEO’da görev alan öğretmenlerin yeterlilikleri araştırılabilir.
- DEO uygulamalarında standartlaştırma yönünde çalışmalar yapılabilir.
- Yapılacak bilgilendirme çalışmalarıyla DEO’dan yaralanmanın olumsuz bir durum olmadığını hem öğrenciye hem de veliye doğru bir şekilde anlatarak, isteksizliğin ve motivasyon sorunlarının giderilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda öğrenci ve velilere yönelik DEO hakkında bilgilendirme eğitimleri verilmelidir.
- Üniversiteler, özel eğitim bölümünde öğrenim gören stajyer öğrenciler veya özel eğitim öğretmenleri DEO uygulamaları sürecinde aktif yer alarak DEO’da görev alan öğretmenleri destekleyici çalışmalarda bulunmalıdır.
- DEO’nda görev alan öğretmenlerin materyal edinimi veya tasarımı sürecinde MEB, okul yönetimi, çeşitli kurum kuruluşlar yada sponsorlar ile doğrudan iletişim kurabileceği platformlar oluşturulmalıdır.
- Çocukların DEO’na motivasyonu yüksek şekilde devam etmelerini sağlayacak yaş ve gelişim düzeylerine uygun ilgi çekici materyaller (oyun köşesi, renkli görseller, çeşitli eğitim materyalleri vb) sağlanmalıdır.
- Öğretmenler DEO’nun derse hazır hale getirilmesi için eğitim materyalleri kullanmalı ve gerekli olduğunda veliler de bu konuda destekleyici olmalıdır.
- Velilere DEO süreçleri hakkında yönlendirme yapılmalı ve BEP hakkında bilgilendirilerek sürece dahil olmaları sağlanmalıdır.
- Velilerin hem öğrenci ile hem de öğretmen ile iletişimi ve işbirliğini artırıcı etkinlikler yapılmalıdır.
- Veli DEO koşullarından haberdar olmalıdır.
- MEB ve üniversitelerde görev alan uzman kişiler ile DEO sürecine dahil olan tüm bireylere yönelik ortak çalışmalar planlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylerin bütünleştirme kapsamında faydalanacağı destek hizmetler yaygınlaştırılmalı ve birey ile veliler destek hizmet hakkında bilgilendirilmelidir.
- DEO fiziki koşulları iyileştirilmeli ve geliştirilmelidir. Aynı zamanda DEO fiziki koşullarının standardizasyonu asgari düzeyde sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Afat, N. (2017). Üstün zekalı ve özel yetenekli bireylerin eğitiminde destek eğitim odalarının incelenmesi. *Researcher: Social Science Studies*, 5(9), 294-303.

Akay, E. (2015). Kaynaştırma ortamındaki işitme engelli öğrencilere destek eğitim odasında uygulanan Türkçe etkinliklerinin incelenmesi. *Journal of Education & Special Education Technology*, 1(1), 1-14. 14.09.2019 tarihinde <https://www.researchgate.net/publication/289117642>'den erişilmiştir.

Akay, E., Uzuner, Y. ve Girgin, Ü. (2014). Kaynaştırmadaki işitme engelli öğrencilerle gerçekleştirilen deo uygulamalarındaki sorunlar ve çözüm gayretleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 42-66. 13.08.2019 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/63876>'den erişilmiştir.

Altunay, E., Oral, G., Yalçınkaya, M. (2014). Eğitim kurumlarında mobbing uygulamalarına ilişkin nitel bir araştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), s.62-80. 08.08.2019'da <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/192317>'den erişilmiştir.

Altunışık, R., Çoşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. (6. Bs.). Sakarya: Sakarya Kitabevi.

Arastaman, G, Fidan İ.Ö. ve Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75. DOI: 10.23891/efdyyu.2017.61

Ataman, A. (1997). Türkiye'de özel eğitime yeni yaklaşımlar. *Millî Eğitim Dergisi*, 136, 22-23. 18.09.2019'da https://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/kargin.htm'den erişilmiştir.

Aydın, A. (2015). *Zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitim odasında verilen eğitim hizmetlerine ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9. 21.08.2019'da <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/399478>'den erişilmiştir.

Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274. 13.10.2019'da <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/497090>'dan erişilmiştir.

Batu, E.S.(2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(4), 35-45. 10.11.2019'da <https://drive.google.com/file/d/1eM-jAcywZvqfNlub4edIBnW8YZzfMYCG/view>'den erişilmiştir.

Batu, S. ve Kırcaali İftar, G.(2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Batu, S. ve Topsakal, M. (2003). Özel eğitim danışmanlığı süreci ve bir danışmanlık örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(1), 19-29.

Bedur, S., Bilgiç, N., ve Taşlıdere, E. (2015). Özel (Üstün) Yetenekli öğrencilere sunulan destek eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 159-175.

Bilen, E. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Bottge, A.B., Cohen, A.S. ve Choi, H-J.(2018). Comparisons of mathematics intervention effects in resource and inclusive classrooms. *Exceptional Children*, 84(2), 197-212.

Brawn, S.R. (1975). *The resource room: An access to excellence: A comprehensive manual for program development and implementation*. Washington: Bureau of Education for the Handicapped.

Cankaya, Ö. (2010). *İlköğretim 1. kademedeki kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya.

Cavkaytar, A. ve Diken, İ. H. (2007). *Özel eğitime giriş*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Creswell, J.W. (1998). *Qualitative inquiry and resource desing-choosing among five traditions*. California : SAGE.

Çağlar, N. (2016). *İlköğretim kurumlarındaki “destek eğitim odası (deo)” uygulamasına ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çuhadar, S. (2013). Özel eğitim süreci. Sezgin Vuran (Ed.), *Özel eğitim içinde*, (s.3-30). Ankara: Maya Akademi.

Çulha, S. (2010), *Zihinsel yetersizliği olan ilköğretim kaynaştırma öğrencilerine yabancı dil öğretiminde eşzamanlı ipucuyla sunulan bireysel destek eğitimin etkililiği*, (Yüksek Lisans Tezi) , Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Dash, N. and Rai A. (2009), Study of support services for children with special needs in the state of sikkimanuradha rai, Research Scholar,ED505191

Demir, S. ve Avcu, Y.E. (2018). Özel yetenekli öğrencilere yönelik destek eğitim odalarına ilişkin öğretmen görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 156-185. 21.10.2019’da <http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/Cilt15/soeabdyuefd07042017y.pdf>’den erişilmiştir.

Deshpande, A.A. (2013). Resource rooms in mainstream schools. *International Journal of Education and Psychological Research*, 2(2), 86-91.12.09.2019’da <http://ijep.org/panels/admin/papers/35ij16.pdf>’den erişilmiştir.

Diken, İ. (2015). *İlköğretimde kaynaştırma*. Ankara: Pegem Akademi.

Diler, N. (1998). Kaynaştırma kavramı, kaynaştırma uygulamaları ve etkili kaynaştırma için yapılması gerekenler, 8. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Edirne.

Düşünür, A. D. (2018). *İlkokullarda kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Dalı, Denizli.

Fiscus, E.D. ve Mandell, C.J. (1997). *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi*. Ankara:Özkan Matbaacılık

Gökçe, M. (2010). *Kaynaştırma eğitimine katılan ve katılmayan görme engelli ilköğretim öğrencilerinin benlik saygısının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gündüz, A. (2015). *Özel ve devlet ilkokullarındaki birinci sınıf kaynaştırma öğrencilerinin akademik başarılarına ilişkin öğretmen görüşleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Gürgür, H., Kış, A. ve Akçamete, G. (2012). Kaynaştırma öğrencilerine sunulan bireysel destek hizmetlere ilişkin öğretmeyi adaylarının görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 11(3), 689-701.

Gürgür, H. (2019) Kaynaştırma ortamlarında öğretmenler: Rol, sorumluluklar ve yeterlikler. S. Batu (Ed.),*Kaynaştırma ortamında uygulamalar içinde* (s. 91-106). Ankara: Vize Akademik.

Kale, M. ve Demir (2017). İlkokullardaki destek oda eğitiminin türkçe ve matematik derslerindeki başarı üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Türk Bilim Araştırma Vakfı*, 10 (4), 47-57. 10.10.2019'da <https://dergipark.org.tr/tr/download/issue-file/8378>'den erişilmiştir.

Kargın, T. (2004). Baş makale: kaynaştırma: Tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13. 10.10.2019'da <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/39/52/482.pdf>'den erişilmiştir.

Kargın, T. (2007). Eğitsel değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama süreci. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 1-13.

Kırcaali-İftar, G. (1998). *Özel gereksinimli bireyler için özel eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Kış, H. (2013). *Destek eğitim odalarındaki uygulamalara ilişkin rehber öğretmenler ve özel eğitim sınıf öğretmenlerinin görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

McNamara, B. E. (1989). *The resource room : A guide for special educators*. Albany, N.Y.: State University of New York Press.

Miles, M, B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). *Çocuk gelişimi ve eğitimi-özel eğitim*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). Destek eğitim odası açılması. Genelge 2015/15. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (2016). *Destek eğitim odası kılavuzu*. 20.10.2017'de <https://orgm.meb.gov.tr/mebiiysidosyalar/2016i08/03045051destekiegitimiodasiikilavuz.pdf>'den erişilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı (2017a). *Milli Eğitim İstatistikleri 2017/18* 10.10. 2019'da <https://sgb.meb.gov.tr/mebiiysidosyalar/2018i09/06123056imebiistatistikleriiorguniegitimi2017i2018.pdf>'den erişilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı (2017b). *Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları genelgesi* 08.08.2018'de <https://orgm.meb.gov.tr/www/kaynastirmabutunlestirme-yoluyla-egitim-uygulamaları-genelgesi-guncellendi/icerik/934>'den erişilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği* 14.06.2019'da <https://orgm.meb.gov.tr/mebiiysidosyalar/2018i07/09101900iozeliegitimihizmetleriinyonetmeligii07072018.pdf> den erişilmiştir.

Moody, S.W., Vaughn, S., Hughes, M.T. ve Fisher, M. (2000). Reading instruction in the Resource room: set up for failure. *Exceptional children*, 66(3), 305-316. 03.08.2019'da <https://www.researchgate.net/publication/232525632iReadingiInstructioniinitheiResourceiRo omiSetiupiforiFailure>' dan erişilmiştir.

Moore, D. F. (2008). Inclusion, itinerant teachers, and the pull-out model. *American Annals of the Deaf*, 153(3), 273-274.

Nar, B. ve Tortop, H.S. (2017). Üstün/özel yetenekli öğrencilere yönelik destek eğitim odası uygulaması: Sınıf öğretmenlerinin özyeterlilikleri ve görüşleri. *Üstün Zekalılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 4(1), 1-24. 07.07.2019 tarihinde <https://docplayer.biz.tr/53595755-Ustun-ozel-yetenekli-ogrencilere-yonelik-destek-egitim-odasi-uygulamasi-sinif-ogretmenlerinin-oz-yeterlilikleri-ve-gorusleri-1.html>' den

Öpengin, E. (2018). *İlkokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilere yönelik destek eğitim odasının yürütülmesinde karşılaşılan sorunlar ve sorunlara yönelik çözüm müdahaleleri*. (Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1997). Kanun No: 573 Resmi Gazete: 23011. 13.07.2019 tarihinde http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111011_ozel_egitim_kanun_hukmunda_kararname.pdf adresinden alınmıştır.

Özyürek, M. (1983). Zihinsel yetersiz çocuklara giyinme becerilerinin kazandırılması. *Uyanış*, 9, 29-33

Özyürek, M. (1994). Özel eğitimde normalleştirme ve doğurguları. I. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Ankara: MEB Basımevi.

Özyürek, M. (2008). Nitelikli öğretmen yetiştirmede sorunlar ve çözümler: Özel eğitim örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 189-226. 02.11.2019'da

<https://drive.google.com/file/d/11QO1fhXbKpFnjiiWiQh0OHivJOE3zVkn/view>'den erişilmiştir.

Özyürek, M. (2009). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı temelleri ve geliştirilmesi*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Paker, T. (2017). Nitel araştırma- yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları. Fatma Nevra Seggie ve Yasemin Bayburt (Ed.), *Durum Çalışması* içinde (s.119-134), Ankara: Arı Yayıncılık

Patton, M., Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA:Sage Publications.

Pemik, K. ve Levent, F. (2019). Üstün yetenekli öğrencilere destek odasında verilen eğitime ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 20(2), 313-338.

Poon-McBrayer, K.F. (2016). Resource room model for inclusive education in China: Practitioners' conceptualisation and contextualisation. *International Journal of Learning and Change*, 8(3/4), 316-331. 16.07.2016'da DOI: 10.1504/IJLC.2016.081616

Saban, A. (2007). Lisansüstü öğrencilerin nitel araştırma metodolojisine ilişkin algıları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17: 469-485. 08.09.2019'da <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/497/479>'dan erişilmiştir.

Semiz, N. (2018). *Özel gereksinimli öğrencilere yönelik destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin öğretmen ve aile görüşlerinin belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı Zihin Engelliler Eğitimi Bilim Dalı, Bolu.

South Carolina Region 5 Educational Services Center (1975). *The resource room: An access to excellence: A comprehensive manual for program development and implementation*. 22.09.2019'da <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED115030.pdf>'den erişilmiştir.

Sönmez, N., Alptekin, S. ve Bıçak, B.(2018). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde öz-yeterlik algıları ve hizmetiçi eğitim gereksinimleri: Bir karma yöntem çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (4), 2270-2297.

Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Spinelli, G. C. (2002). *Classroom assessment for students with special needs in inclusive settings*. New Jersey: Prentice Hall.

Subaşı Yurtçu, A.B. (2019). Kaynaştırma ortamlarında destek özel eğitim hizmetleri. E.S. Batu (Ed.) *Kaynaştırma Ortamında Uygulamalar İçinde* (s.169-189). Ankara: Vize Akademik.

Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar (1980-2005). *Özel eğitim dergisi*, 5(2), 15-23. 28.09.2019’da [https://www.researchgate.net/publication/277120085iTurkiye'deikaynastirmauygulamalariiyayinlararastirmalari1980-2005'den erişilmiştir.](https://www.researchgate.net/publication/277120085iTurkiye'deikaynastirmauygulamalariiyayinlararastirmalari1980-2005'den%20eri%C5%9Filmi%C5%9Ftir)

Sucuoğlu, B. ve Kargın, T.(2006). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları: yaklaşımlar, yöntemler, teknikler*. İstanbul: Morpa

Şahin, A. (2010). *Kaynaştırma yoluyla eğitim gören öğrencilerin sosyalleşme sürecinde karşılaştığı sorunların öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Erzurum.

Talas, S., Kaya, F., Yıldırım, N., Yazıcı, L., Nural, H., Çelebi, İ., Keskin, Ş., Söylemez, T. ve Nugay, E. (2016). Destek eğitim odaları ve öğretmenler üzerine betimsel bir çalışma. Tokat ili örneği. *Journal of EuropeanEducation*, 6 (3), 31-52. 01.08.2019’da <http://www.eu-journal.org/index.php/JEE/article/view/13>’ten erişilmiştir.

Topkaya, E.Z. (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 2(2), 113-118. 02.07.2016'da <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/63326>'dan erişilmiştir.

Toprak, Ö. F. (2018). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama sürecine ilişkin ekip üyelerinin deneyimleri: Bir ortaokul örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Tozak, E., Karasu, H.P. ve Girgin, Ü. (2018). Kaynaştırma ortamındaki işitme kayıplı bir öğrencinin ilk okuma becerilerine yönelik destek eğitim sürecinin incelenmesi. *Eğitimde nitel araştırmalar dergisi*, 6(2): 161-186. DOI:10.14689/issn.2148 - 2624.1.6c2s8m

Tunalı Erkan, D. (2018). Ortaöğretim kurumlarındaki DEO uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası liderlik eğitimi dergisi*, 2(2), 17-30. 05.10.2019'da <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/476273>'ten erişilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17844.pdf>'den erişilmiştir.

Türkoğlu, Y. K. (2007). *İlköğretim okulu öğretmenleri ile gerçekleştirilen bilgilendirme çalışmalarının öncesi ve sonrasında öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Tzivinikou, S. ve Papoutsaki, K. (2016). Studying teaching methods, strategies and best practices for young children with special educational needs. *Early child development and care*, 186 (6), 971-980. DOI: 10.1080/03004430.2015.1071101?journalCode=gecd20

Ulutaşdemir, N. (2007). Engelli çocukların eğitimi. *Fırat sağlık hizmetleri dergisi*, 2 (5),119-130. 17.10.2019'da <https://docplayer.biz.tr/5561736-Engelli-cocuklarin-egitimi.html>'den erişilmiştir.

Ünal, H. (2008). *Birlikte eğitim ortamındaki zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilere destek eğitim odasında verilen destek eğitimin etkililiği*. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Bilim Dalı, Ankara.

Ünay, E. (2012). *Bireysel destek eğitiminin kaynaştırma öğrencilerinin matematik başarıları ve özyeterlilik alguları üzerindeki etkililiği*. (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları Ve Öğretim Doktora Programı, İzmir.

Wood, W. (1998) *Adapting instruction to accomodate students in inclusive settings*. New Jersey: Prentice Hall.

Yazıcıoğlu, T. (2018). Kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreci ve Türkiye’de uygulanan kaynaştırma modelleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 8(1), 92-110.08.09.2019’da <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/497722>’den erişilmiştir.

Yazıcıoğlu, T. ve Kargın, T. (2018). Serebral palsili öğrenciler için düzenlenmiş bir okulda gerçekleştirilen kaynaştırma modeline ilişkin paydaş görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(4), 643-678. 15.11.2019’da <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/586492>’den erişilmiştir.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, G.K.(2014). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Yılmaz, E. ve Batu, S. (2016). Farklı branştan ilkököl öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(3), 247-268. DOI: 10.21565/ozelegitimdergisi.266140

Yigen, S. (2008) *Çocuğu ilköğretim kademesinde kaynaştırma uygulamalarına devam eden anne-babaların kaynaştırmaya ilişkin görüş ve beklentileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Yin, R. K. (2003). *Case study research design and methods* (3. Baskı). London: Sage Publications.

Zihinsel Özürlü Çocukların Eğitim Uygulamaları Yönetmeliği. 22.06.1992-21262 Sayılı Resmi Gazete.

EKLER

EK-1. ARAŞTIRMACI BEYANI

Sayın katılımcı,

Bildiğiniz üzere Türkiye’de, kaynaştırma eğitiminden faydalanan özel gereksinimli öğrencilerin eğitimde fırsat eşitliğini yakalayabilmeleri adına, yasal düzenlemeler çerçevesinde, destek eğitim odası (DEO) uygulamasına yer verilmektedir. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı’nda yüksek lisans tezim için danışmanım Dr.Öğr.Üyesi Nesrin SÖNMEZ ile planladığımız bu çalışmada, DEO uygulamalarını, öğretmenler ve uygulamadan faydalanan öğrencilerin velilerinin görüşlerine dayalı olarak değerlendirmeyi amaçlıyoruz. Görüşlerinizin bundan sonraki uygulamalara ışık tutması bakımından çok önemli olduğunu belirtmek isteriz. Görüşmenin yaklaşık 30 dk. süreceği beklenmektedir. Şimdiden tüm katkılarınız için teşekkür ediyoruz.

Bu çalışmada

*gerçek kimliğinizin sadece araştırmacılardaki bilgi formlarında yer alacağını, bunun dışındaki tüm ortamlarda, yayınlarda, belgelerde gizli kalacağını;

*görüşme sırasında dilerseniz size tercih ettiğiniz takma isim ile hitap edileceğini ve tüm yazılı kayıtlarda bu kod ismin kullanılacağını;

* verdiğiniz yanıtların doğru, yanlış gibi yargılara kapılmadan olduğu gibi değerlendirileceğini;*vereceğiniz yanıtları,güvenirlilik verisi için gözlemci uzmanlar dışında

başka hiç kimsenin okumayacağını;

* vereceğiniz yanıtlardan elde edilen araştırma verilerinin yalnızca bilimsel ortamlarda paylaşılacağını, bunun dışında başka kişi, kurum ya da kuruluşlarla **kesinlikle** paylaşılmayacağını;

*verdiğiniz yanıtları yazıya döktükten sonra kontrol etmeniz ve dilerseniz değiştirmeniz için size e-posta ile gönderileceğini ya da basılı halde verileceğini;

*çalışmaya katılmış olmanın sizin için bir olumsuzluk yaşatmasının beklenmediğini, kabul ve beyan ederim.

Tarih:

İmza:

Başak Ekin Kotil

İletişim Bilgileri:

Adres: KadipaşaMh. BostancıpınarıCd. No:41 Rehberlik Araştırma Merkezi Alanya/Antalya

e-posta:munzurum18@hotmail.com

Tel: 0530 159 28 03

EK-2. KATILIMCI ONAY BELGESİ

Araştırmacı beyanını okudum. Araştırmacı tarafından çalışma amacı ve konusunda bilgilendirildim. Araştırmadaki gizlilik ilkeleri tarafıma açıklandı. Çalışmadan istediğim anda çekilme hakkımın olduğu ifade edildi. Ses kayıt cihazıyla ses kaydı yapılmasını onaylıyorum/onaylamıyorum.

Çalışmaya katılmaya gönüllüyüm. Belirlenen yer, gün ve saatte orada olacağımı, görüşlerimi tüm samimiyetimle ifade edeceğimi, daha sonra tarafıma gönderilecek yazılı görüşlerimi okuyacağımı, araştırmacıya geribildirim vereceğimi onaylarım.

Tarih:

Katılımcı Adı-Soyadı:

EK-3. ETİK KURULU ONAYI

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KARAR

Toplantı Tarihi : 22/03/2019

Karar Sayısı : 56

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü **Dr. Öğr. Üyesi Nesrin SÖNMEZ**'in danışmanlığını, **Başak EKİN KOTİL**'in araştırmacılığını üstlendiği, "Resmî ve Özel Okullarda Yürütülmekte Olan Destek Eğitim Odası Uygulamalarının Niteliğinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışması kapsamında kullanılacak olan mülakat çalışmasının uygunluğunun görüşülmesi istemi.

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü **Dr. Öğr. Üyesi Nesrin SÖNMEZ**'in danışmanlığını, **Başak EKİN KOTİL**'in araştırmacılığını üstlendiği, "Resmî ve Özel Okullarda Yürütülmekte Olan Destek Eğitim Odası Uygulamalarının Niteliğinin İncelenmesi" konulu mülakat çalışmasının, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucaya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan
**Prof. Dr.
Osman ERAVŞAR**
(imza)

Üye
**Prof. Dr.
Ahmet BAYANER**
(imza)

Üye
**Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA**
(imza)

Üye
**Prof. Dr.
Mustafa ŞEKER**
(imza)

Üye
**Prof. Dr.
Bahattin ÖZDEMİR**
(imza)

Üye
**Prof. Dr.
Adnan DÖNMEZ**
(imza)

Üye
**Prof. Dr.
Abdullah KARAÇAĞ**
(imza)

22.03.2019
A.A.D.N.
BİLGİ

EK-4. ÖĞRETMEN BİLGİ FORMU

Görüşme yeri:

Görüşmeci:

Görüşme tarihi ve saati:

ÖĞRETMEN BİLGİ FORMU

Ad-Soyad:

Cinsiyet : K E

Yaş:

Mezun olduğu üniversite/bölüm:

Branş:

Kıdemi:

DEO'daki toplam görev süresi:

Destek eğitim için aldığı hizmet içi eğitimler:

Konusu:

Süresi:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Okulda destek eğitimin verildiği ortam:

Öğretmenin destek eğitimde haftalık ders saati toplamı:

Destek eğitim verirken şu ana kadar çalıştığı engel grupları:

Okulda destek eğitim alan öğrenciler için BEP hazırlanıyor mu?

Evet

Hayır

Bilmiyorum

EK-5. DEO UYGULAMALARI ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

- 1- Destek eğitimi tanımlamanız gerekse nasıl tanımladınız?
- 2- DEO uygulamasına başlamadan önce hazırlık sürecinde neler yapılmalıdır?
  - a. SONDA 1: Öğrenci ile ilgili neler yapılmalıdır?
  - b. SONDA 2: Aile ile ilgili neler yapılmalıdır?
  - c. SONDA 3: Öğretmenle ilgili neler yapılmalıdır?
  - d. SONDA 4: Fiziki ortamla ilgili neler yapılmalıdır?
- 3- MEB'in 2016 yılında yayınladığı DEO standartlarına ilişkin fiziki koşullar ve donanım listesinden haberdar mısınız? Bilginiz var ise okulunuzdaki DEO olarak kullandığınız ortam bu özellikleri ne ölçüde taşıyor?
- 4- Okulunuzda DEO hazırlıkları için neler yapılıyor?
- 5- DEO uygulaması hakkında neler düşünüyorsunuz?
  - a. SONDA 1. Yararlı buluyor musunuz? Ne açıdan? Açıklar mısınız?
  - b. SONDA 2. Sizce DEO gerekli mi?
- 6- DEO'da kullandığınız yöntem ve teknikleri öğrencilerin ihtiyaçlarına göre çeşitlendiriyor musunuz? Nasıl açıklar mısınız?
- 7- DEO'da kullandığınız materyaller hakkında bilgi verir misiniz?
  - a. SONDA 1: Materyalleri nasıl temin ediyorsunuz?
  - b. SONDA 2: Materyalleri öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uyarlıyor musunuz? Nasıl?
- 8- DEO'da eğitim verdiğiniz öğrencileriniz için ölçme ve değerlendirme yapıyor musunuz? Nasıl açıklar mısınız?
  - a. SONDA 1: Hangi ölçme-değerlendirme tekniklerini kullanıyorsunuz?
  - b. SONDA 2: Ölçme işleminizin sonuçlarından nasıl yararlanıyorsunuz?
- 9- DEO'da şu an eğitim verdiğiniz öğrencilerin ilerlemeleri hakkında neler düşünüyorsunuz?
- 10- Okulda BEP birimi oluşturuldu mu? Eğer oluşturulduysa birim üyeleriyle iletişimi nasıl kuruyorsunuz açıklar mısınız?
- 11- DEO uygulamalarında sorunlarla karşılaşılıyor musunuz? Nelerdir açıklar mısınız?
- 12- DEO uygulamalarında karşılaştığınız sorunların çözümü için sizce kimler neler yapabilir?
- 13- -Okul yönetimi
- 14- -Aile
- 15- -Diğer öğretmenler

16--MEB

17--Üniversiteler neler yapabilir?

13- Bunların dışında eklemek istediğiniz şeyler var mı?

EK-6. VELİ VE ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

Görüşme yeri:

Görüşmecisi:

Görüşme tarihi ve saati:

VELİ BİLGİLERİ

Görüşülen Kişi: Anne Baba

Yaşı:

Eğitim durumu:

Mesleği:

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Cinsiyeti: Kız Erkek

Yetersizlik Türü:

Yaşı:

Sınıfı:

DEO hizmetini okul içinde nerede alıyor:

Kendi Sınıfı Kütüphane Öğretmenler Odası Rehberlik Odası

Bağımsız (Ayrı) DEO Odası

Diğer.....

DEO'dan yararlanma süresi:

Destek eğitim aldığı dersler:.....

DEO'da alınan haftalık toplam ders saati:

EK-7. DEO UYGULAMALARI VELİ GÖRÜŞME FORMU

1- Çocuğunuzun DEO'dan yararlanmaya başlaması ile ilgili nasıl bir yol izlendi? Nasıl bilgilendirildiniz? Açıklar mısınız?

2- Çocuğunuz için bir program hazırlandı mı? Hazırlandıysa program hazırlanırken görüşlerinize başvuruldu mu? Sürece nasıl dahil oldunuz?

3- Çocuğunuzun destek eğitim aldığı ortamı gördünüz mü? Evetse, ortamla ilgili neler söyleyebilirsiniz?

SONDA 1: Okul içindeki yeri ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

SONDA 2: Büyüklüğü ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

4- Çocuğunuzdaki gelişmelerle ilgili bilgi alma, bilgi verme, başarı ya da başarısızlıklarla ilgili okulla ortak çalışabiliyor musunuz? DEO hizmeti ile ilgili okul ve aile işbirliği nasıl sağlanıyor?

5- Bu süreçte kimlerden nasıl destek alıyorsunuz?

6- Çocuğunuzun DEO uygulamasından memnun musunuz? Bu uygulamadan çocuğunuzun yararlanma düzeyi hakkında neler düşünüyorsunuz?

7- Destek eğitim uygulaması ile ilgili gözlemediğiniz ya da size iletilen sorunlar var mı? Varsa nelerdir?

8- Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

EK-8. DEO Standartları Kontrol Listesi

Okulun Adı:

Gözlem Tarihi/Saati:

DEO'nun Yeri:

No	DEO Standartları	Evet	Hayır	Açıklama
1.	Oda genişliği en az 20 m ² dir.			
2.	5m ² si gözlem aynası olacak şekildedir.			
	Yerler ve süpürgelikler, antibakteriyel, nanoteknolojik (su geçirmez, kir tutmaz, yanmaz) malzeme ile kaplıdır.			
3.	Güvenlik açısından kalorifer petekleri ve pencere denizlikleri ahşap malzeme ile korunaklı hale getirilmiştir.			
4.	Kalorifer boruları elas- tomerik kauçuk köpük ile korunaklı hale getirilmiştir.			
5.	Duvarlar kumaş kaplı strafor ile korunaklı hale getirilmiştir.			
6.	Aydınlatma sistemleri ayarlanabilir durumdadır.			
7.	Duvarlar ses yalıtımlıdır.			
8.	Tavan ses yalıtımlıdır.			
9.	Pencereleri üstten yarım açılır (vasistas pencere) durumdadır.			
10.	Pencerelerde stor perdeler mevcuttur.			
11.	Camlar temperlidir.			
12.	Odada havalandırma sistemi mevcuttur.			
13.	Su bazlı antibakteriyel boya ile boyanmış durumdadır			
14.	Prizler her duvarda olacak şekilde priz kapağı ile güvenli hale getirilmiştir.			
15.	kapı dışarıya açılır durumdadır.			
16.	Ses yalıtımlı akustik kapı mevcuttur.			
17.	Etkileşimli tahta mevcuttur.			
18.	Dizüstü bilgisayar mevcuttur.			
19.	Tablet PC mevcuttur.			
20.	İnternet alt yapısı mevcuttur.			
21.	Projeksiyon mevcuttur.			
22.	Projeksiyon perdesi mevcuttur.			

23.	Bölünebilir (L, U şekline gelebilecek ve bireysel kullanılabilecek), yükseklik ayarlı metal ayaklı masalar mevcuttur.			
24.	Farklı yükseklikte sandalyeler mevcuttur.			
25.	Ses sistemi mevcuttur.			
26.	Vestiyer mevcuttur.			
27.	Bölmeli dolap mevcuttur.			
28.	Kapalı dolap mevcuttur.			
29.	Kolçaklı Sandalye mevcuttur.			
30.	Laminatör mevcuttur.			
31.	Laminatör poşeti mevcuttur.			
32.	Rafli açık dolaplar mevcuttur.			
33.	Kitaplık mevcuttur.			
34.	Figürlü pano mevcuttur.			
35.	İlk yardım seti mevcuttur.			
36.	Ayaklı yazı tahtası mevcuttur.			
37.	Masa mevcuttur.			
38.	Yer etkinlik minder köşesi mevcuttur.			
39.	Renkli çıktı alınabilecek yazıcı mevcuttur.			
40.	PVC makinesi mevcuttur.			
41.	Fotoğraf makinesi mevcuttur.			
42.	İşitme engelli öğrenciler için (giriş-çıkış ve teneffüs saatlerini vb. belirten) sınıf içerisinde ve okul koridorunda ışıklı uyarılar mevcuttur.			

EK-9. MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ARAŞTIRMA İZNI BELGESİ

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890-605.01-E.9366631
Konu: Anket Uygulaması

13.05.2019

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi :15/04/2019 tarih 11178 sayılı yazınız.

Üniversitesiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Başak EKİN KOTİL'in "**Resmi ve Özel Okullarda Uygulanmakta Olan Destek Eğitim Odası Uygulamalarının Niteliği**" adlı araştırmasını. İlimiz Alanya İlçesinde bulunan tüm Resmi ve Özel Okullarda görev yapan Öğretmen ve Velilere uygulama isteği ile ilgili 15/04/2019 tarih 11178 sayılı yazınız, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 22/04/2019 tarihinde incelenerek "**Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi**" gereğince uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzün 24/04/2019 tarih ve 8212004 sayılı onayı ve uygulanacak veri toplama araçları onaylanarak ekte gönderilmiştir.

Araştırmanın bitiminde, sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında (başvuru sahibinin ekte örneği bulunan dilekçe ile) Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi hususunda;

Gereğini arz ederim.

Mehmet KARAKAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER:

- 1-Onay ve ekleri (4 sayfa)
- 2-Dilekçe Örneği(1 sayfa)

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Söğüksu Mah. Hamidiye Cad. MURKEZ/ANTALYA
E-posta: projeler@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mehmet KARAKAŞ M. Ed.
Tel: (0 242) 238 60 00
Faks: (0 242) 238 61 11

Bu evrak güvahi elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a61b-3f05-395d-85b4-e1f3 kodu ile teyit edilebilir.

EK-10. VELİ GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI

Yer : Alanya Rehberlik Ve Araştırma Merkezi
Görüşme No : 1

Saat : 10:40
Görüşülen Kişi : V1

Tarih : 19 Mart 2019

Görüşmeci : Başak EKİN KOTİL

Görüşme Kodlama Anahtarı

- 1- Çocuğunuzun destek eğitim odasından yararlanmaya başlaması ile ilgili nasıl bir yol izlendi? Nasıl bilgilendirildiniz? Açıklar mısınız?

Kimden	Nasıl
Okuldan bilgi edindim	Telefon ile
Sınıf öğretmeninden bilgi edindim	Yüz yüze
Rehber öğretmenden bilgi edindim	Yüz yüze

- 2- Çocuğunuz için bir program hazırlandı mı?
( ) Evet ( ) Hayır ( ) Bilgim yok

Evet ise; program hazırlanırken görüşlerinize başvuruldu mu?

- ( )Görüşlerim alındı ( )Görüşlerim alınmadı

Görüşleriniz alındıysa sürece nasıl dahil oldunuz?

- ( ) BEP toplantılarına katıldım
( ) Sınıf öğretmeniyle görüştüm
( ) Rehber öğretmen ile görüştüm

- 3- Çocuğunuzun destek eğitim aldığı ortamı gördünüz mü?
( ) Evet ( ) Hayır

Evet ise; Okul içindeki yeri ve büyüklüğü ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Yeri	Açıklamalar	Büyüklüğü
Sınıf Ortamı	Ayrı Bir Ortam Olabilirdi	Uygun
Sınıf Ortamı	Uygun	Daha Büyük Olabilir
Sınıf Ortamı	Alt Katta	Uygun

- 4- Çocuğunuzdaki gelişmelerle ilgili bilgi alma, bilgi verme, başarı ya da başarısızlıklarla ilgili okulla ortak çalışabiliyor musunuz? Destek eğitim odası hizmeti ile ilgili okul ve aile işbirliği nasıl sağlanıyor?

EK-11. ÖĞRETMEN GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI

Destek eğitimi tanımlamanız gerekse nasıl tanımladınız?

- Eksik oldukları konularda verilen eğitim
- Sosyal ve akademik olarak destekleyici eğitim
- Birebir eğitim hizmeti

Destek eğitim odası uygulamasına başlamadan önce hazırlık sürecinde neler yapılmalıdır?

Öğrenciyle ilgili

- Gözlem yapılmalı
- öğrencinin seviyesi belirlenmeli
- öğrenciyle iletişim kurulmalı

Aileyle ilgili

- aile ile iletişim kurulmalı
- aile bilgilendirilmeli

Fiziki ortamlarla ilgili

- ayrı bir sınıf ortamı olmalı
- Fiziksel düzenleme yapılmalı
- eğitim materyalleri ayarlanmalı

Öğretmenlerle ilgili

- öğretmenler gönüllü olmalı
- öğretmenlerle iletişim kurulmalı
- öğretmenlerle işbirliği sağlanmalı

Okulunuzda bunlardan hangisi/hangileri gerçekleştiriliyor?

Öğrenciyle ilgili

- Gözlem yapılır
- öğrencinin seviyesi belirlenir
- öğrenciyle iletişim kurulur

Aileyle ilgili

- aile ile iletişim kurulur

Fiziki ortamlarla ilgili

- eğitim materyalleri hazırlanır

Öğretmenlerle ilgili

- öğretmenlerle iletişim kurulur

Destek eğitim odası uygulaması hakkında neler düşünüyorsunuz?

Olumlu görüşler

- Yaralı
- gerekli
- özgüveni artırıyor
- sosyalleşmeyi artırıyor
- daha erken başlanabilir
- saatleri arttırılabilir
- her okulda olmalı

Olumsuz görüşler

- Öğrenci Kendini Normal Öğrencilerden Farklı Hissediyor
- Sosyal Paylaşımı İyi Olan Çocuklar İçin Zararlı

Destek eğitim odasında kullandığımız yöntem ve teknikleri öğrencilerin ihtiyaçlarına göre çeşitlendiriyor musunuz?

- Evet

Destek eğitim odasında kullandığımız yöntem ve teknikleri öğrencilerin ihtiyaçlarına göre nasıl çeşitlendiriyorsunuz?

Kullanılan yöntemler

- doğrudan öğretim yöntemi
- düz anlatım

- ( ) basamaklandırılmış yöntem
- Yöntemlerde yapılan çeşitlendirmeler
- ( ) konu içeriğinde uyarlama
- ( ) yetersizlik türü ve derecesine göre uyarlama (görsel, işitsel, bedensel)
- ( ) etkinliklerde uyarlama
- ( ) görseller
- ( ) zeka oyunları
- Destek eğitim odasında kullandığımız materyaller hakkında bilgi verir misiniz?
- Materyalleri nasıl temin ediyorsunuz?
- ( ) bakanlık temin etti
- ( ) idare temin etti
- ( ) kendim temin ettim
- ( ) sponsor bulundu
- Materyalleri uyarlıyor musunuz?
- ( ) Evet
- Seviyeye uygun bilgisayar/internet çıktısı
- Eğitim materyallerinin seviyeye uygun hale getirilmesi
- Seviyeye uygun video ve görseller
- ( ) uyarlama ihtiyacı yok
- Destek eğitim odasında eğitim verdiğiniz öğrencileriniz için ölçme ve değerlendirme yapıyor musunuz?
- ( ) evet
- ( ) hayır
- Nasıl açıklar mısınız?
- ( ) etkinlikler/çalışma sayfaları
- ( ) yazılı
- ( ) sözlü
- ( ) uygulamalı
- Ölçme işleminin sonuçlarından nasıl faydalanıyorsunuz?
- ( ) başlangıç seviyesini belirleme
- ( ) ilerlemeleri belirleme
- Destek eğitim odasında şu an eğitim verdiğiniz öğrencilerin ilerlemeleri hakkında neler düşünüyorsunuz?
- ( ) akademik olarak ilerleme var
- Okulda BEP birimi oluşturuldu mu?
- ( ) Evet
- ( ) Hayır
- BEP birimi üyeleri ile iletişimi nasıl sağlıyorsunuz?
- ( ) BEP toplantılarında görüşme yapılıyor
- ( ) Rehber öğretmen aracılığıyla görüşme yapılıyor
- ( ) Sınıf öğretmeni ile görüşme yapılıyor
- ( ) diğer öğretmenler ile görüşme yapılıyor
- ( ) Aile ile görüşme yapılıyor
- ( ) ihtiyaç duyulduğunda müdür ile görüşme yapılıyor
- ( ) ihtiyaç duyulduğunda Rehber öğretmen ile görüşme yapılıyor
- Destek eğitim odası uygulamalarında sorunlarla karşılaşılıyor musunuz?
- ( ) Evet
- Destek eğitim odası uygulamalarında karşılaştığınız sorunları açıklar mısınız?
- Öğrenci ile ilgili sorunlar
- ( ) Öğrencinin deo girmek istememesi
- Fiziki koşullar ile ilgili sorunlar
- ( ) bağımsız deo olmaması
- ( ) materyal eksikliği
- ( ) donanım eksikliği

Öğretmen ile ilgili sorunlar

- özel eğitim hakkında yetersiz bilgi sahibi olması

Aile ile ilgili sorunlar

- öğrenci ile iletişim sınırlılığı
 öğretmen ile işbirliği yapmaması
 ailenin ilgisiz/iletişimsiz olması
 öğrencinin mevcut durumunu kabullenmemesi

Destek eğitim odası uygulamalarında karşılaştığınız sorunların çözümü için sizce neler yapılabilir?

Okul yönetimi neler yapabilir?

- öğretmenin taleplerini karşılamalı
 devam devamsızlık takibi/yaptırımı olmalı
 Fiziki ortamı düzenlenebilir
 Materyal temin edilebilir
 aile eğitimleri verilebilir

Aile neler yapabilir?

- öğretmenle işbirliğine yatkın olmalı
 öğretmen ile iletişim halinde olmalı
 öğrenci ile iletişim halinde olmalı
 yönlendirilmeye açık olmalı
 öğrencinin mevcut durumunu kabullenmeli

Diğer öğretmenler neler yapabilir?

- aile ile iletişim halinde olabilir
 öğrenci ile iletişim kurabilir
 öğretmenler arasında işbirliği sağlanabilir
 öğretmenler arasında iletişim sağlanabilir
 devam devamsızlık takibi yapılabilir
 öğretmenler özel eğitim konusunda kendini geliştirebilir

MEB neler yapabilir?

- Fiziki ortamı düzenlenebilir
 Materyal temin edilebilir
 özel eğitim öğretmeni desteği sağlanabilir
 aile eğitimleri verilebilir
 deo nda verilen eğitimin süresi (gün ve saat) arttırılabilir
 deo nda daha fazla özel eğitim ve sınıf öğretmeni görevlendirilebilir?

Üniversiteler neler yapabilir?

- uzman kişilerce öğretmenlere eğitim verilebilir
 uzman kişilerce aile eğitimleri verilebilir
 lisans dersleri arasında özel eğitim dersi olabilir
 staj döneminde özel gereksinimli bireylerle çalışma imkânı sağlanabilir
 özel eğitim okuyan öğrenciler okullarda staj uygulaması yapılabilir

Bunların dışında eklemek istediğiniz bir şey var mı?

- uzman kişilerce öğretmenlere eğitim verilebilir
 deo nda verilen eğitimlere daha erken başlanılabilir
 bakanlıkça aile eğitimleri verilebilir

EK-12. GÖRÜŞME DÖKÜM FORMU

GÖRÜŞME DÖKÜM FORMU

Yer : Alanya Rehberlik ve Araştırma Merkezi	Görüşme No : 1
Tarih : 25 Şubat 2019	Görüşmeci : Başak EKİN KOTİL
Saat : 11:50	Görüşülen Kişi : Ö1

Betimsel İndeks	Satır	Betimsel Veri	Görüşmeci Yorumu
	1	ARAŞTIRMACI: Feray hanım merhaba çalışmaya katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ediyorum	
	2	öncelikle size destek eğitim odası uygulamaları ile ilgili bazı sorular soracağım	
	3	ÖĞRETMEN: Evet	
	4	ARAŞTIRMACI: Hazırsanız başlayalım mı	
	5	ÖĞRETMEN: Tabi	
	6	ARAŞTIRMACI: Destek eğitimi tanım tanımlamanız gerekse nasıl tanımlardınız	
	7	ÖĞRETMEN: Destek eğitim zaten İMİ adı üstüne çocuğun eksik olan yanlarını derste yetersiz İMİ olan	
	8	kısımlarını İMİ destek eğitim odasında İMİ o gün mümkün olduğunca tamamlamaya çalışıyoruz İMİ	
	9	(sessizlik oldu)	
	10	ARAŞTIRMACI: Destek eğitim odası uygulamaya başlamadan önce hazırlık sürecinde neler	
	11	yapılmalıdır Okulunuzda bunlardan hangisi hangileri gerçekleştiriliyor	
	12	ÖĞRETMEN: İMİ okulumuza şimdi destek eğitim odasına İMİ başlamadan önce zaten ben kendi sınıfım	
	13	da vermeyi idareye bil söylemişim	
	14	ARAŞTIRMACI: Hıhı	
	15	ÖĞRETMEN: İMİ başlamadan önce çocuğun uygun sırasını düzenliyorum mesela İMİ benim destek	
	16	eğitimi verdiğim öğrenci belden aşağı İMİ tutmayan bir öğrenci yürümede yürüyemiyor zaten İMİ çocuk	
	17	için önce İMİ sırayı boyunu ayarlamak için altına bir minder koyuyordum daha sonra çocuğu	
	18	oturturuyoruz İMİ hanı oturma şeklini ve düzenini aldırılmış oluyordum İMİ daha sonra öğretmenimle İMİ	
	19	zaten iş birliği halindeyiz	
	20	ARAŞTIRMACI: Evet	
	21	ÖĞRETMEN: O çünkü verdiği ödevleri de bir İMİ kontrol ediyordum	
	22	ARAŞTIRMACI: Evet	
	23	ÖĞRETMEN: kontrol ederek İMİ şey ediyorum İMİ ödevlerimi bizzat yazma konusunda birinci sınıf	

SAYFA YORUMU :

ÖZGEÇMİŞ

Başak EKİN KOTİL

İlköğretim Ana bilim Dalı Okul Öncesi Eğitim Programı

Eğitim

Lisans Anadolu Üniversitesi Zihin Engelliler Öğretmenliği
Lise Tarsus Mustafa Kemal Anadolu Lisesi

İş Deneyimi

2012 Özel Eğitim Öğretmen, Alanya Rehberlik Araştırma Merkezi

İNTİHAL RAPORU

Başak Ekin Tez

ORJİNALLIK RAPORU

% 12	% 12	% 3	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.ogretmensitemiz.com İnternet Kaynağı	%2
2	orgm.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
3	dergipark.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
4	acikerisim.deu.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
5	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
6	acikerisim.pau.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
7	www.journals.istanbul.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
8	www.bilsemc2.com İnternet Kaynağı	<%1
9	egitimbilim.akdeniz.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1: Bir lisede bulunan bağımsız DEO

Fotoğraf 2: Bir lisede bulunan bağımsız DEO

Fotoğraf 3: Bir Ortaokulda bulunan bağımsız DEO'da masa ve sandalye

Fotoğraf 4: Bir Ortaokulda bulunan bağımsız DEO

Fotoğraf 5: Bir İlkokulda bulunan bağımsız DEO

Fotoğraf 6: Bir lisenin bağımsız DEO'sundaki kitaplık

Fotoğraf 9: Bir ortaokulda bağımsız DEO

Fotoğraf 10: Bir ortaokulda bağımsız DEO

Fotoğraf 11: Bir ortaokulda bağımsız DEO

Fotoğraf 12: Bir ortaokulda bağımsız DEO

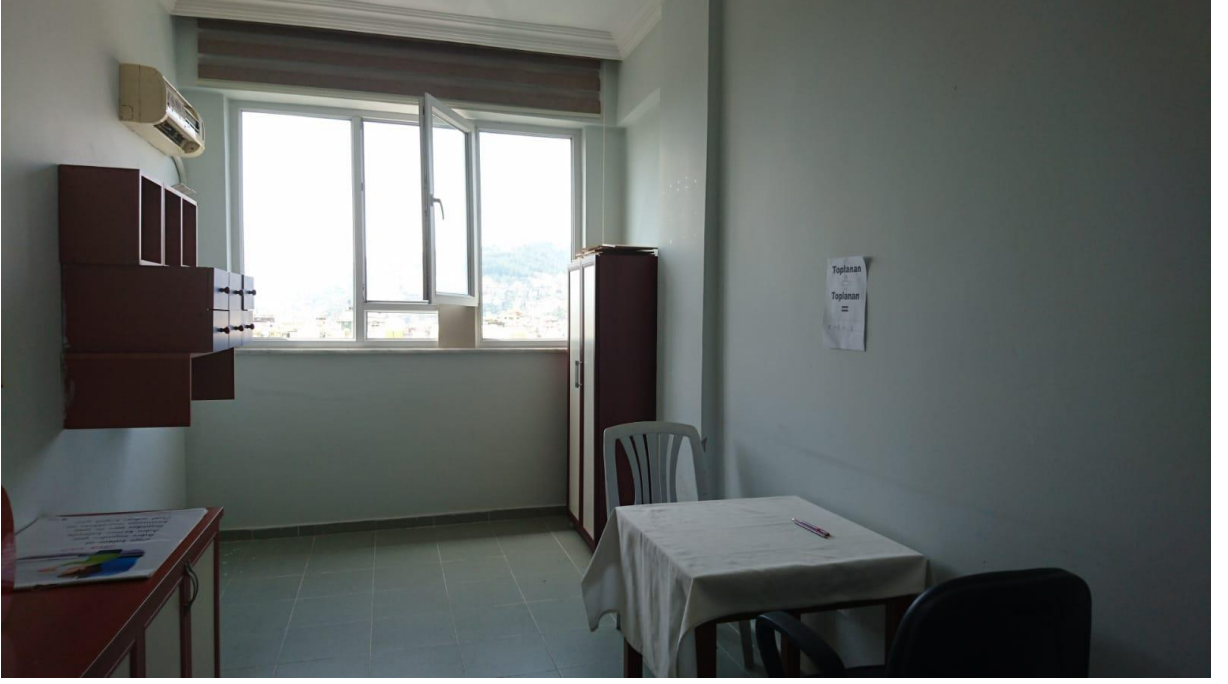

Fotoğraf 13: Bir ilkokulda bağımsız DEO

Fotoğraf 14: Bir ilkokulda bağımsız DEO

Fotoğraf 15: Bir ilkokulda bağımsız DEO

Fotoğraf 16: Bir ilkokulda bağımsız DEO